

sehir

EKİM-KASIM-ARALIK 2023

ISSN: 2548-0081

kültür sanat

51

KAYSERİ
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

www.kayseri.gov.tr

Tahsin Özgüç

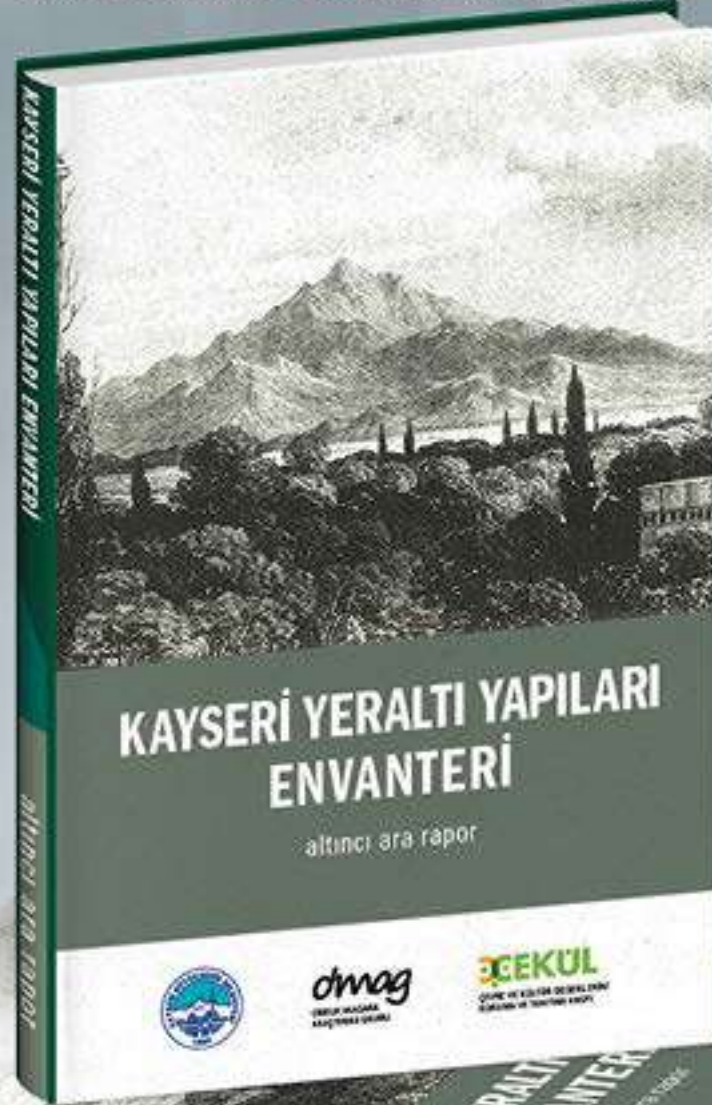
Sinan'ı Yazınak

Son Külekçi

Kıpız Vadisi

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KÜLTÜR YAYINLARI
KAYSERİ YERALTI YAPILARI ENVANTERİ
ALTINCI ARA RAPOR OKURLARIYLA BULUŞTU

ŞEHİR KÜLTÜR SANAT

2023 SAYI: 51 (Ekim-Kasım-Aralık)

Ücretsizdir

Yerel Süreli Yayın

ISSN: 2548-0081

E-ISSN: 2564-7113

İMTİYAZ SAHİBİ

Kayseri Büyükşehir Belediyesi adına
Kayseri Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri
Hüseyin BEYHAN

**GENEL YAYIN YÖNETMENİ ve SORUMLU YAZI
İŞLERİ MÜDÜRÜ**

Salih ÖZGÖNCÜ

YAYIN KURULU

Ahmet Selman AKYURT

Erkan KÜP

Fehmi GÜNDÜZ

Gürcan SENEM

Mustafa ERDOĞDU

Salih ÖZGÖNCÜ

FOTOĞRAF KURULU

Ali SARAÇOĞLU

Abdullah KOÇ

Faik ÇİFTÇİ

Fatih S. Mehmet ÇOLAK

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Ahmet Deniz DOĞAN

GÖRSEL YÖNETMEN

Ali SARAÇOĞLU

REDAKSİYON

Rumeysa ERSÖZLÜ

KAPAK FOTOĞRAFI

Dursun ÇİÇEK

KAPAK TASARIMI

Ali SARAÇOĞLU

İLETİŞİM

Milli Mücadele Müzesi
Tacettin Veli Mah. İnönü Bulvarı No.72
38050 Melikgazi / KAYSERİ
t: (0352) 220 70 50 - 90
sehir38@kayseri.bel.tr

şehir
kültür sanat

YAPIM

ZEM DİJİTAL

TASARIM

Ahmet Deniz DOĞAN

BASKI

Orka Matbaacılık, İncelik Mah.
Çırağan Sk. No: 4 Melikgazi / KAYSERİ
info@orkamatbaa.com
T.: +90 352 322 17 00

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonların elektronik ortamlar da dahil olmak üzere çoğaltılma hakları yalnızca Kayseri Büyükşehir Belediyesine aittir. Yazılı izin olmadıkça makul alıntılar dışında bir kısmının ya da tamamının çoğaltılması yasaktır. Yayımlanan yazıların hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.

başkandan...

Şehir’imizden Selamlar

Ekin ayı olarak nitelendirdiğimiz Ekim ayı bizim için kültür ve sanat faaliyetlerimizin zirve yaptığı dönemdir. Üniversitelerin ve okulların eğitim ve öğretime başlaması, şehrimize gelen öğrencilerimizin hayatımıza dâhil olması bizim kültür ve sanat etkinliklerimizi birinci derecede belirliyor. Bu anlamda Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığımız bünyesinde bilhassa üniversite öğrencilerimize yönelik faaliyet gösteren BÜSAM da planlamasını buna göre yaptı. Bu yılın ana teması “Gençlik” olarak belirlendi. Türkiye’nin en önemli yazar ve düşünce adamlarının bu vesile ile şehrimize gelmesi planlandı ve Dr. Necdet Subaşı’nın açış semineri ile de 12 hafta sürecek seminerlerimiz başladı. Yine BÜSAM haftalık atölyeleri Mekân, Şehir, Film, Gündelik Hayat, Şiir ve Medeniyet okumaları ile öğrencilerimize ve şehrimiz insanına yönelik faaliyetlerini sürdürecektir.

Şehrimizin artık simgesi olan 6. Kitap Fuarımız da Ekim ayında hemşehrilerimize kapısını açtı. Ülkemizin en önemli yayınevleri ve yazarları şehrimize geldi ve bir milyonu aşkın hemşehrimiz kitap fuarımızı ziyaret etti. Kitap dolu, kitap kokulu bir Ekim ayını idrak etmiş olduk.

Bunların dışında kitap ve dergi yayınlarımız, KAYMEK ve Bilim Merkezimizin etkinlikleri, haftanın yedi günü açık kütüphanelerimiz, kültür ve sanat yarışmalarımız ile kültür ve sanat faaliyetlerimiz hız kesmeden devam ediyor.

Bunların uzantısı olan Şehir Kültür Sanat der-

gimiz de 51. sayısı ile yine dopdolu.

Bu sayıda portre bölümümüzde şehrimize büyük emekler veren, Kültepe deyince ilk akla gelen isim olan Tahsin Özgüç’ü yâd ettik.

Şüphesiz, Kayseri doğal güzellikleri ile de Türkiye’nin en önemli şehirlerinden biri. Şehrimizin coğrafyasını gezdiğinizde hiç ummadığınız yerlerle karşılaşsınız. Bunlardan en önemlilerinden biri de Kız Vadi’si’dir. Benim de her seferinde heyecanla gittiğim bu doğal güzelliğimizi Dursun Çiçek hocamın kaleminden ve fotoğraflarından okuyacaksınız.

Söyleşi bölümünde Kayseri kültür hayatına önemli katkıları olan hemşehrimiz Fatih Gökdağ var. Mustafa İbakorkmaz’ın yaptığı söyleşi kültür ve sanat bağlamında çok keyif verici. İlgile okuyacağınızı umuyorum.

Osman Özsoy’un Sinan’ı Yazmak, Muhittin Eliaçık’ın Develi

Depremleri, Nasi Aslan’ın Şeyh Refahi yazısının ikinci bölümü, Vedat Önal’ın kutsal topraklarda Sinan’ın izlerini takip ettiği yazısı ve daha pek çoğu dergimizin bu sayısında yer almaktadır.

Dergimizi baskıya hazırladığımız süreçte vuku bulan, tüm dünyayı ayağa kaldıran, kadın çocuk demeden insanların üzerine bomba yağdıran işgalci İsrail’in Gazze’ye yaptığı saldırıyı şiddetle kınıyorum... Ölenlere Allah’tan rahmet diliyorum.

Dünyada barışın egemen olması için şehirlerimizin, caddelerimizin, sokaklarımızın, evlerimizin daha çok kitap, kültür ve sanat dolu olmasını niyaz ediyorum.

Dr. Memduh Büyükkılıç
KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI

PORTRE

Prof. Dr. Tahsin Özgüç (1916-2005)

➤ 6

DOĞA

Kıpız Vadisi
Dursun Çiçek

➤ 10

TARİH

O Dönemin Basınında
1940 Develi Depremi
Prof. Dr. Muhittin Eliaçık

➤ 18

TARİH

Sinan'ı Yazmak
Osman Özsoy

➤ 24

ŞEHİR VE DÜŞÜNCE

Kayserili Şeyh Refâhî'nin "Kenzu'r-
Rumûz Fi't-Tasavvuf" Adlı Eseri ve
Tasavvufi Açıdan Değerlendirilmesi-2
Nasi Aslan-Şenel Aslan

➤ 30

SÖYLEŞİ

Fatih Gökdağ İle Söyleşi
Mustafa İbakorkmaz

➤ 42

İZLER

Kayserili Mimar Sinan'ın Hicaz'a
Bıraktığı Muhteşem Miras
Vedat Önal

➤ 50

GEZİ YORUM

Kendimizi Aramaklar Yolculuğu
Fotoğraf ve Yazı: M. Akif Coşkun

➤ 58

DENEME

Bahar Çiçekleri Getir Bana
Mete Sungur

➤ 64

KAYBOLAN MESLEKLER

Külekler, Sessizce Çekip Gittiler
Ahmet Sivacı

➤ 66

KÜLTÜR

Kayseri Râşid Efendi Yazma
Eserler Kütüphanesi'nin
Tarihçesine Dair Üç Belge
Mehmet Karaarslan

➤ 74

ŞEHİR VE KİTAP

Kütüphane Gerçeği
Mustafa Türkmen

➤ 80

SOFRA

Kayseri Güveci
Şehir Kültür Sanat

➤ 86

KÜLTÜRDEN

Şehirden Kısa Kısa Haberler
Şehir Kültür Sanat

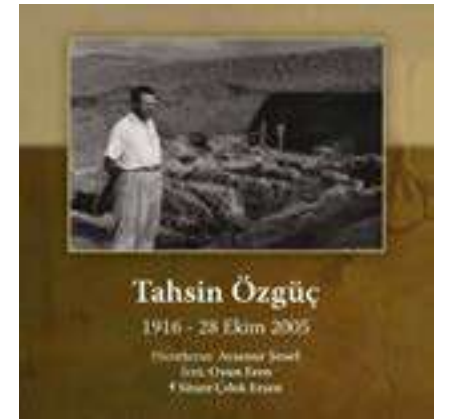
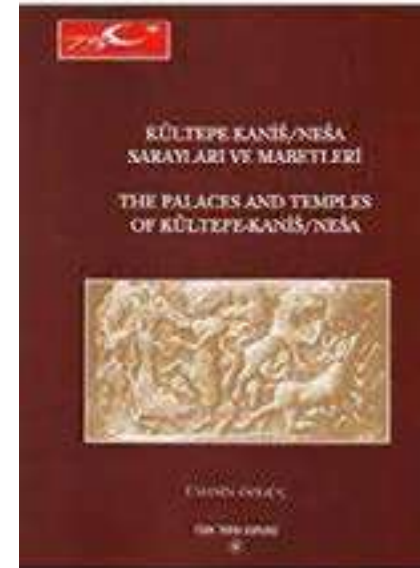
➤ 88

Prof. Dr. Tahsin Özgüç (1916-2005)

Kayseri'ye Kültepe/Kaniş'i kazandıran arkeolog, öğretim üyesi, (Bulgaristan/Kırcaali, 1916-Ankara, 28 Ekim 2005). AÜ Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinin Arkeoloji Bölümü'nden mezun oldu (1940). "Tarih Öncesi Anadolu'da Ölü Gömme Gelenekleri" adlı tezini vererek doktor unvanını aldı (1942). Aynı fakültede okutman olarak göreve başladı. Daha sonra kadrolu asistan oldu (1945). Yine aynı bölümden mezun olan Nimet Dinçer'le evlendi (1944). Eşi, sonradan yaptığı arkeolojik ve akademik çalışmalarında devamlı ortağı oldu. Aynı fakültede doçent (1946-1954) ve profesör olarak (1968-1981) çalıştı. Aynı fakültede dekan oldu (1968-1969). Ankara Üniversitesi

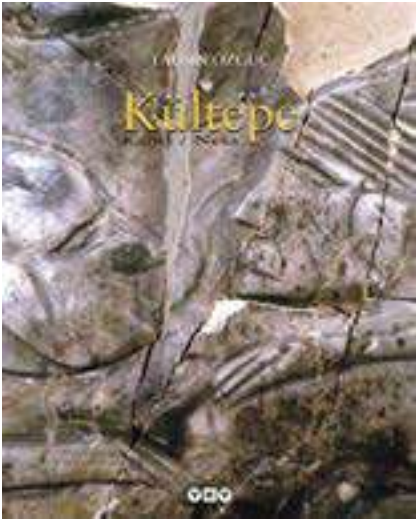
rektörü oldu (1969-1980). DTCF'de en uzun süre görev yapan akademisyen olarak yaş haddinden emekli oldu (1981). Aynı yıl YÖK üyeliğine getirildi. Bu kurumda YÖK başkan vekilliği görevini, görev süresi dolana kadar devam ettirdi (1988). Meslektaşı ve eşi Doç. Dr. Nimet Özgüç ile beraber, başkan olarak Elbistan Karahöyük kazılarını yürüttüler (1947) ve sonuçlarını yayınladılar. Kültepe kazılarına Nimet Hanım'la beraber başladılar (1948). Başkanlığını 2005 yılına kadar kesintisiz sürdürdüğü, ömrünün 57 yılını adadığı Kültepe/Kaniş kazıları, Anadolu arkeolojisine armağan ettiği en büyük eseridir. Kültepe kazıları, Anadolu-K. Suriye/Mezopotamya arasında bu çağda oluşan bu çok iyi örgütlü uluslararası ticaretin gelişimi ve sonuçlarını bütün

canlılığı ile açıklığa kavuşturdu. Kayseri, Tokat, Erzincan yörelerindeki Selçuklu Dönemi'ne ait kervansaray, han, türbe, av köşkü ve kalelere özel ilgi duydu; plan ve yapısal özelliklerini inceleyerek yayınladı.

▲ Kültepe Kanış-Karum Ören Yeri

▲ Karahöyük Hafriyatı Raporu

▲ Kültepe Kanış-Karum Ören Yeri

Türk Tarih Kurumu (1947-1982, 1996), Alman Arkeoloji Enstitüsü (Berlin) (1954), British Academy (1969), Amerikan Arkeoloji Enstitüsü (1976), The Society of Antiquaries of London (1978), Die Bayerische Akademie der Wissenschaften (Münih) (1988), Türkiye Bilimler Akademisi (1996) şeref üyesiydi. Üç onursal doktora "Doctoris Philosophia Gradum Honoris Causa" (1980), "Ludwig-Maximilians- Universität München Rijksuniversiteit-Gent" (1989), "Freie Universität Berlin" (2001) vardı. Kendisine verilmiş olan altı devlet nişanı ve ödülü şunlardır: "Federal Almanya Cumhuriyeti Büyük

Liyakat Haç Nişanı" (Des Grossen Verdienstkreuzes Verdienstordens, 1978), "Japonya Doğan Güneş Altın-Gümüş Nişanı" (The Order of the Rising Sun, Gold and Silver Star 1990), "Belçika Tacı Ulusal Nişanı" (La Decoration d'Officier de l'Order de la Couronne 1991), "College de France Madalyası" (1992), "Türk Tanıtma Vakfı Ödülü" (1992), "İş Bankası Ödülü" (1996).

Dördü ortak 19 kitap, on altısı ortak 106 makaleden oluşan bilimsel yayını bulunmaktadır.

Eserlerinden bazıları: Ön Tarih'te Anadolu'da Ölü Gömme Adetleri, TTK Yayını, Ankara 1948; Maşat Höyük Kazıları ve Çevresindeki Araştırmalar, TTK Yayını, Ankara 1978; Kültepe-Kanış/ Neşa Sarayları ve Mabretleri, TTK, Ankara 1999; Kültepe: Kanış/Nesa, (İngilizce, 2003).

Kaynakça: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları Kayseri Ansiklopedisi 5. cilt, S. 187-188.■

▲ Kültepe Ziyaretçi Merkezi

kıpız vadisi

Dursun Çiçek

Çokluğun birliğini en çok dağlarda hissettim.... Azların nasıl çoklaştığını, birlerin nasıl binleştiğini dağlarda gördüm. Her adımda yücelirken aynı zamanda her adımda derinleşmenin ne olduğunu dağlarda anladım... Yükselirken alçakgönüllülüğü, derinleşirken yüceğönüllülüğü dağlarda bildim. Dağın bulutların üstünde bir masal, dağın derin bir şiir, dağın uzun bir hikâye, dağın yanık ve dertli bir türkü olduğunu dağlardan dinledim...

Bir bardak suyun nasıl bir türlü bitmediğini, odun ateşinde pişen bir tencere bulgur pilavının nasıl onlarca insanı doyurduğunu, bir dilim ekmeğin nasıl çoğaldığını, iki saat uykunun günlerce uykuya denk geldiğini dağlarda yaşadım... Varlığı ve birliği diğer deyişle yekpareliği dağlar öğretiyor insana. Küllilik ne demek, bütünlük ne demek dağlar anlatıyor.

Ve vadiler... Dağların sinesinde yatan sonsuzluk... Dağların bağrında biten derinlik...

Sanki bir dağa akıyor gibi, sanki bir dağın akışı gibi uzun, derin, sessiz ve yüce vadiler. Suya şahitlik eden,

sabrın timsali, suyun derdini, türküsünü, ağrıtını, coşkusu dinleyen vadiler... Kimi zaman suyu bekleyen, kimi zaman suda saklanan vadiler... Suyun gölgesi, suyun duldası vadiler...

İki viücut bir tek gönül türküsünü en yalın haliyle vadilerde anlarım. Düalitenin, ikiliğin mutlak olmadığını, itibariliğin çokluk olmadığını en iyi vadilerde bilirim...

Kimi yerde derinleşerek, kimi yerde yücelerek, kimi yerde genişleyerek, kimi yerde durarak sanki bir insanın öz'ünü andırır vadiler. İnsanın içine bakışını, içine akışını, iç yolculuğunu çağırıştırır. İnsanın kendini bulma, kendi olma ve kendini bilme yolunda kendi mağarasında inzivasını hatırlatır vadiler... Nitekim

vadiler bir bütün olarak da uzun, geniş, yüce bir mağarayı andırır.

Vadiler sadece suyun değil, taşın, ağacın, çiçeklerin, böceklerin, kuşların da sesi.

Kayseri'nin her vadisi ayrı güzel... Koramaz, Soğanlı, Erdemli ayrı bir tat, ayrı bir nefes, ayrı bir türkü. Kapuzbaşı ve Zamantı bir destan. Sanki zamanın ve

mekânın ötesinden kalmış. Kızılırmak bir dert, bir hüznün, bir ağıt... Kıpız Vadisi ise bunların her niteliğini sanki kendinde birleştirmiş... Daha önce gördüğüm vadilerin hem en ihtişamlısı hem en gizemlisi hem de en yalın olanı...

1982 yılından beri yaşadığım Kayseri'nin neredeyse belli bir niteliği/özelliği olan her yerini az çok bilirim. Hatta

bazen gezdiğimiz arkadaşlarla yeni bir yeri keşfettiğimizde öyle heyecanlanırız ki heyecanımız hayıflanmamızı da örter. Şimdiye kadar nasıl görememişiz burayı diye şaşar kalırız ve aslında şaşmak hoşumuza da gider. Kıpız Vadisi de duyar duymaz derinden hayıflandığımız bir yer oldu. Kıpız Vadisi'nden Başkan Memduh Büyükkılıç'ın bir paylaşımı ile haberdar

oldum. Onunla birlikte kendisini yüz yüze tanımadığımız ama bölgeyi iyi bildiğine mülaki olduğumuz Recep Bozdoğan'ı da vadi vasıtasıyla tanımış olduk. Nice insan var yıllarca yüz yüze yaşar birbirini tanımaz ama nice insanlar vardır birbirlerini hiç görmeseler de aynı dağı aynı vadiyi aynı ırmağı bildikleri sevdikleri

için birbirlerini yüz yüze tanımaktan daha iyi anlar ve bilirler.

Vadiyle ilgili haberi alır almaz aynı hafta sonu üç arkadaşla (İbrahim Kamberlioğlu ve Serdar Kozan) birlikte yola koyulduk. Mekânın tahmini olarak çok sık gittiğimiz Develi-Saimbeyli güzergahında olmasına şaşırmadım. Her zaman önünden geçtiğimiz Çataloluk sapağının böylesine muazzam bir vadiyi sakladığını nereden bilecektik.

Çataloluk'ta tavını almayı bekleyen elma ve armut ağaçlarının arasından geçerek köyün içine ulaştık ve ilk karşılaştığımız arkadaşla vadiye nasıl gideceğimizi sorduk. Bize tarif ettiği yol yine bizi geldiğimiz yola çıkardı. Torosların bakir ormanlarının içinde bir yarım saat geçirmiş olduk. Çam ağaçlarının

keskin kokusuyla bir yayla çeşmesinden buz gibi suyu içtik lakın vadinin yolunu bulamadık. Biz de Avlağa köyüne doğru yola koyulduk.

Avlağa'da biraz dolaştıktan sonra biraz da tesadüfen az sonra mihmandarımız olacak İsmet Doğan'ın evinin duldasında eğlendik. Yabancı olduğumuzu anlayan İsmet amca hemen yanımıza geldi. Vadiyi aradığımızı duyunca "haydin gidelim" dedi.

Köyü geçtikten sonra 300 metre kadar arabamızla 300 metre kadar da yürüyerek karşımızda gördüğümüz Kızıltepe/

Kızılkaya'ya doğru yürümeye başladık. Vadinin girişine geldiğimizde müthiş bir derinlik zaten bizi orada içine aldı. Sanki sonu hiç olmayan bir mesafenin ucundaydık. Aladağlar'da, Kapuzbaşı'nda, Hacer Ormanları'nda yabancı olmadığım patıkaya düştük. Dik bir yamaçtan aşağı doğru iniyorduk. İsmet amca bölgedeki yer adlarını, bölgenin hikayesini kendince bize anlatıyor. Velikahya'nın Atağı'ndan köyün gelinlerinin ve hanımlarının çamaşır yıkamak için indiği dik yokuşu ve hikayeleri ile anlattı. İsmet amca

78 yaşında ama yürürken hepimizden daha atik ve rahat. Hatta bizden daha diri maşallah.

Bu arada vadiyi gezmeden önce Google'da yaptığım taramada bölgeyle ilgili fazla bir bilginin olmadığı da gözüme çarptı. Yörenin insanı akademisyen Recep Bozdoğan'ın ilgisini görünce de doğrusu heyecanlandım. Bir akademisyenin kendi coğrafyası ile ilgilenmesi özellikle bugün için heyecan verici bir durum. Şu an sahip olduğumuz teknik bilgilerin tamamı da Recep hocaya ait.

Vadinin iki deresi var. Birisi 7 km uzunluğundaki İkizindere diğeri 9 km uzunluğundaki Erikli deresi. Vadinin etrafındaki yerleşim yerleri ise Avlağa, Çataloluk, Küçük Künye ve Sarıkaya...

Kızıltepe veya mihmandarımızın deyişiyle Kızılkaya vadideki en belirgin yapı. İsmet amca tepenin mağaralarındaki yaşamdan söz ediyor. Nitekim tepenin yakınına vardığımızda insan eliyle yapılan yapıları ve mağaraları yakından gördük. Sadece Kızıltepe'de değil bölgedeki bütün tepelerde birtakım yapıların izleri var.

Her vadi bir dağın bağrında olur. Kızıl Vadisi de Tahtalı Dağları'nın sinesinde. Recep hocanın verdiği bilgilere göre vadinin uzunluğu yaklaşık 16 km. Vadinin en yüksek yeri 2409 en alçak yeri de 1410 metre. Vadi içinde büyük de bir göl var: Karagöl...

İsmet amca önde biz arkada su seviyesine indiğimizde bir kayanın altından adeta yeryüzüne çıkmak için telaşlanan,

koşan, zıplayan suyu görünce afallıyoruz. Bu da suyun doğum sancısı... Elimizi bir dakika tutmak mümkün değil kaynakta. Orada bir müddet dinleniyoruz. İsmet amca Kızıltepe'nin tam altındaki düzlüğe kadar gidip geleceğimizi söylüyor. Kara-göl, Kuş Kayası ve daha ilerisi için daha hazırlıklı olmak ve birkaç gün burada kalmak gerekiyor. Bizim geliş amacımız da zaten ön bir nazar.

Biraz dinlendikten sonra Kızıltepe'nin tam karşısındayız. Büyük bir boşluk var. Hemen dikkatimizi çeken kıpkırmızı kızılcağıttan yemeye başlıyoruz. Tam sessiz ve yalnız kalınacak bir yer hissi veriyor gördüğümüz boşluk.

Aşağıda 15 dakikalık kızılcağıt ziyafeti ve sohbetten sonra dönüş yoluna koyulu-

yoruz. Hem suyun sesi hem ağaçlardaki rüzgârın sesi hem de kuşların sesi tarif edilmez güzellikte. Bitki zenginliği kendini belli ediyor. Ben Aladağlar'dan, Emli'den keskin çam kokusuna alışkın olduğum için sanırım daha çok onu fark ediyorum. Bilhassa köye doğru çıkışımızdaki bazı mevkiler Hacer Ormanları'ndan Yedigöller'e çıkarken adını koyduğumuz Katırçatlatan, Devebağırttıran ve Gömlekyırttıran'a benziyor. Nitekim İsmet amcanın verdiği bilgiye göre onlar da belli bölgelere kendilerince adlarını vermişler.

İsmet amcayı evine bırakmak istiyoruz ama İsmet amca bizi bırakmıyor. "Birer bardak katık içmeden salmam" diyor. Biz de onu kırmayarak evinin önündeki sandalyelere oturuyoruz. Oğlu ve hanımı ile tanışıyoruz. Güler yüzleri, kucaklayan bakışları ayrandan kıymetli bizim için. Bakışını, görüşünü, gülüşünü yitirmemiş insanlarımız hala var. Belki de onun için ayakta dünya...

İkişer bardak ayrıranımızı içtikten sonra Homurlu Şelalesi'ne doğru yolumuza devam ediyoruz. Köyün dışındaki Homurlu sapağındaki dağda durup şöyle bir ardımıza bakıyoruz. Avlağa da Çataloluk da vadiye dahil... Gerçekten bölgenin külli halini, bütün halini buradan daha iyi görebiliyoruz. Bütünü gördükten sonra detayı anlamak kolay ama zaman alır elbette. Bundan sonraki her gelişimiz daha anlamlı ve keyifli olacak. Her yeni gelişte detayda yakaladığımız bütünle ilgili her yeni bilgi taşı, toprağı, suyu, vadiyi, dağı, bulutu, ağacı, insanı daha iyi görmemizi ve anlamamızı sağlayacak...■

O Dönemin Basınında 1940 Develi Depremi

Prof. Dr. Muhittin Eliaçık

Bu çalışma “3. International Ottoman and Turkish Research Conference in 7 Continents, March 10-11, 2023, University of Manouba, Tunis”da sunulan tebliğin yeniden ele alınıp düzenlenmiş şeklidir.

Zelzele, hareket-i arz, yer sarsıntısı gibi adlarla anılan deprem; kâinatı oluşturan dört unsurdan toprağın bir afeti olup dünya yaratılalı beri her yerde ve zamanda görülen ve insanoğlunun hep korkulu rüyası olan bir afet olmuştur. Fay hatlarında depremle iç içe yaşandığı hâlde tedbirleri ihmal edilen yerler için depremin ne denli yıkıcı olduğu yaşanan sayısız örneklerle sabittir. Anadolu coğrafyasında Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde muhtelif tarihlerde birçok şiddetli deprem meydana gelmiştir. Cumhuriyet döneminde meydana gelen en büyük deprem 1939 Erzincan depremi olarak bilinmekteyken

en son meydana gelen Kahramanmaraş merkezli iki büyük deprem bu depremi de gölgede bırakmıştır. Bilindiği üzere birçok Anadolu şehri gibi Kayseri de fay hattı üzerindedir ve günümüzde 3. derece deprem riski bulunan bölgeler arasında gösterilmektedir. Bu bölgede tarih boyunca şiddetli depremlerin meydana geldiği çeşitli kroniklerden anlaşılmaktadır. 1939 Erzincan depreminden sadece 1,5 ay sonra 21 Şubat 1940'ta meydana gelen, 37 kişinin ölüm 22 kişinin yaralandığı, 530 binanın yıkıldığı 6,7 büyüklüğündeki Develi depremi de bu depremlerdendir. Develi depremine ait hasarın iletişim ve haberleşme vasıtalarının sınırlılığundan dolayı o dönemin basınında farklı rakam-

larla verildiği müşahade edilmektedir. Bu farklılıklar daha ziyade depremin kaynağı, büyüklüğü, etki alanı ve sebep olduğu değişiklik ve hareketliliklerde görülmektedir. Develi'de 21 Şubat 1940'ta meydana gelen 6,7 büyüklüğündeki deprem, 8500 civarında kişinin öldüğü 1717 Kayseri depremi kadar yıkıcı olmasa da büyük bir deprem olarak kayıtlara geçmiştir. Bu iki deprem de insanların uykuda olduğu vakitlerde meydana gelmiş ama Develi depremi zemin ve derinlik faktöründen dolayı daha yıkıcı olmamıştır. Erzincan depreminden 1,5 ay sonra meydana gelen bu depremin artçı sarsıntıları günlerce devam etmiş ve bunun Erciyes Dağı'ndaki volkanik

etkinliğin bir sonucu olduğu da iddia edilmiştir. Erciyes Dağı'nın sivriliklerinin kaybolduğu söylenen bu depremde yaklaşık on bin hayvan telef olmuştur. Yerli ve yabancı basında geniş yankı uyandıran bu depreme ait sayısal verilerin o günkü şartlarda farklı bulunması ise normal karşılanan bir durum olmuştur.

DÖNEMİN GAZETELERİNDE DEVELİ DEPREMİ

1940 Develi depremi basında önemli bir yer tutmuş ve günlerce haber akışı devam edip artçı depremlerle ilgili haberler verilmiştir. Dönemin gazetelerinden

buna dair seçilen haberler aşağıda veril-
mekte olup bu haberlerde dikkat çeken
bazı ayrıntılar şu şekilde özetlenebilir:

1. Deprem 22 Şubat 1940 Perşembe
gününden itibaren basında yer almaya
başlamış ve Ulus, Vakit, Sabah gibi
genellikle Ankara’da çıkan gazetelerde
ayrıntılı haberler yer almıştır. İlk haber-
lerde: *“Kayseri’nin bazı köylerinin yıkılıp
40 ölü 20 yaralı olduğu, vilâyetin merkez
ve güney bölgesinde sabah 02.50’de beş
saniye süren çok şiddetli bir sarsıntı olduğu,
bundan Hacılar nahiyesinde bir ev ve Develi
merkezinde 4 evin yıkılıp 1 kişinin öldüğü,
Develi’nin batısı ve güneybatısındaki Soysallı,
Höyük ve SinderMike köylerinin tamamen
yıkıldığı, Soysallı köyünde 40 ölü ve 20 yaralı
olduğu, diğer köylerde ölü olmadığı, kaza
kaymakamı, hükûmet doktoru ve bir yardımcı
heyetin köylerde çalışmakta olduğu, Kayseri
merkezinden felâketzedeler için çadır, fen
memurları ve sıhhi malzeme ve tedavi ekibi
gönderildiği”* şeklinde bilgiler verilmişken
müteakip günlerde ölü, yaralı ve diğer
zayıat miktarının arttığına dair haberler
gelmiştir. 23 Şubat’ta beş depremin daha
olduğu, yıkılan köylerde halka yardım
için acil tedbirler alındığı, ayrıca yurdun
başka yerlerinde de depremler olduğu,
Ankara’da sabah 9.30’dan itibaren 5 hafif,
öğleden sonra da çok kuvvetli deprem
olduğu, İzmir ve Ordu’da hafif ve zararsız
sarsıntılar olduğu yazılmıştır.

2. Develi depreminin hafif başlayıp
yıkıcı tesirini daha sonra göstermesi
sebebiyle ölü sayısının az olduğu, bilhassa
yedi köyde depremin önemli tahribata
yol açtığı ve 307 evin yıkılıp birçok evin
de önemli ölçüde çatladığı, tespit edilen
56 ölü ve 22 yaralı olduğu, açıkta kalan
halkın civar köylere yerleştirildiği, Develi
ve Kayseri’den deprem bölgesine yiyecek
ve giyecek gönderildiği yazılmıştır.

3. Depremde Soysallı, Sindermeke,
Kızık ve Kulpak köylerin tamamen; diğer
köylerin kısmen hasara uğradığı, sarsıntı
esnasında Erciyes’ten birkaç kaya par-
çasının yuvarlandığı, Develi merkezinde

sekiz evin yıkılıp bazı evlerin duvarlarının
çatladığı, postahane ve maliye dairesiyle
ortaokul binasında büyük çatlaklıkların
oluştduğu, postahanenin çadıra nakledil-
diği, ortaokul tedrisatının da tatil edildiği
yazılmıştır.

4. Develi halkının evlerini terk ederek
çadırlara çıktığını gören valinin “Bu
depremin Erzincan’daki depremin bura-
lara kadar yayılan titreşimi olduğunu
söyleyerek halkın evlerine dönmelerini
ve birbirlerini korkutmamalarını tavsiye
ettiği” yazılmıştır.

5. 24, 27, 29 Şubat tarihlerinde artçı
sarsıntılar sebebiyle Develi depremiyle
ilgili basında haberler yer almaya devam
etmiş, 11 Temmuz 1940 tarihinde ise
Akşam gazetesinde Kayseri’de yıkılan
evlerin yeniden yapıldığına ve ekinlerin
elbirliği ile kaldırılmasına dair haberler
çıkmıştır.

DEVELİ DEPREMİ HAKKINDA GAZETELERDE YER ALAN HABERLER

(Gazetelerde yer haberler aynen
çıktığı cümlelerle yazılmıştır.)

ULUS 22 Şubat 1940 Perşembe Kayseri’nin bazı köyleri yıkıldı 40 ölü 20 yaralı var

*“Kayseri’de, vilâyetin merkez ve cenup
mıntakasında dün sabah 2.50 de oldukça
şiddetli ve beş saniye devam eden bir sarsıntı
olmuştur. Bu sarsıntıdan Hacılar nahiye-
sinde bir ev ve Develi kaza merkezinde dört
ev yıkılmıştır. Develi’de de 1 kişi ölmüştür.
Develi kazasının garbında ve cenubugar-
bisindeki Soysallı, Höyük ve SinderMike
köyleri kâmilten yıkılmıştır. Soysallı köyünde
40 ölü ve 20 yaralı vardır. Diğer köylerde
insanca zayıat yoktur. Kaza kaymakamı
hükûmet doktoru ile bir yardımcı heyeti
köylerde çalışmaktadır. Kayseri merkezinden
felâketzedeler için çadır, fen memurları*

*ve sıhhi malzeme ve tedavi işleri için ekip
gönderilmiştir.”*

ULUS 23 Şubat 1940 Cuma Zelzele devam ediyor

Dün şehrimizde beş zelzele hissedildi
Kayseride yıkılan köylerdeki halka
yardım için âcil tedbirler alındı
Yurdumuzun muhtelif noktalarında
yeniden yer sarsıntıları duyulmuştur.
Dün sabah 9.30 dan itibaren Ankara’da
beş hafif zelzele hissedilmiş öğleden
sonra saat 14.22 de olan oldukça kuvvetli
olmuştur. Dün İzmir’de 6.55 te dipten ve
Ordu’da saat 5.28 de cenuptan 4 saniye
devam eden hafif ve zararsız sarsıntılar
olmuştur.

Kayseri’de zelzele

Evelki gün Kayseri vilâyetinin Develi
kazasında vukua gelen zelzele hakkında
dün şehrimize mütemmim malûmat
gelmiştir. Bu malûmata göre zelzele hafif
suretle başlamış, tahripkâr tesirini en
sonra yapmıştır. Bu sebepten insan telefâtı
az olmuştur. Zelzele Develi kazasının
yedi köyünde bilhassa tahribat yapmıştır.
Bu 7 köyde 307 ev yıkılmış, diğer birçok
evler de ehemmiyetli surette çatlamıştır.
Şimdiye kadar tesbit olunan ölü mikdarı
56, yaralı mikdarı ise 22 olarak kaydedil-
miştir. Kayseri valisi zelzele mintakasına
gitmiş ve zelzele mintakasını gezerek
âcil ve lüzumlu yardımları bizzat yap-
tırmıştır. Açıkta kalan halk civar köylere
yerleştirilmiştir. Develi ve Kayseri’den
zelzele mintakasına halka tevzi edilmek
üzere yiyecek ve giyecek gönderilmiştir.

Ajansın verdiği malûmat

Kayseri 22 a.a - Dün sabah Develi
felaket mintakasında tayyare istikşafı
yaptırılmış ve bunu müteakip Kayseri
valisi beraberinde ajansımızın muhabiri
olduğu halde, zelzele sahasına hareket
etmiştir. Zelzelenin Develi kazası köyle-
rinde yapmış olduğu tahribatın bilançosu
şudur: Sarsıntının şiddetli olduğu Soysallı,
Sendermeke, Kızık ve Kulpak köyleri
tamamen, civarında bulunan diğer köyler

kısmen hasara uğramıştır. Sarsıntı esna-
sında Erciyes’ten birkaç kaya parçasının
yuvarlandığı görülmüştür. Develi kaza
merkezinde sekiz ev yıkılmış, bazı evlerin
duvarları çatlamış, postahane ve maliye
dairesi ile orta okul binasında büyük
çatlaklıklar hasıl olmuştur. Postahane
çadıra nakledilmiş ve ortaokul tedrisatı
tatil edilmiştir.

Valinin halka tavsiyeleri:

Develi halkının evlerini terk ederek
çadırlara çıktığını gören vali, bu sarsın-
tının Erzincan sahasındaki zelzelenin
buralara kadar yayılan ihtizazı olduğunu
söyliyerek halkın evlerine dönmelerini
ve birbirlerini korkutmamalarını tav-
siye ederek sükûnet telkin edilmiştir.
Enkaz kaldırma, eşya çıkarma işi kısmen
başarılmış, vilâyet Kızılay şubesince un,
ekmek ve sair gıda maddeleri yollanmış,
lüzumu kadar para kaza merkezine bıra-
kılmıştır. Evleri kâmilten yıkılan köylüler
vilâyet merkezinden yapılan yardımla
geceden evvel tamamen çadırlara yerleş-
tirilmiştir. Açıkta kimse bırakılmamıştır.
Felâketzedeleri yerleştirilmiş oldukları
çadırlarında ziyaret eden vali B. Şefik
Soyer, cumhuriyet hükûmetinin hüsnü
tedbiriyle hayvan ve eşya zayıatının,
yıkılan evlerin eskisinden daha iyi bir
şekilde yerine konulacağından emin ve
müsterih olmalarını söyliyerek köylüyü
tatmin ve teselli etmişlerdir. Gece yarı-
sına kadar felâket sahasında dolaşılmış,
bütün köylülerin yerleştirildiği gözle
görülerek alâkadarlara bugünün iş ter-
tipleri hakkında direktifler verildikten
sonra Kayseri’ye dönmüşlerdir. Gece
sarsıntı olmamıştır.

ULUS 24 Şubat 1940 Kayseri’de: Develide 30 ev yıkıldı. Nüfusça zayıat yok. Zelzele birçok yerlerde gene tahribat yaptı.

Kayseri, 23 a.a. - Bu gece yarısından
sonra 0,30 da şiddetli bir yer sarsıntısı
olmuştur. Develi kaza merkezinde 30 ev
yıkılmıştır. Halkın muhtemel tehlikeye

karşı korunabilmesi için icap eden ted-
birler alınmıştır. Nüfusça zayıat yoktur.

ULUS 27 Şubat 1940 Kayseri köylerinde Zelzele Fasıla ile devam ediyor

Kayseri, 26 a.a. - Kayseri’ye bağlı
Develi kaza merkezisiyle civarındaki köy-
lerde sarsıntı fasılalı bir surette devam
etmektedir. Dün sabah Kayseri valisi Şefik
Soyer beraberinde Parti müfettişi Hilmi
Çoruh olduğu halde felâket mintakasına
gitmişlerdir. Sarsıntıya uğrıyan köyleri
biris birer dolaşarak felâketzedelerin
çadırlara yerleşme tarzlarını tetkik ve
kendilerine giyecek ve örtünecek ve
yiyecek dağıtma işlerini tetkik etmişler-
dir. Tevziat her aileye bir çadır verilmek
suretiyle yapılmış ve bugüne kadar 475
çadır dağıtılmıştır. Bugün için de 200
çadırın gelmesi beklenmektedir. Şimdiye
kadar yıkılan evlerin sayısı 417’yi bulmuş,
100 kadar ev de kısmen hasara uğramış-
tır. Felâkete uğrıyan köylerden ikisinin
sazlığa yakın olması dolayısıyla sıtma
yaptığı düşünülerek pek yakında başla-
nacak olan yeni inşaatta köy yerlerinin
değiştirilmesi ve inşa tarzları üzerinde
tetkikler yaptırılması kararlaştırılmış
bulunuyor. Develi merkezinde evleri
yıkılan aileler de yerleştirilmiştir. Dün
gece 23,40 ta şiddetli ve bu sabah 4,35
te hafif olmak üzere iki zelzele daha
olmuştur. Hasar yoktur.

AKŞAM 23 ŞUBAT 1940 CUMA Kayseri zelzelesi Develi ile 7 köyünde 56 ölü, 22 yaralı var

Rasathane bu zelzelenin, Erzincan
zelzelesinden tamamen ayrı olduğunu
bildiriyor.

Erciyes dağında heyelan başlamış
Ankara 22 (Telefonla) - Kayserinin
Develi kazasında vuku bulan zelzele
hakkında buraya mütemmim malûmat
gelmiştir. Bu kazanın 7 köyünde 307 ev

yıkılmış, birçok evlerin ve bazı resmi
dairelerin de duvarları tehlikeli surette
çatlamıştır. Kaza merkezi ile 7 köyünde
tesbit edilen ölü miktarı 56 dır. 22 ağır
yaralı vardır. Kayseriden yiyecek, giyecek
ve ilâç gönderildiği bildirilmektedir.

Kayseri 22 (Telefonla) - Zelzelenin
bilhassa Develi kazası ve köylerinde tesi-
rini gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu kazaya
bağlı Soysallı köyünde enkaz altnda kalan
ölü ve yaralıların çıkarılmasına devam
olunmaktadır. Şimdiye kadar 50 ölü ve
22 yaralı çıkarılmıştır. Yıkılan evlerin 300
ü geçtiği tahmin olunmaktadır. Develi
kazasının Reşadiye mahallesinde de
birçok ev yıkıldığı bildirilmektedir. Zelzele
burada fasılalı surette olduğundan halk
evlerinden kaçmağa vakit bulabilmiştir.
Bu suretle enkaz altında üç kişi kalmış
ve ölmüştür. Senderemeke köyünde
de tahribat fazladır. Develi kazası orta
okulunun duvarları tehlikeli surette
çatlamış, postane binası da tehlikeli
vaziyete girdiğinden memurlar çadırlara
nakledilmişlerdir. Şimdiki halde memur-
lar çadırlarda çalışıyorlar. Kayseri valisi
zelzele mintakasına icap eden tedbirleri
almakla meşguldür. Açıkta kalanların
barınmalarına çalışıldığı gibi yaralılar
da tedavi edilmek üzere hastanelere
kaldırılmaktadır.

Erciyes dağında heyelan

Kayseri 22 (Telefonla) - Erciyes dağı-
nın cenup taraflarında heyelan başladığı
bildirilmektedir.

Rasadhanenin verdiği malûmat

Kayserinin Develi kaza merkezile
köylerinde ve Hacılar nahiyesinde yeniden
bazı vatandaşların ölümüne ve yaralanma-
sına sebep olan zezele hakkında Kandilli
rasathanesi müdür muavini B. Kemalden
aldığımız malûmata göre Anadolunun
vaziyeti itibarile memleketimizdeki
zelzeleler, katiyen volkanik, yani indifai
değil; yer altındaki çöküntülerden hasıl
olan tektanik zelzelelerdir. Kayserideki
zelzele, Erzincan ve civarındaki zelzele-
nin merkezine tabi değildir. Büsbütün

ayrı bir merkeze merbuttur. Kati bir şey söylenmemekle beraber bu zelzenin merkezinin Kayserinin şark istikametinde olduğu tahmin edilebilir. Kayseri zelzelesi, geçenlerde büyük facialara sebep olan Erzincan ve havalisi zelzelesile kıyas edilmeyecek derecede hafiftir: Çünkü gerek derinliği, gerek sahası dardır, şiddeti de azdır. Bu zelzele, ancak yedinci mertebeye ithal edilebilir. Zelzeleler, şiddetine, tahribatındaki derinliğe ve intişar sahalarına göre on iki mertebeye tefrik edilerek mütalâa edilirler. Erzincan ve havalisindeki zelzele, 10 uncu ile 11 inci mertebe arasında mütalâa edilecek şiddette, derinlikte ve genişlikte idi. Diğer taraftan aldığımız malûmata göre rasathanenin Erzincan ve havalisinde yaptığı tedkiklere aid fennî ve riyazi hesaplar tamamlanmıştır. Bu husustaki rapor, bugünlerde Maarif vekâletine gönderilecektir. Rasathanenin bu raporu, diğer ilim heyetlerinin ve alâkadar daire ve müesseselerin Erzincan ve havalisinde yaptıkları tedkiklerle birleştirilerek burada yeni inşaatın tarzı ve mevkileri için esas teşkil edecektir.

AKŞAM 27 Şubat 1940 Perşembe Kayseri zelzelesi Develi kazası ve civarında 417 ev yıkıldığı anlaşıldı

Kayseri 26 - Develi kaza merkezi ile civarındaki köylerde zelzele fasılalı surette devam etmektedir. Dün gece 23,40 da şiddetli, bu sabah da 4,35 de hafif iki zelzele daha olmuşsa da hasar yoktur. Şimdiye kadar yıkılan evlerin 417 olduğu 100 kadarının da hasara uğradığı tesbit edilmiştir. Felâketzedelere yardım devam ediyor. Bugüne kadar 475 çadır dağıtılmıştır. Daha 200 çadır gelmesi bekleniyor.

AKŞAM 29 Şubat 1940 Perşembe Kayseri zelzelesi Sarı mehmed köyünde 16 ev yıkıldı. Nüfusça zayıat yoktur.

Kayseri 28 (A.A.) - Kayseriye bağlı Develi kazasında dün gece 23,30 da şiddetli bir sarsıntı olmuş, Sarı mehmet köyünde 16 ev yıkılmıştır. Nüfusça zayıat yoktur. Pınarhisarın Viran nahiyesinde de 22,25 te ve sabah 2,35 te iki zelzele olmuştur. Hasar yoktur.

AKŞAM 11 Temmuz 1940 Kayseride yıkılan evler yeniden yapılıyor Vali, ekinlerin elbirliği ile kaldırılmasını tavsiye etti

Kayseri 10 (A.A.) - Valimiz, yanında Sıhhat, Ziraat ve Nafia müdürleri olduğu halde Develi kazasına giderek yer sarsıntısından yıkılan köylerin yeniden yapılacağı köy yerlerini, köylünün hazırlığını tedkik etmiştir. Bu inşaat için dağıtılacak olan kerestelerin tevzii şekil de tesbit olunmuştur. Köylüler bu evleri, birbirlerine yardım etmek suretile yapacaklardır. Askerde bulunanların evleri de köy emecesi ile yapılacaktır. Vali, bu tedkikleri esnasında kazanın nahiye ve köylerinde de ekinlerin biçilmesi ve bu mıntakaya ayrılan orak makinelerinin işletilmesi işini gözden geçirmiş ve bu arada köylüden askere gidenlerin ekinlerinin köylü tarafından biçilmesi ve bu işlerin sıkı bir kontrole tabi tutulması için kararlar almıştır. Nahiye köylerinin muhtarlarile parti ocak reislerinin iştirakile yapılan bir toplantıda vali, köylüye, dünya hâdiseleri karşısındaki durumumuzu anlatmış ve hükûmetin her türlü tedbiri almış olduğunu söylemiş ve halka düşen vazifeleri anlatarak ekinlerin el birliği ile kaldırılmasını ehemmiyetle tavsiye eylemiştir.

VAKİT 22 Şubat 1940 Perşembe Yeni zelzeleler Kayserinin bir köyünde 40 ölü, 20 yaralı var

Ankara, 21 (A.A.) - Kayseride vilâyetin merkez ve cenup mıntakasında bu sabah 2.50 de oldukça şiddetli ve beş saniye

devam eden bir sarsıntı olmuştur. Bu sarsıntıdan Hacılar nahiyesinde bir ev ve Develi kaza merkezinde 4 ev yıkılmıştır. Develide de 1 kişi ölmüştür. Develi kaza-sının garbinde ve cenubu garbisindeki Soysallı, Hüyük ve Sinder mike köyleri kâmilten yıkılmıştır. Soysallı köyünde 40 ölü ve 20 yaralı vardır. Diğer köylerde insanca zayıat yoktur. Kaza kaymakamı hükûmet doktoru ile bir yardımcı heyeti köylerde çalışmaktadır. Kayseri merkezinden felâketzedeler için çadır, fen memurları ve sıhhi malzeme ve tedavi işleri için bir ekip gönderilmiştir.

VAKİT 22 Şubat 1940 Perşembe Develi’de Depremden 30 ev yıkıldı Kayseri, 23 (AA.) - Bu gece yarısından sonra 0.30 da şiddetli bir yer sarsıntısı olmuştur. Develi kaza merkezinde 30 ev yıkılmıştır. Halkın muhtemel tehlikeye karşı korunabilmesi için icab eden tedbirler alınmıştır. Nüfusça zayıat yoktur.

Kayseri Valisinin Teftişleri
Kayseri, 22 (A.A.) - (Gecikmiştir.) Dün sabah, Develi felâket mıntakasında tay-yare istikşafı yaptırılmış, bunu müteakip Kayseri valisi, beraberinde ajansımızın muhabiri olduğu halde, zelzele sahasına hareket etmiştir. Zelzenenin Develi kazası köylerinde yapmış olduğu tahribatın bilânçosu şudur: Sarsıntının şiddetli olduğu Soysallı, Sendermeke, Kızık ve Kulpak köyleri tamamen, civarında bulunan diğer köyler kısmen hasara uğramıştır. Sarsıntının kısa fasıllarla uzun zaman devam etmesi köylünün evlerini boşaltmasına fırsat verdiğinden zayıat az olmuş, bütün mıntakada 37 kişi ölmüş, 800 hayvan telef olmuştur. Sarsıntı esnasında Erciveşten birkaç kaya parçasının yuvarlandığı görülmüştür. Develi kaza merkezinde sekiz ev yıkılmış, bazı evlerin duvarları çatlamış, postahane ve maliye dairesi ile ortaokul binasında büyük çatlaklıklar hasıl olmuştur. Postahane çadıra nakledilmiş ve orta okul tedrisatı tatil edilmiştir. Develi halkının evlerini

terk ederek çadırlara çıktığını gören vali bu sarsıntının Erzincan sahasındaki zelzenenin buralara kadar yayılan ihtizazı olduğunu söyleyerek halkın evlerine dönmelerini ve birbirlerini korkutmamalarını tavsiye ederek sükûnet telkin edilmiştir. Enkaz kaldırma, eşya çıkarma işi kısmen başarılmış, vilâyet Kızılây şubesinde un, ekmek ve sair gıda maddeleri yollanmış, lüzumu kadar para kaza merkezine bırakılmıştır. Evleri kâmilten yıkılan köylüler vilâyet merkezinden yapılan yardımla geceden evvel tamamen çadırlara yerleştirilmiştir. Açıkta kimse bırakılmamıştır. Felâketzedeleri yerleştirilmiş oldukları çadırlarında ziyaret eden vali B. Şefik Soyer, cumhuriyet hükûmetinin hüsnü tedbiriyle hayvan ve eşya zayıatının, yıkılan evlerin eskisinden daha iyi bir şekilde yerine konulacağından emin ve müsterih olmalarını söyleyerek köylüyü tatmin ve teselli etmişlerdir. Gece yarısına kadar felâket sahasında dolaşmış, bütün köylülerin yerleştirildiği gözle görülerek alâkadarlara bugünün iş ter-tipleri hakkında direktifler verildikten sonra Kayseri’ye dönmüşlerdir. Gece sarsıntı olmamıştır.

Dönemin öne çıkan gazetelerinde Develi depremi ile yer alan haberler yukarıda verilmiştir. Öte yandan bu depremle ilgili bazı ayrıntıların Kayseri Vilâyeti ile Dâhiliye Vekâleti arasındaki yazışmalarda da geçtiği görülmekte

ve bu yazışmalarda genellikle deprem sonrasında felaketzedelere yapılmakta olan yardımlarla ilgili emir ve talimatlara ilişkin bilgilerin yer aldığı gözlenmektedir. Bu belgelerde: “*Develi kazası zelzele işleri hakkında Mülkiye Müfettişi Halis Ergün tarafından hazırlanan tenkit raporunda Kayseri Vilâyetinden alınan 23.1.940 gün 108 sayılı karşılık yazının bir sureti ilişik olarak sunulmuştur. Saygılarımla arz ederim. Dahiliye Vekili Müsteşarı: Şefik Bicioğlu*” denilerek maddeler hâlinde ayrıntılar sıralanmıştır.

SONUÇ

1940 yılında Develi’de meydana gelen 6,7 büyüklüğündeki deprem ve yol açtığı hasarlarla afetzedelere yapılan yardımlara ilişkin olarak dönemin basınında birçok haber çıkmıştır. Bu haberlerdeki verilerin bir kısmı farklı olsa da genel olarak birbiriyle örtüşmektedir. Dönemin gazetele-rinde bu depremde toplam ölü sayısı en düşük 20, en yüksek 56 kişi olarak, yaralı sayısı da 20-22 kişi arasında geçmekte, ayrıca depremin büyüklüğü, yaygınlığı ve kaynağı da epey farklı geçmektedir. Mesela Kayseri valisinin, halkın moralini yüksek tutmak için depremin sebebini bu depremde sadece 1,5 ay önce meydana gelmiş olan Erzincan depremiyle ilişkilendirmesi ve bu depremi Erzincan

depreminin buralara kadar gelen titreşimi olarak göstermesi dikkat çekicidir. Tabii ki dönemin iletişim araçlarının sınırlılığı bir anda sağlıklı veri akışının olmasını mümkün kılmamıştır. Ayrıca o dönemin basınındaki dil ve imla hususiyetleri de dikkati çeken bir husus olup günümüz resmî yazışma ve literatüründe hâkim olan imla kurallarının henüz uygulanmadığı görülmektedir. Cumhuriyet arşivi belgeleri arasında bu depremle ilgili Kayseri Vilâyeti ile İç İşleri Bakanlığı arasında yapılan yazışmalar da vardır.

KAYNAKÇA

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, 030-10-6-36-39.
Eliaçık, M. (2018). Resmî-i Kayseri’nin Seyahat Defteri, Kayseri BB Şehir Der-gisi, S. 20.
ULUS GAZETESİ
https://dijital-kutuphane.mkutup.gov.tr/tr/periodicals/catalog/details/1852?AdvancedSearch=1
VAKİT GAZETESİ
https://dijital-kutuphane.mkutup.gov.tr/tr/periodicals/catalog/details/1860?AdvancedSearch=1
AKŞAM GAZETESİ
https://dijital-kutuphane.mkutup.gov.tr/tr/periodicals/catalog/details/1858?AdvancedSearch=1■

Sinan'ı Yazmak

Osman Özsoy

Bu yazı, uzun zamandır planlanan, sınırlı ve daha ziyade her yaştan hemşehrilerine yönelik bir Sinan çalışmasının parçası olarak düşünülmüştür. Devamı getirilebilirse yazılması düşünülenler bu derginin gelecekteki farklı sayılarında veya başka yerde okuyucu ile buluşturulmaya çalışılacaktır.

Bu coğrafyada yaşamak, üstelik Sinan'ın canlı olarak yaşam bulduğu ve ilk nefes almaya başladığı köy olan Ağırnaslı hemşehrisi ve komşusu olmak birçok açıdan bizlere sorumluluk yüklediği gibi duygusal bağlamda sürekli canlı bir iletişimi de ister istemez geliştirmekte. Sinan'la ilgili yapılan çalışmaları ve yazılanları düşündüğümüzde an itibarıyla onu tüm yönleriyle ne kimse tam olarak verebilmiş ne de yapılacaklar tamamlanmıştır. Edebiyatçıların yazıya dökülen neredeyse sayısız çalışmaları var. Ressamların yorumları ve denemeleri var. Sanatçıların her türlü yöntem ve malzemeyle denedikleri meydan okumalar var. Mimarların çizdiği ve detaylandırdığı bilemediğimiz kadar plan var. İnşaatçıların örnek aldığı ve tekrarladığı kayıtsız projeler var. Saniyede binlerce çekilen ve kaydedilen dijital fotoğraflar var. Eserlerine bakıp türkü yakanlar var. Bunlardan beri olanların anlattığı hikâyeler, konuştuğu hatıralar var. Ve daha kim bilir dilini bilmediğimiz ülkelerde Sinan ile ilgili kesimlerin elinde, zihninde ne var ne konuşuluyor, ne yazılıyor ya da ne konuşulup yazılacak, tahmin etmekte güçlük çekiyoruz.

Mezkûr çalışmalardan bazıları, eğitim ve kariyer için yapılmış. Eğitim bitince Sinan da bitmiş o kişinin hayatında. Kariyerlerine Sinan ile devam edenler derinleşmiş, yeni bilgiler ve belgeler ışığında Sinan literatürüne önemli katkılar sağlanmış. Diğer taraftan, Sinan bağlamında güncel, magazinsel, mistik, abartılı onlarca yazı, kitap görmek de mümkün elbette. Bu tarz yaklaşım ve yazılar dünyanın her yerinde benzer tarzda olmakta. Hatta bu platformdaki

başlıkların ana ve asıl amacı da ticari olmakta, isim üzerinden para kazanmak ana amaç. Yani Sinan üzerinden para kazanma başlıkları; senaryolar, hikâyeler, kitaplar, filmler. Literatürde öyle başlıklar, kitap isimleri var ki her yazar neredeyse bundan daha iyi ve anlamlı başlık bundan böyle yazılamaz der gibi ifadelerle karşımıza çıkmakta. Ama ne yapılsa yapılsın, diğer bir yönüyle de her anıldığında ve yazıldığında Sinan gibi bir simgenin adı geçmekte, bilgisi coğrafyadan coğrafyaya, nesilden nesle yayılmakta.

İşte bu coğrafyanın üzerine inşa edilen Sinan literatüründe isimler ve beraberindeki sıfatların, hitap şekillerinin neredeyse Türkçe olanlarını bir araya getirmek ve kaynağının arkasına düşmek, varsa hikâyesini anlatmak Sinan ile ilgili çalışmaları ve kişileri de beraberinde anlatmayı gerektirdi.

Kim bu Sinan?

Muhtemeldir ki okuyucuların birçoğu, alfabetik sırayla verdiğimiz ama bu yazı kapsamında olmasa asla Sinan bağlamında ilgisini kuramayacağı ifadeleri ilk defa

▲ Süleymaniye Camii

burada duyacaklardır. Devamı başka zamana kalmak üzere bu başlıklardan hepsini tek tek açıklamak yerine listeden seçtiğimiz bazılarını açacağız. Umarız merak edilen ve gerçekten açıklama ihtiyacı duyulan ifadelerden kalanlarına daha sonra devam ederiz.

- Ağayan-ı Ehl-i Hiref Azası
- Ağırnaslı Sinan
- Azizim
- Aziz Koca
- Abdulkерim oğlu Sinan
- Abdullah oğlu Sinan
- Abdurrahman oğlu Sinan Ağa
- Abdülmennan oğlu Mimar Sinan
- Abdülmennan oğlu Sinan
- Ağa Hazretleri
- Amile Yusuf ibni Abdullah / Amel-i Yusuf bin Abdullah
- Ba-kavl-i Mimar Ağa
- Bende-i miskin kemine derd-mend-i sermi'maran-ı hassa-müstmend
- Binayı zi-iktidar

- El-fakir Sinan Ser-i Mimarın-ı Hassa
- El-fakirü'l-hakir Sinan
- Fena fi-s(ş) Sinan
- Gaza ehli merhum Sinan Ağa
- Gazi Sinan
- Güçsüz Karınca
- Hacı Sinan
- Hassa mimarlarının başı Sinan
- Hazret-i Mimar Ağa
- Herif
- Hükümdar Hocası
- İn'am be-Sinan Ağa Ser mi'maran-ı Hassa
- Kayserili Sinan
- Koca Mimar Sinan Ağa
- Koca Sinan
- Kulun Yusuf bin Abdullâh mimar
- Mimar
- Mimar Ağa
- Mimarbaşı
- Mimarbaşı Sinan Ağa
- Mimar Koca Sinan
- Mimar şöretşiar

- Mühendis-i darülkarar Koca Mimar Sinan Ağa
- Padişah Mimarı
- Pir-i Mimarın Sinan
- Reis-i cehabizeti'd devran Oklid di si'l-asri ve'l-evan mimar-ı Sultani
- Reis-i mimaran
- Reis-i mimaran-ı dergâh-ı ali
- Reisü'l Mimarini'ül Emirin
- Sinan
- Sinanettin Yusuf
- Sinan Yusuf
- Vakıf Hoca Sinan
- Yusuf Sinan
- Yusuf bin Abdullah Mimar
- Yusuf ibni Abdullah
- Yusuf Sinanettin

SİNAN

Öncelikle, yazının başından beri kullandığımız ve listede yer alan en sade ifade Sinan. İster samimiyet ifa-

R. M. Meriç		S. Mülayım		G. Necipoğlu		Süheyl Ünver	
Doğum	Ölüm	Doğum	Ölüm	Doğum	Ölüm	Doğum	Ölüm
1491'den önce	26 Ocak 1588'den sonra	1491'den önce	1588	1489-1491	1588	28 Mayıs 1490	31 Mart 1588

desi olsun ister kolaylık, Sinan demek mimarlık fakültesi koridorlarında, meslek odalarında yetmekte ve kimsenin aklına başkasını getirmemekte. Başka bir sığata ihtiyaç duymadan kısa ve öz. Doğduğu kentte gün gelse “taştan dua” camilerde edilen toplu yakarış ve ahde vefa örneği şükranları sunmada, içine sessizce girebilse Sinan kelimesi yetecek. Kimse sormayacak “Kim bu Sinan?” Yine de bu

sade ifade Sinan'dan önceki dönemlerde Hassa Mimarlar Ocağında kullanıldığı gibi, Süleymaniye Camii inşaatında çalışan, memleketi Kayseri'den gelen taş yontucu ustalar arasında da mevcut. Filolojik açıdan kelimeyi herkesin bildiği açılardan anlama çabası yerine; doğum tarihini zaten kesin olarak bilmediğimiz Sinan'ın neredeyse vefatını da gün olarak tam bilmemekle bir itirafı dile getirmek isteriz. Ama olay, döneminin şartları içinde düşünüldüğünde, böyle bir kesinliğin olması da gerçekten güç.

Tabloda, literatürden seçilen ve oldukça güvenilir kaynaklara sahip bu çalışmalardan da anlaşılacağı üzere Sinan'a ait doğum/ölüm bilgilerinde uzlaşa zor. Diğer taraftan, ölümüyle ilintili olan değişim ve dönüşüm başlıkları; Vakfiyesine göre ölümünden sonra yapılan işlerin başlangıç tarihleri, Sinan yerine atanacak mimarbaşının resmî olarak göreve başladığı tarih, dönemin seyyahlarının yazılarında bir satır, başka ülkelerin yazışmalarında çıkacak bilgi, zamanın tozlu rafları arasında bir beyit, belki de yakın tarihte tam gününü bilmesek de

en azından vefat ayını kesinleştirebilir. Kaldı ki gelecekte teknolojinin sunacağı yeni gelişmeler ve global bilgiye ulaşım-daki kolaylıklar bu sorunun çözümü için yalnız başına bile yeterli olabilecektir.

Bu girişle beraber tam da bu noktada akla Sinan ile ilgili başta anma günleri ve zaman içinde katmerleşerek sorgulanmayan, doğru olduğu kabul edilen tarihler ve günler gelebilir; Sinan'ın doğum günü, Sinan'ın ölüm yıldönümü, Sinan'ı anma töreni, mimarlar haftası etkinlikleri bunlardan bazıları. Akla gelen, etkinliklere göre Sinan mı yoksa Sinan'a göre etkinlik mi? Sinan'a göre etkinlik doğrusu olmasına karşın, nisan ve ekim aylarına ilave son zamanlarda temmuz ayının adı da geçmeye başlamaktadır.

Tüm resmî işlemlerimizde, başvurularımızda, tanıtımlarımızda kullandığımız ve vazgeçilmez derecede kişiyle özdeşleşen, desimal ile 11 rakamın bir araya gelerek oluşturduğu Türkiye Cumhuriyeti kimlik/ vatandaşlık numaralarımız detayda aynı zamanda doğum, ölüm gibi tarihleri de içermektedir. Bu coğrafyadan ve saygımızdan Sinan'a verilecek bir TC kimlik numarası başvurusuyla tarihleri en azından yıl olarak kesinleştirmek gerekir. Geleceğin, uzlaşa ile çok güzel fikirlere gebe olduğunu tahmin etmek güç değil. Bu noktada kişisel önerim 20819352250 olabileceğidir. Bu sayı benim açımdan rastgele 11 rakamdan meydana gelen bir sayı değildir. Sinan'ı anlamak ve anlatmak için yakın tarihimizde bir kırılma noktası olan, Sinan için devletin tüm

imkânlarıyla ayağa kalktığı ve gayretle yapılan çalışmaların önlenmez ve geri dönülemez şekilde Atatürk'ün el yazısıyla neredeyse vasiyeti olan “Sinan'ın heykelini yapınız” emrinin tarihidir bu sayı. Derin anlamlar içermesi araştırma ve ciddi çalışmalar gerektireceği için Sinan derinliğine ölçü ve teşekkür adına bir milleti toptan ayağa kaldırma çabasıdır bu direktif. Direktifle neredeyse paralel olarak Türk Tarih Kurumu Mimar Ali Saim Ülgen marifetiyle yaklaşık 20 yıl içinde Sinan'ın tüm eserlerinin rölevelerini yaptırmıştır. Atatürk'ün aklından geçen, Fatih Sultan Mehmet için de İstanbul'da bir anıtın hatta heykelin yapılması olsa da bu düşünce hiçbir zaman yazılı direktif boyutuna geçememiş ve etkisine ulaşamamıştır.

Ayrıca, 500. yıl anısına 1953 yılında hatıra bırakma, hatırlatma, bilgilendirme ve bilinçlendirme, saygıyı simgeselleştirip günlük hayata ve kullanıma sokma adına Süleymaniye Camii anısına bastırılan paralar üzerindeki tarihler ile Sinan'ın 400. ölüm yıldönümü anısına bastırılan benzer pulların, kartpostalların, hatıra paraların üzerindeki tarihlere bakıldığında 9 Nisan tarihi dikkatimizi çekmektedir. Sinan ile az bir ilgisi olan herkes için elbette 9 Nisan çok manidar. Şahsen kendi adıma hele hele çocukluk yıllarımda anma için Ağırnas'ta yapılan törenlerde, protokolün yanı sıra katılımcılarının arasında Prof. Dr. Afet İnan ve Prof. Dr. Metin Sözen'in neredeyse hiç kaçırmadan katıldığı tarihi 9 Nisan. Dolayısıyla bu

tarihe yaklaşımımız hep matematiksel bir denklem gibi olmuştur: Sinan = 9 Nisan. Bu denkleme ne şüpheyile baktık ne de denklemde bilinmeyen aradık. Öyle ki çoğu 9 Nisan günlerinde aktif olarak gösterilerin bir parçası olmak, şiir okumak, geçiş töreninde yürümek Sinan’ı iliklerimize kadar üzerimize yeterince sindirmekteydi. Ama sonradan gününü önemsemesek bile en azından neden nisan ayı sorusu gelebilir aklımıza.

1921 yılında İstanbul’da kurulan Âsar-ı Eslaf Âşıkları adlı beş üyeli bir oluşum, Mimar Sinan’a olan ilgisiyle bilinen herkes için bir çekim merkezi oluşturdu. Bu grup, Sinan’ın eserleri ve mirasıyla ilgilenen insanları bir araya getirerek kültürel bir buluşma noktası haline geldi. 1923 yılında ise Mimar Sinan Muhibleri adını taşıyan bir kurul kuruldu ve bu kurul, Mimar Sinan’ın sanatsal katkılarını daha da derinlemesine incelemek ve tanıtmak amacıyla çalışmalarını yoğunlaştırdı.¹

Bu sivil girişimlerin temeli, Mimar Sinan’ı anma günü olarak 9 Nisan’ın resmî olarak kabul edilmesine dayanır. Her yıl 9 Nisan’da, büyük ustanın mezarı başında bir araya gelme geleneği başladı. Bu özel gün, Mimar Sinan’ın sanatsal mirasını ve katkılarını kutlama ve paylaşma fırsatı sunan önemli bir etkinlik haline geldi. Bu gelenek, Mimar Sinan’ın unutulmaz eserlerini ve etkileyici sanatını sonsuza kadar yaşatma amacını taşıyan bir topluluk için bir birlik ve coşku kaynağıdır.

Belirtmek gerekir ki yukarıdaki ifadeden de anlaşılacağı üzere, tam 100 yıl önce Cumhuriyetin ilk yılında ve neredeyse 100 yıl süren bir yaşamın ardından, Mimar Sinan’ı anma günü olan 9 Nisan kesinleşti. Bu tarih, sadece Mimar Sinan’ı değil, aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk yıllarını ve kültürel zenginliğini kutlamak için bir vesile haline geldi. Nisan ve Sinan kelimelerinin aynı

harflerden oluşması ise oldukça hoş bir tesadüf ve sembolizm taşıır.

Gazi Sinan

Sinan’ın gazi sıfatı ile anılması sıradan olmasına karşın belki de akla gelebilecek en son seçeneklerden biri, ilk defa okuyan ve duyan için. Operasyonel yani İstanbul’dan çıkıp savaşa bizzat katılan Yavuz ve Kanuni gibi hükümdarlarla Sinan’ın önce asker sonra mimar olarak hayatının kesiştiğini biliyoruz. Uzun ve kısa kara seferlerinin neredeyse tamamına katılan Sinan’ın ölümünün ve yaralanmalarının olduğu savaşlarda yara almadığını ve her seferinde sağlıklı evine döndüğünü de biliyoruz. Aslında ilk askerî sefere katılıp dönmesiyle Sinan gazi olmuşken, seferlerin devam etmesiyle her seferinde tekrar gazi olmuştur. Günümüz ifadesiyle bu gazilik muharip gaziliktir. Burada doğrudan en ön cephede sıcak harbin bir parçası olmak yerine Sinan’ın geri hizmette olması, önemsiz yaralanma başta olmak üzere neredeyse gittiği gibi dönmüş olmasını sağlamış olabilir. Fakat malumdur ki savaş gibi olağandışı bir durumda hayatta kalmanın da yetenek istediği açıktır. Kaldı ki çok basit bir örnek olarak Van Gölü’nün karşı kıyısında ilk defa yapılan kayıklarla gölü geçip, karşı kıyıya ulaşıp tekrar aynı yere dönme eyleminde, hava durumu ve yüzme bil-meme gibi basit sebepler ölüm de getire-bilirdi. Coğrafyada süregelen savaşlardan birinde, Ankara Mirlivası (Tuğgeneral) olarak İnebahtı Deniz Seferi’ne katılarak 1571’de ölen oğlu Mehmet Bey ile gaza ehli merhum Sinan Ağa’nın ocağına da şehit ateşi düşmüştür.²

Hazret-i Mimar Ağa

Coğrafyamız jeolojik yapısı itibarıyla oldukça zengin doğal taş kaynakları barındırmaktadır. Yapı malzemesi olarak

doğal taşın kullanılmasının en önemli sebebi dayanıklılık iken estetik daha sonra gelen bir tercih sebebi olmuştur.

Yapı malzemesi olarak her zaman yeni malzeme kullanmamış Sinan. Geri dönüşüm formatında, daha önceden kullanılmış unsurlar da tercih edilmiş. Ören yerlerinden, antik yerleşimlerden, kullanılmayan ve terk edilmiş konutlardan çoğunlukla gösterişli, cüsseli, sağlam, bazen renkli mermerler, bazaltlar, granitler, traverten, serpantin, volkanik tüfler, kireçtaşı ve küfeki taşlar tercih edilmiş. Yakından, ocağından bulunup hatta bazen numune istenip bakılıp kıyaslandığı gibi bazen de coğrafyanın ve sınırların en uç noktasından ve ulaşılması zor beldelerden kabaca “taş” olarak tanımlayacağımız parçalar getirtilmiştir. Süleymaniye Cami ve İmareti İnşaatı (1550-1557) isimli çok kıymetli eser; Ord. Prof. Dr. Ömer Lütfü Barkan’ın uzmanlık konularından biri olan hukuk tarihi yanında iktisat tarihi altyapısıyla, inşaat sürecinde titizlikle tutulan, kontrol edilen, onaylanan her bir harcama kalemi, detay, ödeme şekilleri, inşaa ve tamirata ait keşif bedelleri, fazla mesai ve tatillerin muhasebesi gibi çok ilginç fakat aynı zamanda ziyade detay barındıran bir eser olarak karşımıza çıkmaktadır. Aslında biz bu eserden dönemin devlet bürokrasisi nasıl işliyor, yazışmalar nasıl yapılıyor, prosedürler nedir çok katmanlı bir etkileşim ağını ve sonucu etkileyecek girdi parametrelerini de öğrenebiliyoruz. Sinan’ın sel gibi akan bu yazışma yoğunluğunu takip etmesi, gerektiğinde cevaplar vermesi bile başlı başına mesai ve titizlik istemekte. Bütçe ve yerine göre ek bütçe süreçleri, bütçeyi yönetmek bile çok profesyonel zaman almakta ve gayret gerektirmekte. Sürekli artış eğiliminde olan malzeme ve işçilik maliyetlerinin, Kanuni zamanında devletin gücüyle orantılı olarak; bir şekilde devlet hazinesinden karşılanmasına karşın, günümüzde enflasyon olarak tanımladığımız kronik bir problem haline dönüşmüş olması Sinan’ın da her

bir inşaatı ve sürekli mücadele ettiği başlıkların belki de en farklı ve yakıcı boyutta olanıdır.

İnşaatı kullanılacak devşirme bir yapı unsurunun; uygunluğunu bazen yerinde görerek, ölçerek, kalite kontrolü yaparak konunun uzmanları tarafından onayı alındıktan sonra bulunduğu yerden İstanbul’a güç, pahalı ve uzunca süren lojistik imkânlarla ulaştığını görüyoruz. Bunun için Hassa Mimarlar Ocağı ilgili kişiye yerine göre avans ödemi yapmakta, konumuna ve uzaklığa göre harcırah vermektedir. Dikkat edilirse son iki paragrafta kullanılan kelimelerin ve terimlerin günümüzde basit bir inşaat işine giren herhangi birinin kullandığı ve karşılaştığı jargondan farkının olmadığını da rahatlıkla fark ediyoruz.

Olayın bir başka boyutu da özellikle müstamel malzemenin tercih edilmesinin ekonomik olup olmayışıdır. Bu noktada, surların ve Ayasofya’nın tamiri için bazen neredeyse yedi iklimden temin edilip bin bir meşakkatle getirtilip yerine konan taşların masrafları karşısında “bu taşlardan birini altın değerini gümüş olarak yana koysak masrafı muadil olur” diyerek daha ucuza mal olacağını ifade eden haklı ve mantıklı düşüncenin Fatih’e atfedilerek Barkan tarafından tekrarlanması ilginçtir. Devşirilen taş(lar)ın alındığı yapının, taş çıkarılırken çökmesi ya da bazı durumlarda tamirata ihtiyaç duyması kaçınılmaz olmuştur. Çünkü beğenilen taş şüphesiz kullanılan mekânın en alımlı ve önemli yerine yerleştirilmiş, yıllardır kullanılan bir taştır. Düşünün ki evinizin bir duvarında ve duvarla kardeş olmuş, belki de yüzyıllardır korunarak orada sağlam ve gösterişle duran ve varlığıyla övündüğünüz, hikâyesi olan ve daha da önemlisi ve ihtimaldir ki kutsal olan bir taş var. Taşın oradan çıkarılmasına başta razı olmanız gerekiyor, sonra ilgili yer boş kalacak şekilde tamir isteyebilirsiniz. Ya da mümkünse eşdeğer bir taşın bulunup yerine konması gerekebilir. Mevsimin ve şartların uygun olması ve inşaatın da

Şuhudü’l-hâl: Hazret-i Mi’mar Ağa, Hüseyin Çavuş, Yusuf Bâli, İbrahim Mahmud bin Turgud, Kara Yusuf Abdullah, Mustafa Şaban, Hacı Hüseyin İlyas, Hacı Ali, Baba Kosta, Şems ases-başı.

Yol cânibinde olan divarın tülü: zira 18, arzı zira 8,18 parmak, kaddı zira 2,5, be-cihet-i hane-i kiraye beyt-i Nikola. Mez-kürenin evinün sundurması: tuli zira 12,5, arzı zira’ 9, kaddı zira 2-parmak 10, arzı zira-6 engüşt 6, divarı 17 (Yp. 95).³

Bir şahit olarak bulunduğu ve birçok şahidin de yer aldığı ve güvence verdiği, dolayısıyla hukuki bir boyuta taşınan belgede Sinan artık Hazret-i Mi’mar Ağa’dır. Bu sıfatın kimin için söylendiği, anlamı, yaptırım gücü ve güvencesi herkes tarafından anlaşılmakta ve Hazrete olan itimat ve yüklenen mana da sorgulanmamaktadır.■

“DER KARYE-İ KADI TABİ-İ ÜSKÜ-DAR

Yani ve Toma, evlâd-ı öksüz nâm zimmîlerün itirafıdır ki zikr olunur: Karye-i mezbûrede olan evlerimizün içinde olan taşları imaret-i şerifün mühimmâtıyçün ihrâc eylesünler, badehu giru evlerimizi üslûb-ı sâbık üzere cediden ma’mur eylemek şartı üzere rizâ verdiklerine binaen şol ki vâki’-i hâldür tesvîd olundu.

¹ Selçuk Mülayim, Mimar Sinan’ın Mezarında Teşhis-i Meyyit, Belleten, Yıl 2018, Cilt: 82 Sayı: 294, 511-529.

² Gülru Necipoğlu, Sinan Çağı Osmanlı İmparatorluğunda Mimari Kültür, Bilgi Üniversitesi, 2013, İstanbul.

³ Ömer L. Barkan, Süleymaniye Cami ve İmareti İnşaatı (1550-1557) TTK, Ankara, 1972 (Cilt I), 1979 (Cilt II).

Kayserili Şeyh Refâhî'nin "Kenzu'r-Rumûz Fi't-Tasavvuf" Adlı Eseri ve Tasavvufî Açıdan Değerlendirilmesi-2

Nasi Aslan, Şenel Aslan

TASAVVUFTA MAKAMLAR

Tasavvufî bir terim olarak makam, kulun tekrar etmek suretiyle elde ettiği ve kendisinde özellik hâline getirdiği ahlâk veya kulun riyazet, müşahede ve ibadetle ulaştığı derece demektir.¹ Makam, sâlikin tasavvuf vadisinde kat ettiği manevi menzil, Allah ile kulu arasındaki manadır.² Makamın meydana gelişinde sâlikin şahsi gayreti ve iradesi önemli bir rol oynamaktadır.³ Her makamın başlangıç ve bitiş noktaları vardır. Bu iki arada sâlikte birçok hâller vukû bulmaktadır. Her makama ait bir ilim ve her hâle ait bir işaret mevcuttur. Sâlik, sahip olduğu makamı korumak ve hükümlerini yerine getirmekle mükelleftir.⁴ Bununla

- 1 Ebû Nasr es-Serrâc, *el-Lüma'*, nşr. Abdülhalim Mahmûd-Tâhâ Abdülbakî Sürûr, (Kahire: y.y., 1960), 65; Ebû'l-Kâsım Zeynülsâm Abdülkerim el-Kuşeyrî, *er-Risâle* (Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, 2001), 191; Cebecioğlu, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, 410.
- 2 Selçuk Eraydın, *Tasavvuf ve Tarikatlar* (İstanbul Marmara Üni. İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1994), 153.
- 3 Kuşeyrî, *Risâle*, 1/151; Uludağ, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, 232; Eraydın, *Tasavvuf ve Tarikatlar*, 152.
- 4 Eraydın, *Tasavvuf ve Tarikatlar*, 153.

birlikte, içinde bulunduğu makamın gereklerini yerine getirmeden başka makama geçmemelidir.⁵

Müellif bu kısımda makamların öne- minden bahsetmektedir. Bu bağlamda ilk beyitte;

“*Ey nev-âmûz-i debîristân-i aşk*

Cehd kıl k’olasun ebced-hân-ı aşk”⁶ (Ey aşk okulunun acemisi! Cehd ve çaba göster ki aşk hanının ilk harfleri olsun) diyerek makamlardaki ilk basamağın önemine işaret etmiştir. Konunun son beytinde ise;

“*Olmagıl ey murg-ı zîrek sayd-ı dâm*

K’olmayasun pây-bend-i her makâm”⁷

(Ey zeki kuş! Tuzağa yakalanma; Ki her makamda ayakların bağlanmasın) diye- rek makamları kat etmede muhtemel tehlikelere dikkat çekmiştir. Müellifin eserinde yer verdiği makamlar şunlardır:

Tövbe Makamı

Tövbe, tasavvufi makamların ve men- zillerin ilkidir. Bu sebeple “bâbü’l-ebvâb” (ana kapı) diye adlandırılır. Tasavvufi hayata tövbe kapısından girilir; takvâ, zühhd, fakr, sabr, tevekkül ve rızâ gibi makamlarda tövbenin önemi artar ve bu durum sâlik son nefesini verinceye kadar devam eder.⁸

Müellif de makamlardan bahsettikten sonra ilk makam olarak tövbe makamını ele almıştır:

“*Dem-be-dem eyle dil ile i’tizâr,*

Dâr-ı kalb içre nedem bulsun karâr”⁹

dizelerinde (Her an dilinle özür dile ki kalp evinde pişmanlık karar bulsun.)

diyerek sürekli tövbe etmeye vurguda bulunmuştur.

Müellif avam ve havassın tövbele- rinin farklı olduğunu şu dizelerle dile getirmektedir:

“*Fi’l-i bedden tevbe eyler gerçi ‘âm*

Hâssa gafletden olur tevbe mudâm”¹⁰

(Avam kötü fiil işlemekten tövbe eder; Hâvas için tövbe ise daima gafletten olur.) diyerek avamın tövbesinin yapılan kötü amellerden yani işlenen günahlardan, havassın tövbesinin ise gafletten olacağını ifade etmiştir.

Zühhd Makamı

Sözlükte zühhd; “bir şeye rağbet etmemek, ona karşı ilgisiz davranmak, ondan yüz çevirmek, terk etmek, her şeyin azı, meyletmeme,” gibi anlamlara gelir. Zühhdün karşıtı “rağbet”tir.¹¹ Zühhd kavramı genellikle dünyaya karşı olumsuz tavır ve davranışların bütününü ifade eder. Dünya malına, makama, mevkiye, şan ve şöhrete önem vermeme; azla yetinme, çokça ibadet etme, âhîret için hayırlı işlere yönelme zühhdün bazı göstergeleridir.¹²

Zühhd her şeyden önce bir terk fiilidir ve terk edilen şeye göre kısımları, dere- celeri vardır. Zühhdün ilk derecesi dinin yasakladığı şeyleri terk etmek, ikincisi şüpheli şeylerden uzak durmaktır ki buna “vera” denilir. Üçüncüsü yapılp yapılmamasına ruhsat verilen şeyleri terk etmektir. Azimet ehlinin zühdü, Hz. Peygamber’in yaptığı gibi mümkün olduğunca mubah olan şeylerin en azıyla yetinmektir (az yemek, az konuşmak, az

uyumak gibi). Zühhdün en yüksek dere- cesi Allah’ın dışındaki her şeyi kalpten çıkarmak, kalbi daima Hak ile birlikte tutmaktır.¹³

Müellif bu bahiste;

“*Dâne-i dünyâyâ gel kılma heves*

Tîğ-ı zühhdile yüri dâmuñ kes”¹⁴ (Dünya

danesine heves etme; Yürü zühhd kılıcıyla tuzağı kes.) diyerek dünya malına heves edilmemesi gerektiğini belirtmekte ve dünyalıkların bir tuzak olduğunu vur- gulamaktadır.

“*Zühdüñ oldı şartı ey dânende merd*

Kıl dû-âlemden dili yektâ vü ferd”¹⁵

beytinde zühhdün şartının iki âlemde (terk-i dünyâ, terk-i ukbâ) gönlünün bir olması gerektiğini söyledikten sonra;

“*İhtiyâr-ı terk iden bulur makâm*

Zühhd içinde zühhd iden olur hümmâm”¹⁶

(Tercihini/isteğini terk etmeyi seçen makam bulur; Zühhd içinde zühhd eden himmetli olur.) diyerek zühhd makamı için ihtiyarı terkin önemine dikkat çekmektedir. Müellifin bu anlayışı yuka- rıda zühhdün tarifinde de geçtiği üzere “meyletmeme/rağbet etmeme” anlayışı ile örtüşmektedir.

Müellif; “*Uş bu dünyâda nihân u âşikâr*

Zerre-i nâ-çîzdir bî-i’tibâr”¹⁷ (Bu dün-

yada açık ve gizli ne varsa; Bir zerre kadar değersizdir.) diyerek zühhd anlayışını özlü bir şekilde dile getirmiştir.

Sabır Makamı

Sabır, nefsi akıl ve dinin öngördüğü veya yasakladığı hususlara karşı tutmak ve alıkoymak, başa gelen sıkıntı ve belâlar karşısında metanet göstermek ve olum-

suzlukları olumlu kalmak için gösterilen sebatkâr tutum olarak ifade edilebilir.¹⁸

Tasavvufi bir kavram olarak sabır, başa gelen musîbetlere karşı Allah’tan başka kimseye şikâyetçi olmamak ve dayanıklı olmak, yakınmamak, sızlanmamak, nefse ağır gelen, hoş gitmeyen şeyler karşı- sında dünya ve ahîret yararını düşünerek hareket etmek, kalbinde bulunmakta olan sükûnet ve dayanma gücünü kul- lanmaktır.¹⁹ Sabır sadece musîbetlere katlanmak ve şikâyetçi olmamak değil aynı zamanda Allah’a olan kulluk ve ibadette sebat edip kararlılık göstermek, isyandan da kaçınmaktır. Nimete karşı da sabır vardır. Allah’ın verdiği nimeti veriliş gayesine uygun kullanmak ve Allah’a isyanda kullanmamak da nimete karşı gösterilecek sabırdır.²⁰

Müellif; “*Her bir işde merd-i sabr*

itmek gerek

Râh-ı Hakk’a sabırla gitmek gerek”²¹

diyerek sabır konusuna, her işte sabır etmek ve Hakk yoluna sabırla gitmek gerektiği şeklinde başlamıştır.

“*Kim ki bî-sabr olsa düşer müşkile*”²²

mısraıyla sabırsız kişinin sıkıntıya düşe- ceğini, “*Eyle sabr-ı mihnet ü renc ü belâ / Ta olasm bahr-i fakra âşinâ*”²³ dizelerinde de mihnet, çile ve belaya sabredilmeli ki böylece *fakr* denizine aşına olunacağını belirtir. Aynı zamanda “sabır” makamın- dan sonra “fakr” makamına ulaşılabacağını da işaret etmektedir.

▲ Kenzu'r-Rumuz fi't-Tasavvuf, Kayseri’de Şeyh Refâhî, Leipzig Ün. Ktp. nr. B. or. 103 - 05-49

Fakr Makamı

Arapça bir kelime olan fakr kelimesi “ihtiyaç sahibi/yoksul olmayı” ifade eder. Tasavvufta ise kişinin kendinde gördüğü her şeyin Allah’a ait ve Allah tarafından olduğunu bilmesi ve bu bilinci kuvvetle taşır hâle gelmesidir.²⁴ İlk sûfiler “yok- sulluk” anlamına gelen fakr ile “Allah’a muhtaç olma” anlamına gelen fakrı

birleştirerek bunu kendi meslekleri ve gayeleri hâline getirmişlerdir. Onlara göre fakr Allah’a giden yol, fakîr de bu yolun yolcusudur. Tövbe, vera‘, zühhd, fakr, sabır, tevekkül, rızâ şeklinde sıralanan tasavvuf makamlarının dördüncüsü olarak fakr kabul edilmiştir. Fakat fakr çok defa tasavvufi bir makam değil bir yol yahut metot olarak görülmüştür.²⁵

- 18 İsfahânî, *Müfredât*, “sabr” md; Mustafa Çağrıcı, “Sabır”, *TDV İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2008), 35/337.
- 19 Uludağ, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, 298; Kâşânî, *Tasavvuf Sözlüğü*, 326; İsmail Kara- göz, vd., *Dini Kavramlar Sözlüğü* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2017), 567.
- 20 Ebû Hafs Şihabüddin Ömer es-Sühreverdî, *Avârifü'l-meârif* (Mekke: Mektebetü'l-Mek- kiyye, 2001), 2/826.
- 21 Refahî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 19b.
- 22 Refahî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 19b.
- 23 Refahî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 19b.

24 Cebecioğlu, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, 79.

25 Gazzâlî, *İhyâ*, 4/202-205; Kuşeyrî, *Risâle*, 539; Süleyman Uludağ, “Fakr”, *TDV İslâm*

▲ Kenzu'r-Rumuz fi't-Tasavvuf, Kayseri'de Şeyh Refâhî, Leipzig Ün. Ktp. nr. B. or. 103 - 05-50

Müellif Şeyh Refâhî, fakr'ı makamlar arasında zikretmiş ve sabırdan sonra onu dördüncü makam olarak konumlandırmıştır. Müellif bu kısımda “fakr”/

yokluk makamını anlatıp bu makamın yani yokluğun tevhidin birinci durağı olduğunu belirtmiştir. Daha sonra fakrın gerçek manada zenginlik olduğunu vurgulayarak aynı zamanda fakrın isâr yani başkasını kendi nefsine tercih etme

olduğunu da söylemiştir. İlgili dizelerde bu durumu şöyle anlatır:

“*Fakrdır tevhîdiñ evvel menzili*

Fark ider ehl-i hakk u bâtlı”²⁶ (Fakrdır tevhidin ilk menzili, ayırt eder hak ile batıl ehlini.)

“*Fakr donın gey olub ehl-i fenâ*

Kâni' ol fakrile kim oldur gnâ”²⁷ (*Fenâ* ehli olup *fakr* elbisesini giy; *Fakr* ile *kâni* ol ki zenginlik odur.) Diğer taraftan müellif “*Bedter-i cümle makâmât oldı bu*” mısraı ile de fakr makamının tasavvuftaki en zor aşama olduğunu vurgulamıştır.

Şükür Makamı

Sözlükte “yapılan iyiliği bilmek ve onu yaymak, iyilik edeni iyiliğiyle övmek, minnettarlık” anlamındaki şükür kelimesi terim olarak; “Allah’tan veya insanlardan gelen nimet ve iyilikten dolayı minnettarlığını ifade etme, nimete söz ve fiille mukabelede bulunma, Allah’a itaat edip günah işlemekten uzak durmak suretiyle nimetin gereğini yapma” şeklinde tanımlanmıştır.²⁸ İlim, amel ve hâl ile olmak üzere üç türlü şükürden söz edilir. Âlimlerin şükürü dilde, âbidlerinki fiilde, âriflerinki ise hâldedir.²⁹

Refâhî, şükre dair beytinde;

“*Hadd-i şükre vâslı olmaz bir Ehad*

Hayret oldı hâsıl-ı şükür-i Samed”³⁰ diyerek şükürün temel şartının Allah’a şükür olduğunu, bir kimsenin Allah’a gereği gibi şükretmediği sürece şükür derecesine ulaşmayacağını vurgulamaktadır.

Şükür kelimesinden türeyen şâkir ve şekûr terimleri kullanımı sufiler nezdinde farklı yorumlanmıştır. Bazı sûfiler insanlar için kullanıldığında

şâkiri “varlığa şükreden”, şekûrû “yokluğa şükreden”; bazıları şâkiri “verildiğinde şükreden”, şekûrû “verilmediğinde şükreden”; bazıları da şâkiri “nimete şükreden”, şekûrû da “belâya şükreden” diye izah etmişlerdir.³¹ Müellif de şâkir ve şekûr terimlerinin birbirinden anlam olarak farklı olduğunu belirterek;

“*Şâkir oldur kim kılâ şükür-i ‘atâ*

Hem şekûr oldur k’ide şükür-i belâ”³² (Şâkir cömertliğe şükredendir, şekûr ise belaya bile şükredebilendir) şeklinde açıklamıştır.

Havf ve Recâ Makamı

Havf, “korkmak, kaygılanmak, ürkmek, endişe duymak” vb. anlamlara gelmektedir. Dini literatürde ise; “hoşlanılmayan bir durumun başa gelmesinden veya arzulanan bir şeyin elde edilememe ihtimalinden ötürü duyulan kaygı ve korku” anlamında kullanılmaktadır.³³ Recâ ise sözlükte “ümit, emel, ummak, beklenti içinde olmak, istemek yahut içerisinde mutluluk ve rahatlık olan bir şeyin elde edilebileceğine dair zan” anlamlarına gelmektedir. Tasavvuf literatüründe ise, kulun Allah’ın rahmetine güvenerek ümit içinde olmasını ifade etmektedir.³⁴

Bazı sûfiler havf ve recâ’yı hâl olarak kabul etmişlerdir. Nitekim ilk sûfî müelliflerden Serrâc bu iki kavramı eserinde hâller kısmında anlatmıştır.³⁵ Ebû Tâlib el-Mekkî ise recâyı makamlar arasında saymıştır.³⁶ Gazzâlî’ye göre ise recâ sülûk ehlinin makamı, tâliplerin hâlidir. Tasavvuf yolunun bir menzilinde bulunan bir sûfiye göre hâl olan recâ, başka bir

menzilde bulunana göre makam olabilir.³⁷ Havf ve recâyâ dair Kur’an’da yer alan, “*Korku ve ümit içerisinde Rablarına dua ederler.*”³⁸ âyetini referans alan sûfiler bu iki kavramı kişinin hayatında dengeli ve eşit seviyede olması gereken güzel haslet olarak değerlendirmişlerdir. Nitekim sûfiler arasında meşhur olan “havf ve recâ amelin iki kanadıdır, onlarsız uçulmaz,” sözü her iki kavramın dengede olmasına işaret etmektedir.³⁹

Refâhî de korku ve ümit arasında dengenin bulunması lüzumuna vurgu yapar ve bu denge durumunu kuşun iki kanadına benzeterek şu şekilde anlatır: “*Murg-i îmâna dü per havf u recâ*

Murg-i bî-per kande uçar ey fetâ”⁴⁰ (*Korku ve ümit iman kuşuna iki kanattır. Ey yiğit, kanatsız kuş nasıl uçar?*) Diğer bir dizede ise;

“*Eyle gel havf u recâyı tekye-gâh*

Biri kem olsa degilsin merd-i râh”⁴¹ (Gel korku ve ümidi tekke eyle, biri eksik olursa bu yolun adamı değilsindir.) diyerek korku ve ümit dengeli olarak birlikte bulunmasının lüzumuna vurguda bulunur.

Tevekkül Makamı

Tevekkül dinî literatürde, insanların ellerinde bulunandan ümidi kesip Allah’a güvenmek, her hususta Allah’a teslim olup gerekli tüm tedbirleri aldıktan sonra tam bir inançla işlerini Allah’a havale etmek ve her durumda yalnızca Allah’a sığınmaktır. Kişinin, kendini her durumda Allah’ın irade ve takdirine teslim ederek O’ndan gelene razı olması tevekkülün özünü meydana getirir.⁴²

Tevekkül tasavvufta bir makam ve hâl olarak kabul edilir. Sûfiler tevekkülün birçok çeşidi ve mertebesinden bahsetmişlerdir. Onların tevekküle dair tanımları bu çeşit ve mertebelerle ilgilidir. Bazı sufiler tevekkülü, “kalbin Allah Teâlâ’ya itimat etmesidir” şeklinde genel bir tarif yaparken, bazı sûfiler ise tevekkülün biri bütün müminleri kapsayan (avam), diğeri müminlerden özel bir zümreyle ilgili olan (havas), üçüncüsü çok özel bir zümreye özgü bulunan (ehassül’l-havas) üç mertebesinden söz ederler.⁴³ “*Müminler Allah’a tevekkül etsinler*”⁴⁴ meâlindeki âyet birinci, “*Tevekkül edenler Allah’a tevekkül etsinler*”⁴⁵ âyeti ikinci, “*Kim Allah’a tevekkül ederse O ona kâfidir*”⁴⁶ âyeti üçüncü mertebedeki tevekkülle ilgilidir.⁴⁷

Görüldüğü üzere sûfiler, tevekkül konusunda değişik yorumlarda bulunmuşlardır. Allah’ın bütün canlılara rızıklarını vereceği vaadine dayanan bazı sûfiler tevekkülü rızık kaygısı taşımama biçiminde anlamıştır.⁴⁹ Müellif Refâhî’nin de benzer anlayışı dile getirdiği şu mısralarda görülmektedir:

“*Rûz u şeb rızıkın gelür ey bî-haber*
Yime gel ferdâyiçün hûn-ı ciğer”
Rızıkın takdîr idiübdür ol Ganî
Tâlib-i dünyâ olub kalma denî”⁵⁰ (Ey her şeyden habersiz kimse! Gündüz gece rızkın gelir, gel yarın endişesiyle kendini parçalama. O Ganî olan Allah senin rızkını takdir eder, dünyaya talip olup da alçalma.) Refâhî, “Ey yol eri! Zahiren uğraşmak şahsı tevekkülden berî

31 Kuşeyrî, *Risâle*, 2/491-492.

32 Refahî, *Kenzü’r-Rumûz*, vr. 20b.

33 Cürânî, *Ta’rîfât*, 90; İsfahânî, *Müfredât*, 161; Mustafa Kara, “Havf”, *TDV İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1997), 16/528.

34 İsfahânî, *Müfredât*, 190; Süleyman Uludağ, “Recâ”, *TDV İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2007), 34/502.

35 Serrâc, *Lüma’*, 91.

36 Ebû Tâlib el-Mekkî, *’ütü’l-kulûb* (Kahire: y.y., 1961), 5/225, 432.

37 Gazzâlî, *İhyâ*, 4/138.

38 Secde 32/16.

39 Mahmud Esad Erkaya, *Kur’an Kaynaklı Tasavvuf Kavramları* (Ankara: Otto Yayınları, 2017), 162.

40 Refahî, *Kenzü’r-Rumûz*, vr. 21a.

41 Refahî, *Kenzü’r-Rumûz*, vr. 21a.

42 Cürânî, *Ta’rîfât*, 70; Karagöz, *Dinî Kavramlar Sözlüğü*, 656; Cebecioglu, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, 658; Uludağ, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, 351; Mansur Gökcan, “Tasavvufta Tevekkül Anlayışı”,

Çukurova Üni. İlahiyat Fakültesi Dergisi 18/1 (2018), 133.

43 Serrâc, *Lüma’*, 78-79; Süleyman Uludağ, “Tevekkül”, *TDV İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2012), 41/3.

44 el-Mâide 5/11.

45 İbrâhîm 14/12.

46 Talâk 65/3.

47 Serrâc, *Lüma’*, 78.

48 el-Mâide 5/114.

49 Gazzâlî, *İhyâ*, 4/260.

50 Refahî, *Kenzü’r-Rumûz*, vr. 22a.

eylemez.” diyerek de sebebe sarılmanın tevekkülün gereği olduğuna işaret etmiştir.

Rızâ Makamı

Sözlükte “hoşnut ve memnun olmak, tasvip etmek, beğenmek” anlamına gelen rızâ kelimesi tasavvufa ait temel kavramlardan biri hâline gelmiştir. Kur’an’da ve hadislerde rızâ kavramı üzerinde önemle durulmuş, müminler Allah’ın rızâsını kazanmaya teşvik edilmiş, rızâ mertebesine erişmenin en büyük mutluluk olduğu belirtilmiştir. “*Allah onlardan razı oldu, onlar da Allah’tan razı oldular*”⁵¹ meâlindeki âyetler Allah ile kul arasındaki rızâ hâlinin karşılıklı olduğunu gösterir. Tasavvufun ilk dönemlerinden itibaren rızâ kavramına özel bir önem verilmiştir. Buna göre rızâ, ilâhî iradeye tâbi olduğu için kulun kendi iradesini ve tercihini terk etmesidir.⁵² Bu bağlamda tasavvufi bir kavram olarak rıza, kaderin acı tecellilerine karşı kalbin huzur ve sükûn hâlinde olmasıdır.⁵³

Hâller ve makamlar çerçevesinde sûfilerin rızaya yaklaşımında, rızanın hâl mi yoksa makam mı olduğu konusunda fikir ayrılıkları bulunmaktadır.⁵⁴ Rıza, bazı sûfiler tarafından hâl olarak kabul edilirken bazı sûfiler tarafından makam olarak kabul edilmektedir.⁵⁵ Nitekim araştırmamıza konu olan eserde de rızâ “Fî makâmî’r-rızâ” başlığı altında makam olarak kabul edilmiştir. İlgili dizede;

“*Sâlik-i râha rızâ olsa makâm*

Menzil-i a’lâyâ irer ol hümmâm”⁵⁶ (Bu yolun yolcusuna makam rıza olursa o himmetli kişi en yüce menzillere ulaşır.) denilerek rıza, sarih bir şekilde makam olarak betimlenmiştir. Bu başlık altındaki beyitlere bakıldığında seyrüsülûk sahibi bir kimse için rızanın ilahî iradeye tam bir teslimiyet olduğu, bu bağlamda kulun kendi iradesini terk etmesi gerektiği vurgulanarak bu yolun yolcusuna ancak bu şekilde gizli manaların açılacağı belirtilir. Aşağıdaki mısralar, Allah’ın takdirine rıza gösterilmesi hususunda meseleyi özetler niteliktedir:

“*Dâimâ Hak’dan rızâ eyle taleb*

Hükümüne virgil rızâ hem rûz u şeb

Râzî ol her hukme kim oldur rızâ”⁵⁷

TASAVVUFTA HÂLLER

Sözlükte “değişme, dönüşme, durum ve tavır” gibi anlamlara gelen hâl kelimesi (çoğulu ahvâl) Arapça /havl kökün-den gelir. Çoğu sûfî tarafından “hâl” parlayıp sönen ve sürekliliği olmayan şimşğe benzetilmiş ve hâl, isminden de anlaşılacağı üzere geçici bir şey olarak ifade edilmiştir. Makamların irade ile ve çalışılarak kazanılan nitelikler (mekâsib) olmasına karşılık hâllerin tamamıyla ilâhî bağışlardan (mevâhib) ibaret olduğu kabul edilir. Tasavvufta ulaşılan her makamın kendine özgü hâlleri vardır. Bir makamdan diğer bir makama yükselen sûfinin hâlleri de değişir ve böylece daha mükemmel hâllere ulaşmış olur. Ayrıca belli bir makamda bulunan sâlikin hâlleri de kendisi bu makamda iken sürekli değişir ve olgunlaşır. Hâllerdeki değişim sonsuza kadar sürüp gider. Bu durum Hakk’a doğru yapılan mânevî yolculuğun (seyrüsülûk) sonsuzluğunu ifade eder.⁵⁸

56 Refahî, *Kenzü’r-Rumûz*, vr. 22b.

57 Refahî, *Kenzü’r-Rumûz*, vr. 23a.

58 Kuşeyrî, *Risâle*, 184; Mehmet Demirci, “Hal”, *TDV İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1997), 15/216.

Refâhî de bu kısımda seyrüsülûkta bulunan sâlikin hâllerinden bahseder. Örneğin;

“*Bî-tekelluf âşık-ı mahbûb ol*

Bî-taleb dîvâne-i matlûb ol”⁵⁹ dizelerinde,

“kendi isteğinle Cenab-ı Hakk’ın âşığı ol, bir şey beklemeden Cenab-ı Hakk’ın divanesi ol” diyerek tasavvufta nasıl bir hâl içerisinde olmanın gerektiğine vurguda bulunur. Bu kısımda ilk olarak şevk hâlinden başlayarak beş hâlden bahsetmektedir.

Şevk Hâli

Sözlükte “istemek, arzulamak, özlemek” anlamına gelen şevk kelimesi felsefe ve tasavvuf literatüründe, “herhangi bir varlığın, kendi varlık kategorisi içinde en yüksek derecede yetkinliğe ulaşabilmesi için gerekli niteliklere sahip olmaya duyduğu derin arzu ve eğilim; kalbin sevdiğine kavuşma arzusu, sevilenin ismi anıldığında kalpte duyulan heyecan” vb. şekillerde tarif edilmiştir.⁶⁰

İslâm filozofları, insanın bedensel ve psikolojik hareketleriyle zihinsel güçlerinin işleyiş sürecini ve nihayet mutluluk arayışını da şevk kavramıyla açıklamışlardır. Buna göre organlardaki fizyolojik güç hareketin başlatıcısı diye görülürse de gerçekte şevk olmadan hiçbir psikolojik, dolayısıyla fiziksel hareket meydana gelmeyeceği için asıl başlatıcı unsur şevk gücüdür.⁶¹ Filozoflar nezdinde başlatıcı saik olarak kabul edilen “şevk”in, sufiler nezdinde de hâllerin başlangıcında yer almasının paralellik arz ettiği söylenebilir. Nitekim araştırma konumuz olan eserde müellif Refahî’nin; “Fî Beyânî’l-Ahvâl” başlığı altında hâlleri anlatılırken öncelikle şevk’ten başlaması da bu manada dikkat çekicidir. Bu başlık altında dile getirdiği;

“*Şevk oldı şâhbâz-ı habbe-per*

59 Refahî, *Kenzü’r-Rumûz*, vr. 23b.

60 Cürcânî, *Ta’rîfât*, 110; Mustafa Çağrıçı, “Şevk”, *TDV İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2010), 39/20.

61 Çağrıçı, “Şevk”, 20-22.

Bârgâh-ı ins ü câna râhber” dizeleriyle, şevkin insanlara ve cinlere yol gösteren sevgi kanatlı doğan kuşu olduğunu belirterek şevkin insan hayatındaki etkisine vurgu yapmıştır. Tasavvufta “şevk” bazı sufilerce hâl, bazı sufilerce ise makam olarak görülmüştür.⁶² Refâhî ise şevki, hâl olarak kabul eder. Nitekim Hüseyinî de *Kenzü’r-Rumûz*’da şevki hâller bölümünün altında ele almıştır. Refâhî, şevk ile ilgili bölümde, dostluğun şevk olmadan tamamlanmayacağını belirtip şevkin sâliki en yüce mertebeye erişti-receğini, nihayet şevk şarabından içen bir kimsenin Cenab-ı Hakk’a ulaşacağını anlatmıştır. Ayrıca şevk şarabından içen bir kimsenin ebedî huzura da kavuşacağını belirtir. Örneğin, “*Cur’a-i feyzin nasib-i cân ola / Hâlet-i şevkile dil sekrân ola*”⁶³ dizelerinde, “bir yudum olsun feyzin nasib olsun; şevk hâliyle gönül mestan olsun” diyerek, şevk hâli ile gönül hoşluğunun elde edileceğini vurgulamıştır.

Üns Hâli

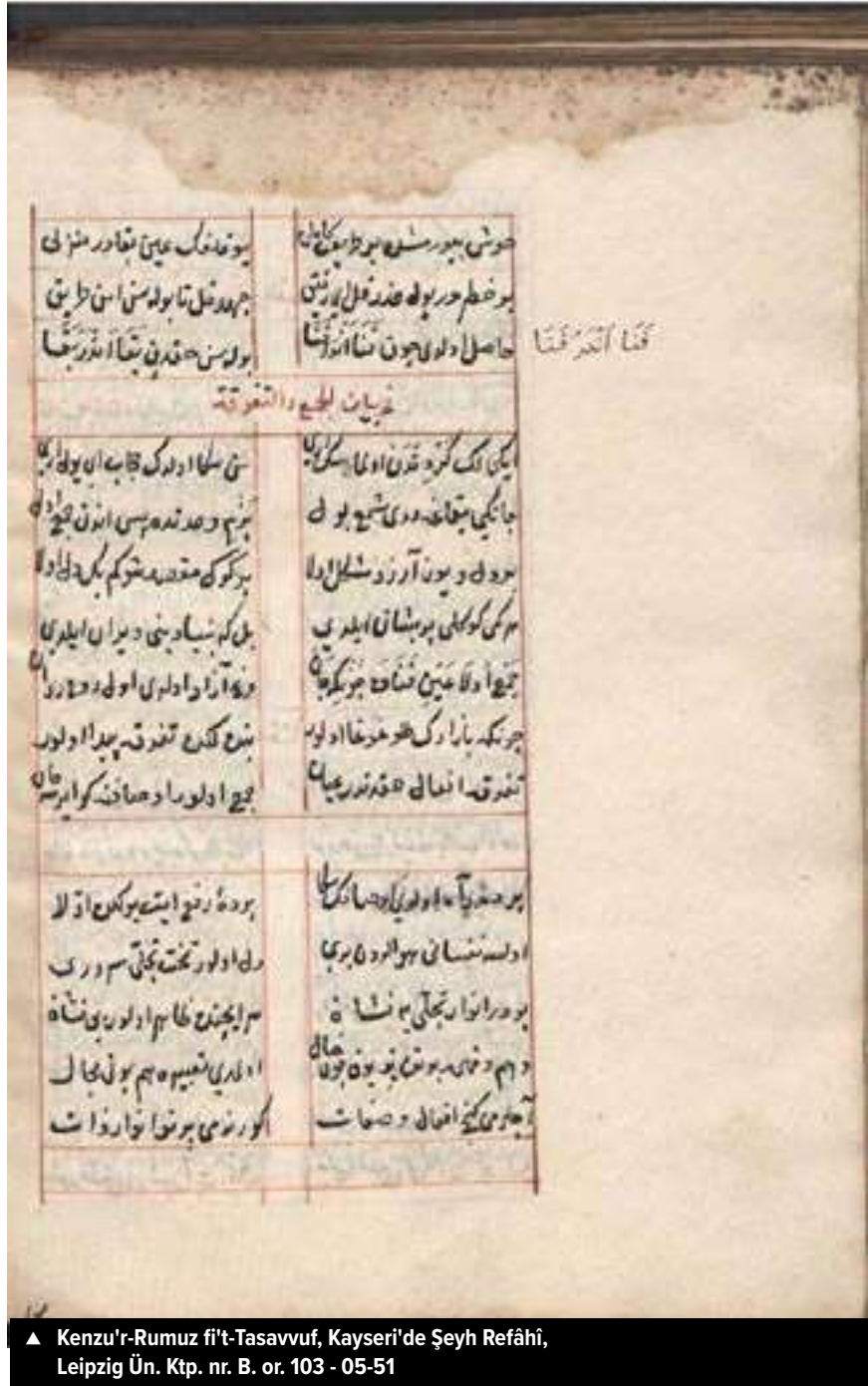
Sözlükte “alışkanlık, yakınlık, samimi olma, nazlanma” gibi anlamlara gelen üns (ünsiyyet) kelimesi, tasavvufta çoğunlukla Allah’ın cemal tecellilerine mazhar olan sûfinin kalbinde bu ilâhî tecellileri müşahede etmesi ve Hak ile huzurda bulunma hâlini ifade etmek üzere kullanılır. Ünsiyet kazanmaya, yakınlık kurmaya “istînâs” denir. Hakk’ın celâl tecellileri karşısında kulun varlığının silinmesi heybet terimiyle ifade edilir ki bu, üns hâlinin zıddıdır.⁶⁴

Refâhî’nin, Hüseyinî’nin *Kenzü’r-Rumûz*’unda yer alan “kurb/yakınlık” hâlini de üns başlığının altında işleyerek iki konuyu mezcettiği görülür. Bu cüm-

62 Çağrıçı, “Şevk”, 21-22.

63 Refahî, *Kenzü’r-Rumûz*, vr. 23b.

64 Ebü’l-Hasan Ali b. Osman el-Hücvîrî, *Keş-fü’l-mahcûb: Hakikat Bilgisi*, çev. Süleyman Uludağ (İstanbul: y.y., 1982), 526-527; Semih Ceyhan, “Üns”, *TDV İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2012), 42/348-349.

leden olarak Allah’ın insana çok yakın olduğunu belirtip, bu ünsiyetin ibadet ve taat ile oluşacağını belirtmiştir. İlgili dizelerde;

“*Senden ol saña yakındır ey püser*

Bunı bilir kendüiden alan haber”⁶⁵ (Ey oğul! O sana senden daha yakındır, bunu

kendisinden haber alan bilir.) diyerek Allah’ın kuluna çok yakın olduğunu ve kulun da bunun farkında olması gerektiğini vurgulamaktadır.

“*Salik evvel kim nedir bilmez makâm*

Tâ’at ile olur üns aña müdâm” dizele-riyle de, salikin evvela tasavvuf yolunun

65 Refahî, *Kenzü’r-Rumûz*, vr. 24b.

کمل علایقہ ن ارد کی پاک تل	ادشہ یوں گند کی چالاک تل
نوش بگی بنیل نمل بردا نمل	آشنا اوله ادرمخل بیلانیہ
منی تجرید ادرسک ای خیزو	پرستہ ن کل کبی فی الحال اوله
کمل بردغراض بجره دل نظر	جینور تجرید له در لو کهر
مرد نقدد منبه دن اولسم یی	نه فلک خرقند خور دی چادر یی
اول تجرید مسر بسک کو کمال	مصطفی بیور وی انشقی بابلال
ذوق تجرید انیس مرد اولدی	راه اهل الله ده خرد اولدی
نور وحدت دن اوله اولور یی	تلمبه رود قبول خلنی بند
عرصه میدانه حال اولدی	کورن کوز تبه افعال اولدی
آشبان صحن ابر سیخ ده	برق دشن ایلر کترای ایل مجد
بلبل دل شوقله بران اولور	گاه مفوم دکھی حیدر اولور
که حال دست رفیع ایلر نای	که جلال عزت ایلر حجاب
جنوبه و حق عارفی بچو دایر	فوق علیین اوله مستزایر
برطریقته شکم کارب اولور	گاه منسوب دکھی غایب اولور
دارنی منسوب اولانه سدا ولا	ادشہ یوں شکلی بی حد اولا
ادلکه غایب اولور اولم اولم	اولو هم قدس اولور آرام الح
دارنگه در دار ملک ابتدا	ترک دل بودار نی ای مبتلا

▲ Kenzu'r-Rumuz fi't-Tasavvuf, Kayseri'de Şeyh Refâhî, Leipzig Ün. Ktp. nr. B. or. 103 - 05-52

duraklarını bilmediğini, ancak ibadet ile sonradan onun üns elde edeceğini belirtir. Üns elde edenin ise sonunda rahata ulaşış zikirten lezzet alacağını ise şu dizelerle anlatır:

“Çünkü bu üns ile bulur râhatı
Zikrden almazken alır lezzeti.”⁶⁶

Kabz ve Bast Hâli

Kabz, Arapça bir kelime olup sözlükte; “bir şeyi avucun tümüyle almak, tutmak, daraltmak, baskılamak, sıkıştırmak, büzülme, sıkılma, tasalanma” gibi manalara gelmektedir.⁶⁷ Kabzın zıddı “bast”tır. Bast ise, “bir şeyi yaymak, genişletmek, sermek, açmak ve uzatmak” gibi anlamlara gelmektedir.⁶⁸ Tasavvuf literatüründe ise kabz, sâlikin bir anda kalbine gelen manevi sıkıntı nedeniyle hissettiği tutukluluk hâlini ifade etmektedir. Bu hâlin zıddı yani sâlikin kendisini rahat, ferah ve huzurlu hissetmesi ise bast olarak adlandırılır.⁶⁹

Müellif bu bölümde tasavvuftaki kabz ve bast hâlini şu dizelerle anlatmaktadır:

“Ey kılan seyr-i tarikat her zemân
Kabz u bast ahvâlün olmuşdur ayân”⁷⁰

(Ey her an tarikat yolunda giden! Senin kabz u bast hâlin ayan olmuştur.) diyerek söz konusu hâli dillendirir.

“Mest ider ol âşıkı câm-ı ferah

Sâfolub dilden gider derd (ü) terah”⁷¹

(O ferah kadeh âşıkı mest eder, gönülden gam keder silinir) dizelerinde ise bast/genişlik hâli eriştiğinde bunun derd ehli için ruha derman olacağını, âşığın gönlünden dert ve üzüntünün gideceğini, mutluluktan her an gönlünün şad olacağını belirtir.

66 Refahî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 24b.

67 İsfahânî, *Miüfredât*, 391.

68 İsfahânî, *Miüfredât*, 46.

69 Kuşeyrî, *Risâle*, 198; Süleyman Uludağ, “Kabz”, *TDV İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2001), 24/44-45; Erkaya, *Kur'an Kaynaklı Tasavvuf Kavramları*, 291.

70 Refahî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 25a.

71 Refahî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 25a.

کمل علایقہ ن ارد کی پاک تل	ادشہ یوں گند کی چالاک تل
نوش بگی بنیل نمل بردا نمل	آشنا اوله ادرمخل بیلانیہ
منی تجرید ادرسک ای خیزو	پرستہ ن کل کبی فی الحال اوله
کمل بردغراض بجره دل نظر	جینور تجرید له در لو کهر
مرد نقدد منبه دن اولسم یی	نه فلک خرقند خور دی چادر یی
اول تجرید مسر بسک کو کمال	مصطفی بیور وی انشقی بابلال
ذوق تجرید انیس مرد اولدی	راه اهل الله ده خرد اولدی
نور وحدت دن اوله اولور یی	تلمبه رود قبول خلنی بند
عرصه میدانه حال اولدی	کورن کوز تبه افعال اولدی
آشبان صحن ابر سیخ ده	برق دشن ایلر کترای ایل مجد
بلبل دل شوقله بران اولور	گاه مفوم دکھی حیدر اولور
که حال دست رفیع ایلر نای	که جلال عزت ایلر حجاب
جنوبه و حق عارفی بچو دایر	فوق علیین اوله مستزایر
برطریقته شکم کارب اولور	گاه منسوب دکھی غایب اولور
دارنی منسوب اولانه سدا ولا	ادشہ یوں شکلی بی حد اولا
ادلکه غایب اولور اولم اولم	اولو هم قدس اولور آرام الح
دارنگه در دار ملک ابتدا	ترک دل بودار نی ای مبتلا

▲ Kenzu'r-Rumuz fi't-Tasavvuf, Kayseri'de Şeyh Refâhî, Leipzig Ün. Ktp. nr. B. or. 103 - 05-53

Fenâ-Bekâ Hâli

Sözlükte “geçici olmak, yok olmak, ölmek” gibi manalara gelen fenâ kelimesi, genellikle; “var olmak, sürekli olmak” anlamındaki bekâ terimi ile birlikte kullanılagelmiştir. Fena ıstılahta, kulun kendi fiil ve davranışlarını görmekten fâni olup gerçek kul olma noktasına ulaşması

manasında bir tasavvuf terimidir. Tasavvufi hayata giren mürid, bir mürşidin murakabesi altında, yeteneğine göre değişen bir süre içinde çeşitli riyâzet ve mücâhedelerle nefsin terbiye eder. Bu terbiye ve tezkiye neticesinde ulaşılan noktaya “fenâ-bekâ” adı verilmiştir. Tasavvufi hayatın son merhalesine başka

- 72 Serrâc, *Lüma'*, 284-286; Mustafa Kara, “Fenâ”, *TDV İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1995), 12/333; Ayrıca bkz. Cebecioğlu, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, 76.
- 73 Refahî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 25a.
- 74 Kelâbâzî, *Ta'arruf*, 142-144; Hasan Kâmil Yılmaz, “Cem”, *TDV İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1993), 7/278-279; Cebecioğlu, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, 47.

isimler veren sûfiler varsa da fenâ-bekâyı bu yolculuğun son durağı olarak görenler çoğunluktadır.⁷²

Müellif Refahî, bu başlık altında fenâ hâlinin aşk ehlinin şahı olduğunu, fenâ hâlinde bulunan bir kimseye hakkın nurunun galip olacağını belirterek ârif olan birinin de bu hâle mutlaka talip olacağını dile getirmiştir. Nitekim ilgili dizelerde:

“Ref' ider zâtı hicâb-ı kibriyâ
Eyler am garka-i bahr-i fenâ
Varlığından eyleyüb yokluk bedel
Varluğun virir aña ol bî-bedel”⁷³ (Gönül ehlinin zatından perde kalktığında onu fena denizine gark eder ve varlığından yokluk ortaya çıkarıp ona varlığını bedelsiz verir) diyerek fenâ-bekâ'yı özlü bir şekilde anlatmıştır.

Cem ve Tefrik Hâli

Sözlükte, “toplamak, bir araya gelmek, biriktirmek, dikkat ve iradeyi bir noktaya toplamak” manasına gelen cem' tasavvufta bir hâl olup fark veya tefrika ile birlikte kullanılır. Ruh ilâhî güzelliği seyre dalınca zât-ı ilâhî nurunun galebesi karşısında eşyayı birbirinden ayıran aklın nuru söner; böylece hakkın ortaya çıkması ve bâtılın kaybolması sebebiyle kadîm (Allah) ile hâdis (mahlûk) arasındaki fark ortadan kalkar ki bu hâle cem' denir. Daha sonra zâtın yüzüne izzet perdesi çekilip ruhun zâttan uzaklaşarak halk âlemine rücu etmesi ve kadîm ile hâdis arasındaki farkın yeniden belirmesiyle tefrika hâli meydana gelir.⁷⁴

Müellif ilgili dizelerde:

“İkilik gerdinden olmasañ arî

*Sen saña olduñ hicâb ey yol eri
Canuñ yakmağa rûy-i şem' bul
Bezmi-i vahdetde pes andan cem' ol*”⁷⁵
(Ey yol eri! İkilik tozundan kendini temizlemezsен kendi kendine örtü olursun. C a n ı n ı y a k m a k için bir mum bul, *vahdet* bezminde ondan cem ol.) demek suretiyle önce ikilikten kurtulmayı sonra vahdete ulaşmayı ifade etmiştir. Daha sonraki dizede:
“Cem' ola 'ayn-ı fenâda çünkü cân
Murg-ı âzâd oldu ol rûh-ı revân”⁷⁶ (Can ayn-ı fenâ'da cem' olunca o rûh-ı revân, özgür bir kuş gibi oldu) diyerek “cem” hâlini açıklamıştır. Sonra da;
“Tefrika efâl-i Hak'dandır ayân
Cem' olur evsâfına ger irse cân”⁷⁷ (*Tefrika* Hakk'ın fiillerindendir, can onun vasıflarına erince cem' olur.) diyerek cem hâlini betimlemiştir.

KAYNAKÇA

Aclûnî, İsmail b. Muhammed. *Keş-fü'l-Haflâ*. Beyrut: Muessesetu'r-Risâle, 1405.

Aydın, İbrahim Hakkı. “Kenz-i Mahfî”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 25/258-259. İstanbul: TDV Yayınları, 2002.

Bursevi, İsmail Hakkı. *Rûhu'l-beyân fî tefsîri'l-Kur'ân*. İstanbul: Matbaat-ü Osmaniyye, 1330.

Cebecioğlu, Ethem. *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*. İstanbul: Anka Yayınları, 2004.

Cevherî, Ebu Nasr İsmâil b. Hammad. *es-Sıhah tâcu'l-Luğa ve sıhâhu'l-arabiyye*. Beyrut: Dâru'l-İlim, 1987.

Ceyhan, Semih. “Üns”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 42/348-349. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.

Cürcanî, Ali b. Muhammed eş-Şerif. *Kitabü't-Ta'rîfat*. Kahire: Dâru'l-Fadîle, ts.

Çağrıcı, Mustafa. “Nasihat”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 22/408-409. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.

- 75 Refahî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 25b.
- 76 Refahî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 25b.
- 77 Refahî, *Kenzü'r-Rumûz*, vr. 25b.

Çağrıcı, Mustafa. “Sabır”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 35/337-339. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.

Çağrıcı, Mustafa. “Şevk”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 39/20-22. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.

Demirci, Kürşat. “Zühd”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 44/530-533. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.

Demirci, Mehmet. “Hal”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 15/216-218. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.

Ebû Tâlib el-Mekkî. *Kütü'l-kulûb*. Kahire: y.y., 1961.

el-Makdîsi, Tâhîr İbn Kayserânî. *Safvetü't-Tasavvuf (Tasavvufun Özü)*. çev. M. Cevat Ergin. İstanbul: İlk Harf Yayınları, 2015.

Eraydın, Selçuk. *Tasavvuf ve Tarikatlar*. İstanbul: Marmara Üni. İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1994.

Erkaya, Mahmud Esad. *Kur'an Kaynaklı Tasavvuf Kavramları*. Ankara: Otto Yayınları, 2017.

Fîrûzâbâdî, Muhammed b. Yakub. *Kâmûsu'l-muhit*. Beyrut: Müessese-tü'r-Risâle, 2005.

Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed. İhyâ'ü 'ulûmî'd-dîn. Kahire: y.y., 1939.

Gökcan, Mansur. *Temel Ahlaki Prensipleriyle Tasavvuf*. Ankara: Harf yayınları, 2017.

Gökcan, Mansur. “Tasavvufta Tevekkül Anlayışı”. *Çukurova Üni. İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18/1 (2018), 131-165.

Hücvîrî, Ebü'l-Hasan Ali b. Osman. *Keş-fü'l-mahcûb: Hakikat Bilgisi*. çev. Süleyman Uludağ. İstanbul: y.y., 1982.

İbn Acîbe, Ahmed b. Muhammed. *el-Bahrü'l-medîd fî tefsîri'l-Kur'ânî'l-me-cîd*. thk. Ömer Ahmed er-Râvî. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, 2005.

İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Muhammed b. Mükerrerem el-Ensârî. *Lisânü'l-'Arab*. Kahire: Dâru'l-Meârif, ts.

İbnü'l-Arabî, Muhyiddîn. *el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye*. Kahire: y.y., 1293.

İzz b. Abdisselam. *Kitâbü'l-Fetâvâ*. Lübnan: Dâru'l-Ma'rife, 1967.

Kara, Mustafa. “Fenâ”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 12/333-335. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.

Kara, Mustafa. “Havf”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 16/528-331. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.

Karagöz, İsmail, vd. *Dimî Kavramlar Sözlüğü*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2017.

Kaşâni, Abdurrezzak. *Tasavvuf Sözlüğü*. çev. Ekrem Demirli. İstanbul: İz Yayıncılık, 2015.

Kelebâzî, Ebu Bekir Muhammed b. İshak. *Kitâbu't-taarruflimezhebi ehli't-tasavvuf*. Kahire: Mektebetü'l-Hânicî, 1994.

Kılıç, Mahmud Erol. *Ervele Yolculuk*. İstanbul: Sûfî Yayınları, 2013.

Kılıç, Mahmud Erol. *Sûfî ve Şiir*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2011.

Kuşeyrî, Abdülkerîm b. Hevâzin b. Abdilmelik. *Letâifü'l-işârât*. thk. İbrahim Besyûnî. b.y: el-Hey'etü'l Mısriyye, 2000.

Kuşeyrî, Ebü'l-Kâsım Zeynülslâm Abdülkerîm. *er-Risâle*. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, 2001.

Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed. *Te'vîlâtü ehli's-sünne*. nşr. Fâtıma Yûsuf el-Hiyemî. Beyrut: y.y., 2004.

Nalbat, Muhammet. “Ârifî'nin Kenzu'r-rumûz Adlı Mesnevisi Üzerine Bir

İnceleme”. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi (Adeđ)* 4/2 (Ağustos 2021), 1364-1393.

Necmeddîn ed-Dâye, Ebû Bekr Abdul-lah b. Muhammed. *et-Te'vîlâtü'n-Necmiyye (Bahrü'l-hakâik ve'l-me'ânî fî tefsîri's-seb'i'l-mesânî)*. thk. Ahmed Ferîd el-Mezîdî. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, 2009.

Necmeddîn ed-Dâye. *Mirsâdû'l-'ibâd*. Tahran: y.y., 1352.

Râgıb el-İsfahânî. Ebü'l-Kâsım Hüseyñ b. Muhammed. *el-Müfredât fî garîbi'l-Kur'ân*. b.y.: Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.

Refahî. *Kenzu'r-rumûz fî'tasavvuf*. Leipzig Üniversitesi Kütüphanesi İslam El Yazmaları Bölümü, No: B. Or. 103, v. 179r-207r.

Reis, Bedriye. “Tasavvuf Klasikle-rinde Rıza Kavramı” *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 10/53 (2017), 891-913.

Serrâc, Ebû Nasr. *el-Lüma'*. nşr. Abdül-halîm Mahmûd-Tâhâ Abdülbâkî Sürûr. Kahire: y.y., 1960.

Sühreverdî, Ebû Hafs Şihabüddin Ömer. *Avârifü'l-meârif*. Mekke: Mektebetü'l-Mekkiyye, 2001.

Şimşek, Selami. *Tasavvuf Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Litera Yayınları, 2017.

Tüsterî, Ebû Muhammed Sehl b. Abdillâh. *Tefsîrü'l-Kur'ânî'l-'azîm*. b.y: Dâru'l Harem li't-türâs, 2004.

Uludağ, Süleyman. “Aşk”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 4/11-17. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.

Uludağ, Süleyman. “Fakr”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 12/132-134. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.

Uludağ, Süleyman. “Kabz”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 24/44-45. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.

Uludağ, Süleyman. “Nefis”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 32/526-529. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.

Uludağ, Süleyman. “Recâ”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 34/502. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.

Uludağ, Süleyman. “Rıza”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 35/56-57. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.

Uludağ, Süleyman. *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Kabalcı Yayınları, 2012.

Uludağ, Süleyman. “Tevekkül”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 41/3-4. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.

Uludağ, Süleyman. “Tövbe”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 41/284-285. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.

Yıldırım, Ahmet. *Din Dünyevileşme ve Zühd*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2014.

Yılmaz, Hasan Kâmil. “Cem”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 7/278-279. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.■

Fatih Gökdağ İle Söyleşi

Mustafa İbakorkmaz

■ Fatih Bey, İstanbul doğumlusunuz ve çocukluğunuz Kayseri’de geçti. İstanbul ve Kayseri arasında ailenizin bağlantısı nedir?

● Babam ayakkabı imal ustası olarak Kayseri’den İstanbul’a çalışmaya gidiyor. Annem Kasımpaşalı. Babamın nasibi olarak evleniyorlar. Ben de bir Kasımpaşalı olarak İstanbul’un fethinin 500. yılı münasebeti ile yapılan kutlamaların hemen sonrasında doğduğum için babam “oğlum olursa adını ‘Fatih’ koyacağım” ahdinde bulunmuş. Ancak nüfusta rahmetli ananem o zamana kadar pek kullanılmayan Fatih ismini unutup, “damat bana bir semt ismi söylemişti” diyerek o dönem için İstanbul’un en çok bilinen semti olan Beyazıt’ı ismim olarak kayıt ettiriyor. Rahmetli babam daha sonra mahkeme kararı ile “sevaplı” bir isim ekleyerek Ahmet Fatih olarak düzelttiriyor. “Beyazıt” ismi askere çağrıldığım evrakta tekrar ortaya çıktı.

■ İlkokulu, ortaokulu, liseyi Kayseri’de okudunuz. Çocukluk yıllarınızdaki Kayseri nasıldı? Anılarınızdaki Kayseri’yi anlatır mısınız?

● İlkokul çağlarında ailece Kayseri’ye dönüş yaptık. İlkokula Atpazarı’ndaki Erciyes İlkokulunda başladım. Bu okulda yıllar sonra Çağaloğlu’nda tesadüfen karşılaştığımızda muhabbetle birbirimize sarıldığımız bir Ermeni sınıf arkadaşım oldu. Hâlen mevcut olmayan Cumhuriyet İlkokulunda tamamladım. Babam işini tekrar İstanbul’a taşıdı. Ben de Gelenbevi Ortaokulunda başladığım tahsilimi ailece Kayseri dönüşümüzde Nazmi Toker’in son sınıfını okuyarak devam ettirdim. Yeni açılan Sümer Lisesinden de mezun oldum.

Çocukluğum ve lise çağlarım, ansiklopedi çalışmaları sırasında eski adının “Tekkeönü” olduğunu öğrendiğim Atpazarı semtinin çıkmaz, uzun bir sokağı olan Karaca Sokak’ta

geçti. Eski nüfus kâğıdımızda kaydı olan “Kara Fakih Mahallesi” de buraya pek uzak değildi. Babam o tarihlerde Kayseri’de kadın ayakkabısı yapan tek ustaydı. Bu nedenle unvanı “Zenneci Mustafendi” idi. Boş vakitlerimizde kardeşim Oğuz ve ben babamın Vezir Hanı’ndaki atölyesine yardıma gidiyorduk. Haylazlığa pek müsait olan bu kenar mahallede fazla yaramazlık yapmaya uygun olmayan mizacımla günler geçirdim. Babamın sinema sevgisi bana da geçmişti. Kayseri’ye yeni gelen filmleri kaçırmamaya çalıştım. Okul kitapları dışında kitapla ilgimiz yoktu. İstanbul’daki çocukluğumda bolca çizgi roman okumuştum. Kayseri’de farklı bir okumam ise tavsiye üzerine H. Hilmi Işık’ın Seadeti Ebediyye kitabı oldu. Doğrusu tam anlayamadan okudum.

Namazlık bilgilerimi akrabamız Atpazarı Camii imamı Hasan Hafız’dan [Çınkılıç] öğrendim.

Rahmetli; çocuklara şefkatle yaklaşan, neşeli, samimi bir Müslümandı. Ara sıra Karacaoğlu Camii'nde müezzinlik de yaptım. Hıdrellezde Kayseri'nin en eski camilerinden olan Battal Camii'nin arka duvarının üst kısmına attığımız taşların durmasını dileklerimiz tutacağına delil saydık. Kahve önünden geçmemek için yolunu değiştiren çarşafli kadınların çocuk yaştaki erkek çocuklarının önünde yürümek için durup yol verdiklerini gördüm. Aile reislerinin toplu olarak aldıkları erzakları karanlık basınca evlerine taşıdıkları biliniyordu.

Kayseri'nin sosyal hayatının değişiminin izlerini bu mahallede yaşadım. 40'lı yıllarda hazırlanan imar planları Belediye Başkanı Osman Kavuncu zamanında hayata geçmeye başlamıştı. Şehrin belirlenen bölgelerindeki araziler, sebze bahçeleri Belediye arsa olarak tespit edildi. Bu gelişme yeni zenginleşmelerin kaynağı da oldu. Buralara mahallelerdeki 2-3 katlı binalar yerine daha çok katlı betonarme apartmanların yapılması mahalle kültürünün değişmesine neden olan ilk hareketler olarak görüldü. Her mahallenin yerine, geçmişine göre varlıklı ailelerle daha fakir ailelerin bir arada yaşadığı sosyal yapının, birebir bilinen, dayanışmacı, paylaşımcı hayat tarzının değişime uğradığının ilk işaretleri görülmeye başlamıştı. Mahallede ihtiyaç sahipleri, aileler arası bazen aile içi yaşanan geçimsizlikler, husumetler biliniyordu. Mahal-

lenin varlıklı insanları ihtiyaç sahiplerine doğrudan zekâtlarını-sadakalarını, kurban etlerini o aileleri mahcup etmeden ikram edebiliyordu. Mahallenin sözü dinlenir gönül insanı erkek/kadınları da mahallenin huzuru için elinden geleni yapıyordu. Tabii çöpçatanlık yapmak, düğün-dernek kurmak, gelin hamamı, asker hamamı, çocuklar için toprak damlarda papatyalar arasında dazdaz kurmak; bu hayatın en eğlenceli tarafları olarak yaşanıyordu. Bir mahalle bir aile gibiydi. Cenaze ve hastalık halleri bir ailede olduğu gibi karşılanıyordu. Nazara kurşun dökülüyor, sofaların önündeki taşlıktaki çağ deliğine cin çarpmasın diye “destur” denmeden sıcak su dökülmüyordu. Kışları iskembi etrafında yaşlı kadınlardan cin-peri hikâyesi dinleniyordu.

Aynı imkâna sahip aileler aynı apartmanda komşu oldular. Dağılan mahalleye duyulan ilgi zamanla azalarak mahalle ile birlikte kayboldu. Zekât-lara, sadakalara, kurban et ve derilerine vakıflar, dernekler, cemaatler talip oldu. Hayrın ruhu kayboldu. Mahallenin manevi dünyasını da eski/yeni bazı tarikatlar yaşatmaya çalışır oldu.

■ **Hareket dergisi ve Dergâh dergisi ile iç içe bir gençlik dönemi var bir de. Başta Nurettin Topçu olmak üzere bu çevrelerle ilişkiniz nasıldı? Bu camiayla iç içe olmak size neler kattı?**

● Yükseköğrenim için gittiğim İstanbul'da ilk temas ettiğim çevre, iyiliğini gördüğüm Kay-

serili Haluk Göbülük'ün Üsküdar'daki inşaat malzemeleri sattığı mağazasında tanıdığım şahıslardır. Buraya gelmemin sebebi Kayseri'den bağ komşumuz Rahmetli Kazım Okat'la görüşmekti. Bu mekân iki farklı derviş grubunun buluşma yeri/dergâhı gibiydi. Diriliş, Hareket ve benzeri dergiler buraya topluca bırakılıyordu. Bir tarafta Ahmet Amiş Efendi'nin yolundan Mucurlu Mustafa Özeren Efendi'nin bağlıları olan isimlerden rahmetli Abdullah Kucur'u, rahmetli Mustafa Seçkin'i, Atilla ağabeyi, Sadık Höşgör'ü burada tanıdım. Bu camiaya yakın Mermerci Ziya Bey'i de daha sonra Kayseri'de tanıdım. Yine Haluk ağabeyin ortağı daha sonra ev sahibim olan Hamdi Bey, Muzaffer Ozak'ın dervişi idi. Beni Hareket dergisi çevresi ve Ezel ağabeyle (Erverdi) tanıştıran ise bu mağazaya Hareket dergisi getiren merhum Cahit Çollak dostum oldu.

Benim ilk intibalarım içinde; Nurettin Topçu hocadan başlayarak diğer dost ve büyüklerimin aydınlık yüzlerini ilk gördüğüm Divanyolu, Ersoy Pasajı'ndaki o küçük dergi odasında, Ezel Erverdi'nin kaynayan duygulara serinlik veren, sevimli yüzü, yumuşak, yakın duruşu ile herkesi kavrayan bir ağabey kişiliği hemen fark ediliyordu. Yıl 1971. Akranlarım Cahit Çollak, İsmail Kara, Ahmet Tabakoğlu, İbrahim Tabakoğlu, Halit Işık, Arif Okuyan, Mehmet Ali Erkut, Şahabettin Erdem... Tanıdığım büyüklerim ise Kayseri'den komşumuz Mehmet Doğan,

Bekir Erdem, Mustafa Kutlu, Mustafa Kara, Muzaffer Civelek, Dursun Özer, Tevfik Fikret Gönçüler, Ankara'dan gelip gidenler Ali Birinci, D. Mehmet Doğan.

Ezel ağabey; tahsili devam eden çevresindeki tanıdıklarına çalışma alanları tavsiye ediyor, makale-kitap yazmaları gerektiğini söylüyordu. Bu tavsiyelere uyan pek çok kişi eser ve isim sahibi oldular.

Birçok arkadaş gibi Ezel ağabey tarafından bana da verilen ilk ödevlerden biri, Hoca'nın eski yazı ile yazdığı dergi yazısını Latin harflerine aktarmak. Hoca okuyor ben yazıyorum. Benim küçük dünyamı sarsan ifadeler. Böylece benim de bu mektepte ilk dersim başlamış oluyordu. Resmî olarak eğitime İstanbul İTİA Maliye ve Muhasebe Yüksek Okulunda başlamıştım.

Nurettin Topçu'nun yüzünü gördüğüm ilk anda hafızamda kalan izi şöyledir: Geniş alınlı parlak beyaz bir yüz. Sizi içinizden yakalamaya çalışan derin bakışlar. Her an bir tebessüme eşlik etmesi muhtemel görünen yüz hatları ki buna pek az şahit olmuşumdur. Vakur bir duruş.

Arkadaşlarla matbaadan gelen dergileri poşetliyoruz. Sonra abonelere göndermek üzere postaneye götürülecek. Cahit, Ezel ağabeyden aldığı talimatla işleri yönlendiriyor. Çemberlitaş turşucusundan turşu alınacak, helva, peynir ve dergi kasasının, daha çok Ezel ağabeyin şahsi imkânlarının o andaki şartlarına göre zenginleştirilmiş nevale ile kurulmuş

▲ Dergâh Yayınları- 1994

sofralarda yiyecekleri paylaşmak müthiş bir duygu. Paylaşmak, ama her şeyi; duyguları, fikirleri, zamanı, imkânları, geleceği... Benim gibi taşralı bir genç için yepyeni bir ortam, sarsıcı, bir o kadar da ürkütücü. Hepimiz genciz; hayallerimiz, duygularımız dipdiri ve heyecan doluyuz. Benim gibi zaten hiç “bir varlığı” olmayanlar için ne mükemmel bir ortam.

Dergi odasında ve yakın bir mekânda sohbetler yapılıyor, bunlara düzenli dersler de diyebiliriz. Hoca'nın olduğu ortamlarda onun sohbetini ve tavsiyelerini derin bir sükût ve saygı ile dinliyoruz. Tarih okumanın önemini, Refik Halit Karay ve Sabahattin Ali'nin hikâyelerinin kıymetini anlıyor, Pascal'ı duyuyoruz. Yazmamızı tavsiye ediyor.

Nurettin Hoca'nın evine yaptığımız ziyaretlerde, Hoca'nın konuşması kısa kısa, insanı yürekten yakalayan vuruculukta. Ezel Erverdi'ye yönelik ama oradakilerin hepsine sorduğu hâl hatır soruları sohbetin sahasını genişletiyor. Hemen akabinde derginin durumu hakkında malumat istiyor. Bu sorulara Ezel Erverdi'nin verdiği cevaplardan sonra gelişimizin maksadı olan bir konu varsa sohbet onun üzerine, yoksa ya Ezel Erverdi'nin aklındaki bir mevzuyla kalıyor. Hoca'nın başlattığı da oluyor. Bazı zamanlarda Kayserili Mehmet Doğan'ın heyecanlı üslûbu ile ortaya koyduğu bir konu ele alınıyor. Hoca öfke veya heyecanını sesine yüklemekten cümlelerine ve kelimelerine gömerek konuşuyor. Hitabı zekânın

kıvrak yapısına değil doğrudan akla ve kalbe. Anlamak için aynı zamanda hissetmek lazım. Kapıdan uzanan çay tepsisine önce Hoca uzanıyor, dağıtan daha çok Cahit oluyor.

Hoca'nın hastalığının ilerlediği son günlerinde Ezel ağabeyin vazifelendirmesi ile hastane odasında bir gece gece nöbeti tuttum. Kendisi yüksek tavanlı, derin, geniş bir odanın tam ortasında, yüksekçe bir hasta yatağında, başı biraz yukarıda yatıyordu. Bir sandalye çekip yatağının yanı başına oturdum. Solgun ve bitkin bir halde idi, o konuşmadı beni dinledi. Ben çocukluğumu ve ilk gençlik yıllarımı geçirdiğim yerleri heyecanla anlatmaya başladım. Özellikle Erciyes Dağı eteklerindeki bağımızın güzelliklerinden, havanın serinliğinden, kar kuyusunun soğuk suyundan, meyvelerden özellikle bölge-mize has armut çeşitlerinden söz ediyordum. Erciyes'in içimize yansıyan ihtişamlı güzelliğini anlattıkça zaman zaman bana dönüp mütebessim bir yüzle bakıyordu. Gecenin bir yarısında elinde sürgü ile erkek hastabakıcı girdi. Hoca zayıf bir sesle benim dışarıda beklememi söyledi. Dışarı çıkıp hasta bakıcının işini bitirmesini bekledim. Tekrar içeri girip kaldığım yerden devam ettim. Nurettin Hoca'nın benim bu çocukça heyecanımı, paylaştıklarını nasıl karşıladığını o anlarda pek merak etmedim; ancak birkaç gün sonra ağabeyi rahmetli Hayrettin Bey bana Hoca'nın beni sorduğunu, o geceki anlattıklarımın

memnuniyetini aktarınca öğrenmiş oldum.

Nurettin Topçu'nun geçmiş yıllarda, özellikle 70'li yıllardan önce fikri hayatımıza da yön veren aktüel siyasette yerinin tayini kolay olmuyordu. Global stratejilerin etkisinde kimi zaman devlet merkezli ve yerli olmayan siyasi oluşumlarda Hoca'nın fikirlerinin etkili olması elbette düşünülemezdi. Bu atmosferde yerli diyebileceğimiz siyasi hareket içinde bulunanlar ise Topçu'nun fikirlerine yakınlık duymakla birlikte “dava”larının hayata yansıyan pratiklerinde bu fikirleri anlamlandırmada zorlandıkları ortadaydı. Hayatta oluşu, haksızlıklara karşı duruşu, bunu çoğu zaman yazılarıyla, zaman zaman da kalabalıklar önünde ifade ederek paylaşmış olması anlaşılmasını kolaylaştırmış olsa da yine de dar bir çerçevede kaldığı bilinen bir husustu. Akademik zihniyet dünyası, kadrosuz doçentliğe kadar ilerleyen Nurettin Topçu'nun daha ileriye gitmesine tahammül göstermemişti.

İsmail Kara'nın ifadesiyle “Bir ilim adamının, bir mütefekkinin, bir sanatkarın eseri çoğu zaman kendi kronolojisinin ve devrinin üstüne çıkmak, onların dışına taşmak istidadı gösterir. Belki büyük eserlerin hususiyetlerinden biri de dar bir zaman ve mekânla sınırlı olmayışları, akan tarihin gerisine gitme ve ilerisine geçme imkânı ve iddiası taşımalarıdır.”

90'lı yıllardan itibaren genç araştırmacıların/okuyucuların Nurettin Topçu fikriyatına olan ilgisi, Hoca'nın kitaplarının külliyat halinde yeniden neşri, özellikle sağlığında basımına izin vermediği İsyân Ahlâkı kitabının ilk neşrinin etkisi ve daha önemlisi akademik zihniyetteki değişiminin tesiri çok olmuştur.

■ **Hareket dergisinde ve Ülke dergisinde yazılarınız çıkmış. Sonraları yazmaya devam etmediniz mi?**

● Kendimi hiç yazar olarak görmedim. Bahsettiğiniz dergilerdeki yazılar Nurettin Topçu'nun vefatı üzerine bir yazı ve kitap tanıtım yazıları ile Ezel ağabeyin teşviki ile yazılmış deneme yazıları. Ders kitapları hazırlığı sırasında Talim Terbiyeden gelen düzeltme talepleri sırasında metinlerle çok uğraştım. Sözlük okumayı sevdim. Yazarlığın bir kabiliyet işi olduğunu düşünüyorum.

■ **Hayatınız boyunca kitap, dergi, yayıncılık işleriyle uğraştığınızı biliyoruz. Bu işler uğruna memuriyeti ve tahsilini gördüğünüz**

mesleği de bir kenara bırakmışsınız. Geriye dönüp baktığınızda ne düşünüyorsunuz?

● Hareket dergisi ve yakın çevresini bir aile, Ezel Erverdi'yi de baba gibi görüyordum. Hareket dergisi ve yayınları kendi yağı ile kavrulmaya çalışan, imkânları kıt bir yapıda idi. Barınma imkânım sağlanmış olsa da hiçbir gelirim yoktu. Kayserili Mehmet ağabeyin babasının oyuncakçı dükkânında çalışıp harçlık çıkarmaya çalışıyordum. Bu sırada Film Arşivi Müdürü Sami Şekeroğlu'nun talebi olan birimin sayman ihtiyacı için, okuduğum okulu, şartlarımı bilen Ezel ağabey beni tavsiye etmiş. Bu küçük birimde eleman da yapılacak iş de azdı. Ancak çalışanlar arasında sonradan alanlarında meşhur olan Bülent Erkmen, Ersu Pekin gibi isimlerle çalışma fırsatım oldu. Arşivin gösterimini yaptığı klasik filmleri seyretmeyi sevdim. Mısır elçiliği mensupları için 3,5 saatlik Arapça bir filmin özel gösterimi yapılan Akademinin soğuk çatı katındaki salonda gece nöbeti bana bırakılınca sevmedim.

Ezel Erverdi arkadaşları ile gönül, fikir ve yazı hayatı beraberliğini geçim beraberliği olarak da görmek için yayıncılıkta ve satışında yeni bir yapılanmaya teşebbüs edince katılmam için yaptığı teklifi sevinerek, tereddütsüz kabul ettim ve hayatım boyunca da hiç pişman olmadım. Benim gibi memuriyetini bırakanlardan biri de Mustafa Kutlu olmuştur. Ankara'ya gelişimin ilk yıllarında Diyanet Vakfının

galiba kitap satış işleri için kurmayı düşündüğü yeni bir şirket için beraberlik teklifini de kabul etmedim.

■ **Yıllardır Kayseri Ansiklopedisi'nin yayın hazırlıklarını yaptınız. Koordinatörlüğünü yürüttünüz. Çok yorucu bir süreç olmalı diye sadece tahmin yürütebiliyoruz. Kayseri Ansiklopedisi hazırlamak nasıl bir süreçti?**

● Ansiklopedi hazırlığı için sözleşmeyi 2007 yılında Ülke Yayınları adına imzaladım. Son cilt olan 6. cilt bugünlerde basıya girdi. Bilebildiğim kadarı ile ansiklopedinin fikir babası ve bu fikri Belediye Başkanı, hâlen bakanımız Mehmet Özhasaki'ye benimseten Mehmet Çayırdağ'dı. Kendisi o sırada başkanın danışmanlığını yürütüyordu, ansiklopedinin de denetleme kurulu üyesi oldu. Beni de bu konudan haberdar eden Muhsin İlyas Subaşı ağabey oldu. O sıralarda küçük kızımın okul tayini için Kayseri'de bulunuyordum. Bu teşebbüs bir belediye için ilk ve örnek teşebbüs oldu. Ancak çeşitli sebeplerle cilt araları

uzayınca Konya Belediyesi ansiklopedi ciltlerinin hazırlıklarını tamamlayıp bizden önce bitirdi. O sıralarda Çayırdağ'a sormuştum, ağabey biz bu ansiklopedinin tamamlandığını görebilecek miyiz? 2022 yılında ameliyata hazırladığım sırada göremeyeceğimi düşündüm.

İlk cilt hazırlıkları sırasında oldukça sıkıntı çektim. Uykusuz gecelerim oldu. Ancak jenerikte “Yayın Hazırlama ve Genel Koordinatör” olarak tek isim görünmeme rağmen, yetişmemde emeği çok fazla olan ve ansiklopedinin her hususu ile ilgilenen Ezel (Erverdi) ağabey, daha önce emekle hazırlanmış bir şehir ansiklopedisi tematik taslağını elime tutuşturmuştu. Mustafa Kutlu ağabey ve hazırlığın en başından itibaren ilgi ve desteğini eksik etmeyen, sunuşu kaleme alan arkadaşım İsmail Kara'nın isimleri kendi arzularıyla yer almadı.

Hâlen Talas Belediye Başkanı Mustafa Yalçın, hem belediyenin genel sekreteri hem de denetleme kurulu üyesi olduğu ilk ciltten itibaren, Kayseri dışında görevi dışındaki zamanlar hariç ansiklopedinin ciltlerini tamamını okuyarak titiz bir incelemeye tabi tutan, kıymetli katkılar sunan isim oldu. Yusuf Yerli de pek çok konuda yardımını esirgemedi.

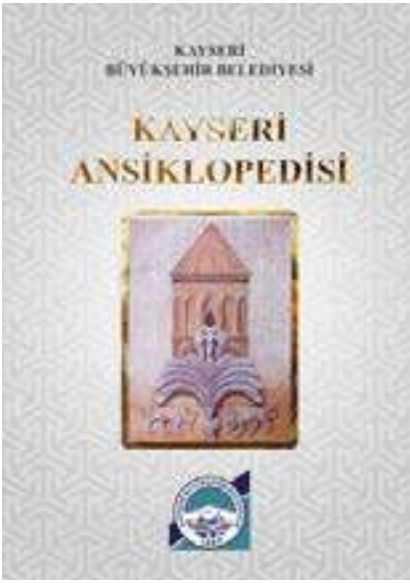
Ansiklopedinin ilk cildinden son cildine kadar jeneriğinde, yazarlar bölümünde yer alan ve bazıları zaman içinde vefat eden bütün isimler; bu çalışmada madde yazıları ile metinleri okuyup değerlendirildi.

rerek, kaynak, görsel malzeme sağlayıp yol/yöntem gösterip destek verip katkı sağladılar. Genel olarak muhtevada Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, teknik ve tasarım olarak Dergâh Yayınlarının Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi örnek alındı.

■ **Kayseri Ansiklopedisi'ni hazırlarken sizi çok şaşırtan bilgilerle karşılaştınız mı? Aklınızda kalan dikkat çekici örnek varsa öğrenmek isteriz.**

- Bilindiği gibi Kayseri bulunduğu tarihî yapıları, dönem tarihindeki yeri ile önemli bir Selçuklu şehri olma özelliğini hep korudu. Hatta bir Selçuklu dönemi eseri olan en fazla kümbet sayısına da Bitlis'in Ahlat ilçesi ile birlikte sahip. Son olarak temelleri bulunan kümbetle sadece Kayseri şehir merkezinde 20 adet, il sınırlarında 26'ya yakın kümbet bulunmaktadır.

Kayseri tarihi araştırmaları sırasında, Halil İnalcık'ın, Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600) kitabında şöyle bir bilgiye rastladım: “XVI. yüzyıl sonlarından itibaren Kayseri eşrafının mahallî yönetim üzerinde son derece etkili oldukları görülür. Eşrafın toplu olarak şehrin menfaatlerini temsil ettikleri, rızaları olmadan yöneticilerin vazifelerini tam yapamadıkları, hoşlanmadıkları yöneticileri şikâyetle ayırmaya zorladıkları bilinmektedir. Bu şekilde bazı vergilerden muaf olma ve şehre asker girişinin yasaklanması gibi önemli ayrıcalıklar elde ettiler. Bu ayrıcalıklar o denli

geniştii ki bazı Batılı seyyahlar, benzer ayrıcalıklara sahip Saraybosna gibi Kayseri'yi de ‘özgür kentler’, ‘Kent-Cumhuriyetleri’ olarak gördüler.” Kayseri için dikkat çekici değerlendirmesi olarak gördüm.

Kayseri'nin sosyal hayatı için şeriyye sicillerinden istifade ile çalışma yapan Suraiya Faroqhi'nin kitaplarını çok önemli buldum. Ankara'ya bağlı müstakil sancak olan Kayseri için önemli bir kaynak da Ankara Belediyesi tarafından basılan Ankara Salmeleri içindeki bilgilerdi.

Bazı türbe, tarihî yapıların tamiri ile saat kulesi hakkındaki bilgiler işlenirken II. Abdülhamid'in Anadolu/Kayseri insanı tarafından neden çok sevildiğini anlamış olduk. Payitahttan uzun bir zaman sonra hayır işleri için uzanan bir elin sahibi idi.

Dikkatimi çeken bir tarihî olayı da Kayseri insanının teenni ile hareket etme özelliğini tanımak bakımından önemli gördüm. Sivas'a en yakın şehirlerden biri olmasına rağmen Kayseri heyeti Sivas Kongresi'ne

gününde değil bir sonraki günde dâhil oluyor.

Biyografiler de dikkat çeken bir durumda, yazar ve şairlerin pek çoğunun doğum yerinin Kayseri civarındaki yerleşim yerleri olduğu.

Bu son cilt için cildin standart sayfa sayısını aşarak geniş bir “Şehitlerimiz” bölümü hazırlandı. Birinci ciltteki Çanakale Şehitleri dışında MSB kayıtlarına girmiş en eski Osmanlı-Rus Savaşı/93 Harbi'nin (1877-78) Kayserili şehitlerinden başlayarak cilt hazırlığının son tarihine kadar gelindi. Her bir şehidin bilgileri kısa bir biyografi gibi düzenlendi.

Ansiklopedi konusu günde-mimde olmadığı bir zamanda, Bayramiye tarikatının halifesi olan Şeyh İbrahim Tennûrî'nin türbesindeki ilgisizlik ve bakımsızlık durumu beni düşündürmüştü. Ankara'daki Hacı Bayram türbesindeki, yine Hacı Bayram'ın halifelerinden Akşemsettin'in Göynük'teki türbesindeki bakım, temizlik ve ziyaretçilerin yoğun ilgisini görmüştüm. İstanbul, Bursa gibi kadim şehirlerdeki gibi (Yahyalı'daki İstanbul bağlantılı Nakşiliği bir tarafa bırakırsak) tasavvufi bir neşvenin şehirde yokluğunu da hissediyordum ve nedenini de merak ediyordum. Ansiklopedi çalışmaları sırasında sebebini anlama imkânı buldum.

Tarihî bilgilerde; Mevlânâ'nın hocası Seyyid Burhaneddin Tirmizî ile birlikte Mevleviliğin de kendisine alan bulduğu Kayseri'de, Kalenderilik, İshakilik, Bayramilik, Rifailik, Nakşiben-

dilik ve Halvetilik gibi belli başlı tarikatların önemli bir taraftar kitlesine sahip olduğunu öğrendim. Evliya Çelebi'nin de sözünü ettiği Kalanderhâne Tekkesi'nin Sahibiye Mahallesi içinde bir ev olarak kullanıldığını ve 1972 yılına kadar varlığını sürdürdüğünü öğrenmiş olduk.

Kırılma ve değişimin, Ali Nisârî Efendi'nin kadı olarak Kayseri'ye gelişi ve burada ikamet etmesinin Kayseri'nin dinî hayatı bakımından bir dönüşümün yaşandığı zaman olduğu görüldü. Hayatı ile ilgili bilgilerde; o dönem dârü'l-cehl, yani cehalet yurdu hâline gelen Kayseri'de XVII. yüzyılın sonlarına doğru dinî hayatta, din bilginlerinin sayısında ve ilim hayatında gerileme nedeniyle daha çok yeni açılan bazı tekke ve tarikatların (özellikle Tekkeönü ve Tekke sokağında) söz sahibi olmaya başladığı, halkın birtakım şeyhlerin etkisinde kaldığı ve düğün dernek gibi çeşitli toplantılardaki şeri-ata aykırı davranışlarla ilgili merkezi hükümete başvurarak bunların engellenmesine dair padişah fermanları çıkarttığı, vaaz ve nasihatle ilmin yayılmasına hizmet ettiği, birkaç sene içinde vaziyetin düzelmesi için olağanüstü bir gayret gösterdiği, bu çabalarından dolayı kendisine verilen kadılık görevinde de son derece başarılı olduğu bilgisi var. Böylece Kayseri'de din ilimlerine ilgi ve alaka canlanmış, bu arada medreseler yenilenmiş ve mamur hale getirilmeye çalışılmış. Bu sebeple o “Muhyî-i Kayseri (Kayseri'nin dirilticisi)

Koca Nisârî” ünvanıyla anılmış, Kayseri bağlamında Dâru'l Cehl, Makarr-ı Ulemâ'ya dönüşmüş...

Şerh-i Âdâb-ı Birgivi, Mecmû'ati'n-Nefâsiyye isimli eserine bakınca Kadızadelerden olması muhtemel olan Ali Nisârî Efendi'nin ne kadar ileri gittiği hakkında bilgi yok ama aleyhinde oluşan ve yapılan şikâyetlerden dolayı İstanbul'a çektirilmiştir. Tesirinin devam ettiğini 1826'da Bektaşî tekkelerinin kapatılma kararı ile yasaklı hale gelen Bektaşî tekkelerindeki şeyh ve dervişlerin “tashih-i itikad” etmek üzere o dönemde ulema merkezlerinden sayılan Birgi ve Kayseri'ye sürülmesinden anlıyoruz. Yukarıda saydığım tarikatların bir kısmı hakkında yeri geldikçe bilgi verildi. Yine Kayseri özelinde haklarında yeterli bilgi olmasa da zamanla marjinal itikat haline geldiği anlaşılan “Dokuz Osmanlar” hakkında da bir madde düzenleyerek bilgi vermeye çalıştık.

■ **Kayseri Ansiklopedisi epey detaylara giren büyük bir eser. Bununla birlikte yapısı nedeniyle ansiklopediye girmeyen epey bilgi olabilir. Bunlardan ayrı bir müktesebat oluşur mu sizce?**

- Elbette, çok dikkatli taramalara rağmen atlanmış maddeler olabilir. Oldu da. Buna rağmen bize ulaşan çok mühim atlanmış madde başlıkları bilgisi olmadı. Ancak yetersiz bilgi diye işlemediğimiz bazı maddelerin daha sonra geniş kaynaklarına ulaşıldı. Tabii her ansiklopedide olduğu gibi ek bir cilt ihtiyacı olacak, hatta niyet olarak da maddelerde yapılacak başka

çalışmalara yardımcı olması için de çok geniş tutuğumuz kaynakçaları genişletip eklerle ek cilde geniş bir Kayseri bibliyografyası ilave edilebilir.

■ **Kayseri Ansiklopedisi tamamlandıktan sonra Kayseri ile ilişkileriniz nasıl olacak?**

- Kayseri benim baba ocağım. Mezarı burada. Pek çok dostum arkadaşım var. Aşına olduğum sokaklar yok. Cami-i Kebir'in serinliği var. Eşimin kentsel dönüşüm programı içindeki Sahibiye Mahallesi'ndeki evine küçük de olsa bir karşılık verilirse gelip oturabiliriz.

■ **Kendi yazılarınıza zaman ayırmayı düşünüyor musunuz?**

- Üzerimde bazı yakınlarımın hatıralarımı yazmam için baskısı var. Zamanında başkalarına yaptığım bu telkin benim başıma da geldi. Kismet.

■ **Şehir Kültür Sanat dergisi okurları için yaptığımız bu güzel söyleşi için size teşekkür ediyoruz?**

- Bana bu fırsatı verdiğiniz için ben de size ve ekibinize teşekkür ederim. ■

Kayserili Mimar Sinan'ın Hicaz'a Bıraktığı Muhteşem Miras

Vedat Önal

Tarih boyunca gelip geçen bütün peygamberlerin uğrak yeri olan Hicaz coğrafyası, şehirlerin anası Mekke ve onun kalbi olan Kâbe-i Muazzama. Bu coğrafya muhteşem tarihî zenginliği ve birikimi ile birlikte birçok farklı yönüyle insanlığın adeta hafızası konumundadır.

Kâbe-i Muazzama'nın her köşesinde Hz. İbrahim'den Hatemü'l Enbiya Efendimiz Aleyhisselama kadar onlarca peygamberin izleri yer alıyor. Hac ve umre yolculukları için Mekke'ye koşan Müslümanları Kâbe'nin etrafında karşılayan en önemli mekânlar; Makam-ı İbrahim, Hacerü'l Esved, Mültezem, Safa ve Merve ve daha birçok müstesna mekân bunlar arasındadır. Her birinin peygamberler tarihi için ve dolayısıyla Müslümanlar için benzersiz ve çok

▲ Mekke Müzesi Eserler

anlamli ve kıymetli yönleri olduğunu çok iyi biliyoruz.

İşte bu yazıdaki amacım; Mescid-i Haram'ı beş asra yakın yöneten ecdadımız Osmanlı İmparatorluğu'ndan yani Devlet-i Aliyye'den kalan yönlerinin bazılarına dikkat çekebilmektir. Tabii bu eserlere dikkat çekerken maksadımız; bu eserlerden bir kısmını inşa eden, Türk ve dünya tarihinin yetiştirdiği en büyük mimarlardan birisi olan, Osmanlı'nın en gözde kurumlarından birisi olan Hassa Mimarlar Ocağında yetişen Kayserili hemşehrimiz Mimar Sinan'dan bahsetmek olacaktır.

Tabii Mimar Sinan denildiğinde ilk akla gelen mimarlık yönü oluyor. Fakat onun yaptığı işlere şöyle bir baktığımızda sadece mimarlık yönünün olmadığını

görüyoruz. Daha acemi oğlanlar bölümünde orduyla birlikte seferlere katılırken yaptığı muhteşem işler bile onun bu çok farklı yönlerine işaret eder. Ordunun doğu seferinde Tebriz ve Bağdat'a ilerlerken karşısına çıkan Van Gölü'nü geçemeyen ordunun bu durumuna muhteşem bir çözüm olarak 13 gün gibi kısa bir sürede 3 adet kadirga inşa ederek ordunun Van gülünü geçmesini sağlayan Mimar Sinan'dan bahsediyoruz.

Ordunun batıya yaptığı sefer sırasında Tuna Nehri'nin bataklık bir bölümü ile karşılaşılınca yine ortaya Sinan çıkar. Baş mimarın bile çözemediği, kurduğu köprünün dayanmadığı bir zeminde yine bir iki hafta içinde öyle bir köprü inşa eder ki bu köprü hâlâ ayakta ve insanlara hizmet vermeye devam ediyor.

Yine ömrünün son demlerinde İstanbul'un su sorununu çözmek için inşa ettiği ve bugün hâlâ bir abide gibi ayakta duran su kemerleri bu muhteşem eserler arasında sayılabilir. O günün şartlarında mega proje olarak kabul edilebilecek bu su kemerlerini her görüşümde veya fotoğraflarına ve filmlerine her bakışında, hayatının son zamanlarında bile hizmet vermeye devam eden Sinan'ın o muhteşem dehası aklıma gelir.

Bu benzersiz yönleriyle ve ortaya koyduğu eserlerle Osmanlı coğrafyasının her köşesini ilmek ilmek dokuyan, muhteşem ve aşılması zor eserler ortaya koyan Mimar Sinan anlatmakla bitmez elbette. Onun eserlerini bizzat görmek ve yaşamak gerekiyor. Yaşamadan, bizzat görerek, dokunarak hissetmeden Mimar

Sinan anlaşılmaz, anlaşılamaz. Ve dola-yısıyla da anlatılamaz. Bütün bunlar olmayınca da Mimar Sinan'ın aşılması da mümkün olmuyor.

Tabii vahşi kapitalizmin kısılcasına girmiş bir mimarlık anlayışının da Mimar Sinan'ı ne anlaması ne aşması mümkün olamaz zaten. Türkiye'nin Cumhuriyet Dönemi'nde yetiştirdiği en büyük mimarlardan birisi olan Rahmetli Turgut Cansever, Mimar Sinan'ın ve dolayısıyla “Osmanlı Şehri”nin, “İslam Şehri”nin anlaşılması için çok uğraştı fakat buna ne ömrü vefa etti ne de bu anlayışa prim verecek idari ve bürokratik ortamı bulabildi. Bugün şehirlerimiz beton yığınları ile çevrili ve hiçbir este-tiği olmayan yapılar yığını haline geldi. Mimar Sinan'ın torunlarına yakışmıyor falan gibi klasik laflara artık hepimizin karnı tok bunu biliyorum. Bugün geçerli zihniyet daha çok kâr amacına dayalı “rant” düzeni maalesef. Bu düzenin çok acı ve acımasız bir şekilde işlediği ülkeler de İslam ülkeleri. Batı'da, Avrupa'da kadim şehirlerinin tarihe mal olan mekânlarını özenle koruma anlayışı vardır. Bunu İtalya'da; Roma'da, Floransa'da, Mila-no'da, Venedik'te ve diğer şehirlerinde fazlasıyla görürsünüz. Fransa, Almanya ve İngiltere'de de bu durum fazlasıyla geçerlidir. Oysa sonradan öğrendiğim ve kahrolduğum gerçeklerden birisi de Kayseri'de yol açmak için 1930'lu yıllarda yıkılan Mimar Sinan camileri olduğu gerçeğidir. Evet, bir eserden falan bah-setmiyorum, birkaç çok önemli eseri yol açmak için yıkılmış. Kayseri merkezdeki tek eseri yani Kurşunlu Camii ise etrafın-daki yapılar yok edilerek kuşa çevrilmiş maalesef. Ne denir ne söylenir bu tarih ve medeniyet düşmanlığına bilemiyorum fakat bir gün gelip bu eserlerin yeniden ihya edileceği günleri de görmeyi umut ediyorum doğrusu.

Mimar Sinan'ın Hicaz coğrafyasında bıraktığı eserlere geçmeden önce, Osmanlı zihniyet dünyasına da biraz değinmek gerekiyor. Devlet-i Aliyye'nin dünyaya

nizam verdiği 15. ve 16. yüzyıllar boyunca dünyanın hem askeri, hem kültürel mer-kezi olan bu topraklarda ortaya konan eserleri meydana çıkaran yapıyı biraz olsun irdelemek gerekiyor. Bununla ilgili muhteşem değerlendirmeler yapan yine Kayserili hemşehrimiz, gazeteci ağabeyimiz, mütefekkir Akif Emre'nin yazdıklarına kısaca yer vermek, dikkat çekmek istiyorum. Merhum Akif Emre; tarihten gelen bu muhteşem mirastan yeterince faydalanılamadığı için medeniyet birikimimize sahip çıkacak bir zihniyet dünyamız olmadığına, bugün yaşadığı-mız kültürel ve entelektüel bunalımın, özgün eserler verilememesinin ön önemli sebebinin bu olduğuna vurgu yapıyor:

“Hayata nakşetmemiz gereken bu birikimle devralınmış bir geleneğin sürekliliği yaşatılamadığı içindir ki estetik anakronizm, yani yeniden icat ederek yaşatmak yerine kaba taklitçilik yapıyoruz. Her taklit durağanlaşmayı işaret eder. Durağanlaşan değerler bir iç deniz gibi içe kapanır ve yaşama umudunu yitirir. Müslümanların köylülüğüne simge olan ucube yapılar bir medeniyetin yeni açılımlarını değil yitirilmiş değerleri temsil eder. Kendi medeniyetini yeniden üretecek bir toplum ve insan modeli geliştirmeden bilimde, sanatta, mimaride, hayat tarzında; hâsılı, bir medeniyetin tüm alanlarında yeni bir şey söylenemez. Medeniyeti hayata taşıyacak kurumlar-dan, gelenekten mahrum bırakılanlar o medeniyeti yaşadıkları çağa taşıyamaz ancak medeniyetin büyüklüğü karşısında ‘ezilirler’. Süleymaniye'nin kitabesini okumaktan mahrum bir sanatçının Mimar Sinan'dan ilham alması, onun temsil ettiği değerlere nüfuz ederek yeni bir açılım yapmasını beklemek boşunadır. Mesele, tarihsel tecrübesi ve referanslarıyla yaşayan medeniyeti-mizle sağlıklı ilişkiye geçip, onu üretecek kurumları oluşturmadan halledilemez.” (Yeni Şafak, 12 Ocak 2012)

Evet, Üstad Akif Emre'nin bu değer-lendirmelerine katılmamak mümkün değil.

Mimarlık Fakültesinde okuyan bir gence Mimar Sinan'la ilgili neler öğrendiniz diye sorduğumda yüzüme sanki çok anlamsız bir soru soruyormuşum gibi baktı. Daha sonra dedim ki Mimarlık Fakültesi güzel bir bölüm, sizler Mimar Sinan'ın torunları mirasçıları olarak yetişiyorsunuz. Peki, son yüzyılda Cumhuriyet Dönemi'nde yetişmiş ve Mimar Sinan'ın mirasına da sonuna kadar sahip çıkan Turgut Canse-ver'den bir şeyler okuyor musunuz diye sorduğumda beni kahreden bir cevap geliyordu. O kim amca? Evet, Mimar Sinan'a doğru bir yoldan ulaşmanın adeta bir rehberi olan Turgut Cansever üstaddan ne üniversitelerimizin ne de mimarlık fakültelerimizin haberi var. Dolayısıyla hiçbir estetiği olmayan beton şehirlerde yaşamamıza çok da şaşırmamak gerekiyor.

OSMANLININ VE MİMAR SİNAN'IN MUHTEŞEM MİRASI

Mimar Sinan, Osmanlı coğrafyasının her köşesini ilmek ilmek dokurken, Hicaz coğrafyası da bunun dışında kalamazdı elbette. 1517 yılında Yavuz Sultan Selim'in, kutsal toprakları fethiyle birlikte başlayan büyük ve anlamlı macera, 1918'de rahmetli Medine Müdafii Fahrettin Paşa'nın 3 yıl süren mücadelenin ardından Medine'yi teslim edişine kadar yaklaşık 401 yıl devam etti. Bu süre zarfında kutsal topraklara yüzlerce eser bırakan ecdadımızın bu kalıcı izleri, tüm yıkma ve yok etme çabalarına rağmen başarısız oldu. Yüz-yıllara meydan okuyan bu eserler hâlâ dimdik ayakta ve zamana da insanlara da meydan okumaya devam ediyor.

Bu yazı vesilesi ile Mimar Sinan'ın bu muhteşem eserlerinin bazılarından bahsetmek istiyorum. Geçtiğimiz yıllarda, görevli olarak bulunduğum Medine ve Tebuk'te bu avantajımı kullanarak o eserlerin birçoğunun fotoğraflarını çekme ve görme imkânım oldu. Kayse-

▲ Arafat Su Deposu

ri'ye dönünce de hemen Hicaz coğrafyası ile ilgili Osmanlı eserlerinin yer aldığı “Hicaz'da Osmanlı İzleri” fotoğraf ser-gilerini açmak için hazırlıklara başladım ve bu sergileri açma bahtiyarlığına kavuştum. Bu eserleri yakından görme, tanıma şansına sahip oldum. Bu altın değerinde kıymetli eserlere sahip çıkma-nın ne kadar önemli bir görev olduğunun farkına vardım fakat keşke milletimiz de bu eserlerin öneminin farkına varabilse diye de düşünüyorum. Çünkü Hicaz coğrafyasına yayılan bu eserlerle ilgili olarak bizzat Hicaz bölgesinde yaşayan Türk vatandaşlarının bile yeterince bilgisi ve dolayısıyla alakası yok.

Osmanlı'nın en büyük mimarı, Hassa Mimarlar Ocağı'ndan yetişen Mimar Sinan'ın Hicaz'a bıraktığı kalıcı izler arasında her ne kadar ilk başta kendi yapmamış olsa da Kâbe Osmanlı revak-ları geliyor. Revakların tarihi Osmanlı öncesi döneme kadar gidiyorsa da revak-lara bugünkü şeklini veren, bugünkü muhteşem yapısını kazandıran Mimar Sinan'dır. Hemşehrimiz Mimar Sinan dünyanın dört bir köşesine imzasını attığı

gibi, yeryüzünde benzersiz eserleri ile yaşadığı gibi Hicaz coğrafyasını da aynı şekilde eserleriyle bezemiş ve burada da bu sayede yaşamaya devam ediyor. Tıpkı kendisinden 1000 yıl önce inşa edilen Ayasofya'yı muhteşem dehasıyla yeniden ayağa kaldırıp 500 yıl daha ayakta kalmasını sağladığı gibi. Mimar Sinan'ın küçük ama çok önemli dokunuşu ile Ayasofya tarihin tozlu sayfalarında kaybolmaktan kurtuldu.

OSMANLI REVAKLARI YA DA DİĞER ADIYLA ABBASİ SÜTUNLARI

Osmanlı sultanları II. Selim ve daha sonra I. Mahmut Han dönemlerinde yani 1573 ile 1577 yılları arasında inşa edilen kesme taş ve mermer blok sütunlardan oluşan revaklar, günümüzde de varlığını sürdüren, Hicaz bölgesindeki en önemli Osmanlı eserleri arasındadır.

Bu revakların tarihi Osmanlıdan daha önceki dönemlere kadar uzanıyor. Abbasi Halifesi Mehdi-Billah Hicri 164

tarihinde (Miladi 781) hac için Mekke'ye geldiğinde Kâbe'nin Mescid-i Haram'ın ortasında yer almadığını görünce Kâbe'yi merkeze alacak şekilde bir genişletme daha yapılmasını emretti.

Hicri 167'de (Miladi 783-84) başlayan çalışmalar Mehdi-Billah'ın vefatından sonra oğlu Hadi-İlclhak zamanında yani Hicri 170 (Miladi 786-87) yıllarında tamamlandı. Bu genişletme sırasında Harem-i Şerif'e yüksekliği 4,8 m ve çevresi 1,44 m olan 484 sütun konuldu. Bunların üstüne ahşap bir tavan yapıldı. (Ezraki, II, 81)

İslam tarihi boyunca, Harem-i Şerif'in yapısında sürekli birtakım değişiklikler olmuştur. Hicri 979 yılında Osmanlı Sultanı II. Selim'in emriyle mescidin yapısı baştan aşağı yenilenmiştir. Revaklar yıkıldıktan sonra tekrar inşa edilmiştir. Ancak bu kez çatılar ahşap yerine bazıları günümüze kadar gelen kubbe biçiminde inşa edilmiştir. Osmanlı döneminde baştan aşağı yeniden inşa edilen bu revaklarda dönemin Mimarbaşı Mimar Sinan'ın emeği ve katkısı çok büyüktür. İmparatorluğun her köşesinde benzer-

Revaklar

siz ve zamana meydan okuyan eserler veren Mimar Sinan, Harem-i Şerif’e de damgasını vurmuş ve Osmanlı revakları diye bilinen bu kalıcı, muhteşem, şaheser yapılar ortaya çıkmıştır.

MİMAR SİNAN’IN YADİĞÂRI KÂBE’DEKİ REVAKLAR

Osmanlı İmparatorluğu döneminde tavaf alanı çevresine bu şekilde Türk üslubunda yaptırılan ve Kâbe’ye saygıdan dolayı alçak tutulan revaklar 500 küçük kubbe ile örtülü sütunlu kemerlerden oluşuyordu. Bu revakların planları Mimar Sinan tarafından hazırlanmıştır. Sinan’ın yapıya ilavelerinin bazılarının yok olduğu bilinmektedir. Osmanlı baklava motifli mermer sütun başlıklarının devşirme malzeme olarak çeşitli yerlerde kullanıldığı da görülmektedir.

Osmanlı döneminde yapılan yenileme ve genişletme çalışmalarından birisi de, I. Ahmed’in saltanatında yapılmıştır.

Harem-i Şerif, temelinden çatısına kadar yenilenmiştir. Bu yenileme işi Türk mimar ve ustalarının eseridir ve planları çizip uygulayan kişi, Sultanahmed Camisi’nin

mimarı olan Sedefkâr Mehmed Ağa’dır. 1590’da Mimar Sedefkâr Mehmed Ağa tarafından bu değişiklikler yapılmış, avlu genişletilmiş, revaklardaki sütunlar yenilenmiş ve yenileri eklenmiştir.

Tabii Sedefkâr Mehmet Ağa’nın kimliğini ve kim tarafından yetiştirildiğini söylemeye bilmem gerek var mı? Kendisi Mimar Sinan’ın öğrencilerinden birisidir ve onun Hassa Mimarlar Ocağı’nda yetiştirdiği büyük mimarlardan birisidir. Tıpkı kendisinden sonra dünyanın dört bir köşesine giden ve oralara imzalarını atan diğer usta mimarlar gibi. İşte bu eserlerin en görkemlilerinden biri, bugün bile Hindistan’ın hatta dünyanın en abidevi yapılarından biri olan Tac Mahal’dir. Bu abidevi yapıyı inşa eden mimarlar da Osmanlı başkentinden, payitahttan gidip Osmanlının izlerini oralara kadar taşıyan muhteşem sanatkâr ustalardır.

Mimar Sinan’ın öğrencisi olan Mehmet İsa Efendi; 1682’de, yirmi iki yıl sürecek olan, yaklaşık yirmi bin kişinin çalıştığı Tac Mahal’i inşa etmiştir. Yapının muhteşem kubbesi, yine Mimar Sinan’ın öğrencisi İstanbullu İsmail Efendi tarafından inşa edilmiştir. Mermer üzerine yazılan o muhteşem yazıları ise yine İstanbul’dan giden Hattat Settar Efendi yazmıştır.

Bu muhteşem eserleri tüm dünya yüzyıllardır hayranlıkla izliyor. Daha nice diyarlarda Mimar Sinan’ın ve talebelerinin eserleri ayakta durmaya devam ediyor. Aslında bu konuda, bu muhteşem eserlerin tarihleri ile ilgili hususlarda sanat tarihçilerinin başlı başına bir araştırma yapması gerekiyor.

Yukarıda bahsetmiştim, mimarlık fakültelerinizin bir yılını tarihe damga vuran bu mimarlarınıza ayırsanız ve öğrencilerinizi böyle motive etseniz o insanları yakından tanıyan gençler onları kadar muhteşem eserler vermek için yarışacaklardır buna eminim.

Ama biz ilhamımızı maalesef kendi tarihimizden almıyoruz. Daha doğrusu gençlerimizi kimden ilham aldığını da bilmeyen bir halde yetiştirdiğimiz için

bu eserlerin düzgün kopyaları bile ortaya çıkmıyor. Bir gün Kayseri’de yok edilen eserler de dâhil olmak üzere yeniden kendi medeniyetimizden ilham almaya başladığımızda o eserleri geçebilecek eserler ortaya koyabiliriz. Bu muhteşem eserlerin restorasyonları bile doğru dürüst yapılamıyor. Şehrimizde Kayseri’nin en önemli tarihi zenginliği Hunat Camii’nin o muhteşem ahşap minberinin boyayla nasıl perişan edildiğini yaşayarak gördük.

KÂBE VE ÇEVRESİNDE KANUNİ DÖNEMİNDEKİ GENİŞLETME VE YENİLEME ÇALIŞMALARI

Kanuni Sultan Süleyman zamanında yapılan genişletme ve yenileme çalışmaları da hassasiyetle yapılmış ve Kâbe’nin aslının bozulmamasına itina gösterilmiştir. Dikilen 37 kadar lamba kandili ile Resulullah Efendimiz dönemindeki Kâbe’nin tavaf alanının belirlenmesi amaçlanmıştır. Yani o dönemdeki tavaf alanının ne kadar olduğu ortaya konmuştur. Kanuni Sultan Süleyman döneminde, 1525’ten 1540’a kadar aralıklarla gerçekleştirilen tamirlerle Mescid-i Haram’ın direk ve revakları büyük oranda yenilendi, kapıları onarıldı. Metafin taş döşemeleri değiştirildi, birkaç minaresi ve mezheplere ait makamlar yeniden inşa edildi. Ayrıca muhtelif renkte taşlarla kakma tezeyinatı olan ve kubbesiyle yüksekliği 12 metreyi bulan bir minber eklendi.

Mekke, Harem-i Şerif ve çok sayıda mukaddes mekânın yanı sıra, çok önemli tarihi eserlere sahiptir. Buradaki coğrafi yapılar ve ayakta kalan tarihi eserler, Hz. Muhammed’in ve Sahabe-i Kiram’ın, Şeriati Muhammediye’ye dayalı o büyük İslam Medeniyeti’ni kurmak için ne kadar muhteşem bir tecrübe ve gayret içinde çalıştıklarının ispatıdır. İslam Medeniyeti’nin nadide eserleri hep o ilk örneklerden ilhamını alır. Her caminin

içinde Mescid-i Nebevi’yi hatırlatan bir yön vardır.

Mekke-i Mükerrerme’deki Osmanlı eserleri; kale, askeri kışlalar, mescitler, okul ve kuyular, hizmet binaları ve evlerden oluşmaktadır. Bilindiği üzere bu tarihî eserlerin birçoğu ve özellikle de Mekke şehrinin içinde olanlar yıkılmıştır. Bu eserlerin yanı sıra Harem-i Şerif’in içerisinde de Osmanlı dönemine ait tarihî eserler mevcuttur. Harem-i Şerif’te Osmanlı döneminde birçok defa genişletme çalışmaları yapılmıştır. Gerek Harem’in içinde gerekse diğer bölümlerinde, bugün Mekke Müzesinde sergilenen eserler de dâhil olmak üzere birçok büyük ve muhteşem eser tarihe tanıklık etmeye devam ediyor. Bunlar içinde özellikle altını çizerek vurgulamak istediğim şey, Mekke Müzesinde bulunan çok kıymetli ve nadide eserlerdir. Kâbe’nin içi ve dışı ile ilgili çeşitli aletler, farklı malzemeler bugün Mekke Müzesinde sergileniyor. Kâbe’nin içine girmek için kullanılan yürüyen ahşap merdiven, zenzem kuyusu için inşa edilen kuyu çıkırığı, Kâbe örtüleri, kapı kilitleri ve onlarca nadide eser... Umre için hac için gidenlerin mutlaka Mekke Müzesini ziyaret yerleri arasına almaları gerekiyor. Maalesef üzülererek söylüyorum ki bu konuda ne şirketler ne de Diyanet yeterli ilgi ve özeni göstermiyor. Bu müzeye gidilip ziyaret edilecek birkaç saatten kaçınılıyor ama alışveriş için saatlerce vakit harcanabiliyor. Bu da kültüre ve medeniyete verdiğimiz önemin alışveriş kadar olmadığını göstermesi bakımından son derece üzücü.

MİMAR SİNAN’IN DA ELİNİN DOKUNDUĞU BİR DİĞER ESER: AYN ZÜBEYDE SU YOLU

Ayn Zübeyde, Arafat ile Taif arasında çıkan ve Arafat üzerinden Mekke’ye ulaştırılan su yolunun adıdır. Abbasi Halifesi Harun Reşid’in eşi Zübeyde

Hanım (ö. 831) tarafından yaptırılmıştır. Kaynakların yazdığına göre, birçok hayır eseri sahibi olan Zübeyde Hanım bu su yolunu miladi 828-829 yıllarında yüksek miktarlarda altın harcama yaparak Mekke-i Mükerrerme’ye ulaştırmaya muvaffak olmuş, böylece gerek Arafat’ta hac esnasında gerekse Mekke’de bütün yıl boyunca çekilen su sıkıntısını bir ölçüde çözüme kavuşturmuştur. Mekke-Taif yolu üzerindeki Tad Dağı’nın eteğinden çıkarak Huneyn Vadisi’nde akan suyun Arafat’a ulaştırılabilmesi için Zübeyde Hanım, Huneyn Vadisi’ndeki bütün hurma bahçelerini satın alarak iptal ettirmiştir. Arafat’a indirilen su önce orada bir havuz vasıtasıyla çevreye taksim edilmiş, kalan su ise yine kanallarla Mekke’ye ulaştırılmıştır. Ancak bu tesisat zamanla gelen sel suları ile yer yer tahrip olarak kanalların içi suyun taşıdığı topraklarla dolmuş ve bunun üzerine Miladi 847 yılında Abbasi halifelerinden Mütevekkil-Alellah Ca’fer b. Muhammed tarafından tamir ettirilmişti. Ancak sonraki yıllarda Arafat’a su çok az gelmeye başlamış ve tarihçi Peçevi’nin ifadesine göre, çok sıkıntı çekilerek arefe günü “bir parmakla kaldırılabilircek hafiflikte” bir kırba suyun bir altına satıldığı görülmüştür.

Nihayet Kanuni Sultan Süleyman zamanında Hicri 931 (M. 1524-25) yılında ana kaynağa yenileri eklenmiş ve su yolları baştan aşağıya genel bir tamirden geçirilmiş, ayrıca Arafat’a ve Mekke’ye sarnıç olarak kullanılmak üzere büyük ilave havuzlar yaptırılmıştır. Evliya Çelebi yaptırılan bu havuzları, “Üç birke-i azîme bina etmiş kim güyâ bir bu hayredir” ve “Cebel-i Arafat’ın dibinde havz-ı azîmler var kim her biri birer deriyâdır” diyerek göle ve denize benzetir. Osmanlı kayıtlarında “Arafat suyu” diye geçen Ayn Zübeyde kanallarının daha sonraki yıllarda da birçok defa tamir ve bakımı yapılmıştır. Bu tamir ve bakım işlerine ait yazışmalarla muhasebe kayıtlarına vekayinâmelerde ve Cumhurbaşkanlığı

▲ Ayn Zübeyde

Arşivinde bulunan vesikalar arasında bol miktarda rastlanmaktadır.

Osmanlı devrinde, Hicri 931-937 (M. 1524-1530) yılları arasında tekrar elden geçirilen Ayn Zübeyde ve ona eklenen Aynihanin kanalları ile Arafat ve Mekke bol suya kavuşturulmuştur. Tamirat ve temizlik işleri devamlı bakım şeklinde ele alınmış ve işin idaresine getirilen Muslihuddin Efendi bu görev için zenci kölelerden bir sürekli işçi grubu kurmuştur. Dikkati çeken husus, bu kölelerin zenci cariyelerle evlendirilmeleri ve çocuklarının da yine aynı işte çalıştırılmalarıdır. H. 937 (M. 1530) yılında vefat eden Muslihuddin Efendi'den otuz yıl sonra İstanbul'a, Mekke Şerifi ve diğer ayan tarafından su yollarının tamiratıyla ilgili bir dilekçe gönderildi. Bunun üzerine kanalların durumunu incelemekle görevlendirilen Mekke Kadısı Abdülbaki b. Ali el-Mağribî ve Cidde Mutasarrıfı Hayreddin Bey'in de dâhil olduğu bir heyet, 30.000 altın sarfına ihtiyaç gösteren bir tamirat raporu ile bölgenin haritasını hazırladı.

▲ Ayn Zübeyde

Tamirat işi, Kanuni'nin kızı Mihrimah Sultan tarafından eski Mısır Defterdarı İbrahim Bey'e verildi ve kendisine 50.000 altın ödendi. İbrahim Bey 1557 veya 1562, diğer bir kayda göre de 970 (M. 1563)

yılının 22 Zilkade Cuma günü Cidde'ye vardı ve ertesi gün Mekke şerifi Seyyid Hasan b. Nu'man ile görüştü. Önce Arafat'ta şantiye kurularak 400 kadar usta, mühendis ve işçiyle faaliyete geçildi ise de kısa zamanda çalışanların sayısı 1000'e çıkarıldı. 1566 yılında vefat eden İbrahim Bey'in yerine bu görev Cidde Mutasarrıfı Kasım Bey'e, daha sonra da Mekke Şafii Müftüsü Hüseyin b. Ebu Bekir el-Hüseyini'ye verildi. 1573 yılında tamiratın bitmesi üzerine Müftü el-Hüseyini bir açılış yaptı ve bu münasebetle Devlet-i Osmaniyye'ye dualar edildi; İstanbul'dan gönderilen hil'atlar ve çeşitli hediyeler de sahiplerine dağıtıldı. III. Mustafa devrinde su yollarının tekrar tamire ihtiyaç göstermesi üzerine 1757 yılında Feyzullah Efendi adında bir memur gönderildi. 86.000 kuruş sarf edilen bu tamir ve bakım çalışmaları üç yıl sürdü.

Onlarca kilometre uzunluğundaki bu önemli su yolunun tamirat ve yeni-

lenmesi işinde Mimar Sinan'ın etkisinin ne ölçüde olduğunu tarihi kaynaklardaki bilgilerden tam olarak kestiremiyoruz. Fakat o dönemin Mimar Başısı Sinan'ın bu yenileme ve ihya çalışmalarında

▲ Zemzem Kuyusu Çıkırığı

kesinlikle çok önemli etkisinin olduğunu söyleyebiliriz. Belki sürekli işin başında olamasa da yol göstericiliği ve verdiği talimatlarla işlerin doğru yürümesini sağlayan önemli bir etkiye sahiptir.

Bu yazıda kısaca, büyük mimar Mimar Sinan'ın Hicaz Bölgesi'nde bıraktığı izlerden birkaçını ele almaya çalıştım. Elbette bunlar dışında da Mimar Sinan'ın, Hicaz bölgesinde birçok eseri vardı. Fakat bu eserler maalesef şu anda yok ve çoğunun artık yeri bile bilinmiyor. Fakat bu yazıda bahsetmiş olduğum iki büyük eser bile Mimar Sinan'ın bıraktığı izlerin büyüklüğünü göstermeye yetiyor. Birisi yüzyıllardır Kâbe'nin etrafında inci taneleri

gibi duran Osmanlı revakları ve diğeri de Mekke'ye yüzyıllar boyu su taşıyan, Arafat'ta milyonlarca hacının su ihtiyacını karşılayan Ayn Zübeyde Su Yolu. Bu iki önemli eser tarihe ışık tutmaya devam ediyor. Hele Ayn Zübeyde Su Yolu'nun kilometrelerce uzanan kısımlarını şöyle bir gezdiğinizde sanki biraz elden geçirilse, tamirat görse yeniden su taşımaya devam edecek gibi duran o muhteşem hali insana ayrı bir gurur veriyor.

Tabii özellikle son 10 yılda inşa edilen bazı eserler Mimar Sinan'ın torunları olarak sevindirici gelişmeler oldu. Her ne kadar modern mimarinin yapıları olsa da Çanakkale Köprüsü, Yavuz Sultan Selim

Köprüsü, Marmaray, Avrasya Tüneli, Osman Gazi Köprüsü, Çamlıca Kulesi, Çamlıca Camii, İstanbul Havaalanı ve Kontrol Kulesi son yıllarda dünya çapında inşa edilen benzersiz eserler olarak geleceğe umutla bakmamıza vesile olan eserler arasında sayılabilir.

Her konuda olduğu gibi, mimarlık konusunda da tarihimize değer verdiğimiz ölçüde kalıcı eserler bırakabiliriz. Tarihe mal olacak eserler bırakmak istiyorsak tarihimizle olan irtibatımızı koparmadan ilhamımızı kendi atalarımızdan alarak ilerlemeliyiz.■

Yolcunun İşini Kim Bilir?

Kendimizi Aramaklar Yolculuğu

Fotoğraf ve Yazı: M. Akif Coşkun

Her yolculuk kendi sürprizlerini barındırır içinde. Yolculuğun türlü hallerinde bu vaki olsa da pek de önemsenmez aslında. Bizi yolculuğa iten sebep her ne olursa olsun, planlı programlı, üzerinde titizlikle hazırlanarak çıkılan yolculuktan tutun da spontane gelişen, hiçbir hazırlık yapmadan çıkılan yolculuğa ve hatta daha önce defaatle aynı yolda yapılan yolculuğa kadar hepsinde daha önce fark etmediğimiz, yaşamadığımız sürprizleri serer önümüze. Her defasında kendimizi ilk defa buluyormuş hissine kapılırız. Her defasında yol yeniden yaratılır. Güneşin parlaklığı, bulutların devinimi, rüzgârın esintisi her defasında yeniden kodlanır. Yeniden kodlanan sadece yolculuğun temel unsurları değildir. Yolcu da her defasında yeniden yaratılır adeta. Her yolculukta yeni bir bakışa sahip olur. Yeni bir ruh haline bürünür ve o halinin bakışlarına damıttığı keskinlikle yolculukta karşılaşacağı her ayrıntıya dikkat kesilir ve ondan bereketini değirmenin yollarını arar. Bu öylesine hayret verici bir şeydir ki yolculuk sonunda kendini bir sonrakine amade kılar. Sanki lezzeti her defasında tatlanan bir hali yaşar insan. İnsanın yaratılış vasıflarından biri olduğuna ve hatta en temel vasfı olduğuna inanırım bu yüzden. Kısa bir sokak yürüyüşünde bile bu halin nüvelerini tadıyorsak bu hikmetli hali hafife almamak gerektir. Bilhassa kendimizi kendi irademizle kendi zindanlarımıza mahkûm ettiğimiz, tarafinde

▲ Foto 2

ve çözümünde zorlandığımız bir çağı ciğerlerimize soluklarken bu gerçeğin üzerini bir kez daha çizmemiz gerektir.

Her yeni yolculukta yaşadığımız yeni sürprizler bizim anlam dünyamıza bir şeyler fısıldar. Birbirinden bağımsız

halde olan şeyler öyle bir anda, tam da siz oradan geçerken bir bütün oluştururlar ki onların birbirinden bağımsız olduğu düşüncesinden ötürü utanmaya başlarsınız. Gökyüzünde kendi kurallarını koyan bulutlar, onun altında dünyamıza renk

veren kuşlar, ihtişamıyla yeryüzünde bir denge oluşturan dağlar vesair tüm bunlar birbirinden ayrı mıdır? Hangisinin gerçeklerine tutunacağız peki? Yukarıdaki fotoğrafı inceleyiniz. Hazırlık yapılmadan spontane gelişen bir niyetle

çıkılan yolculukta tam da o güzergahtan geçerken karşılaştığımız bu manzara karşısında adeta yolculuğumuzu kısa bir süreliğine dondurmuş, göçmen kuşların masmavi gökyüzünde ve sanki usta bir ressamın elinden etrafa şeffaf bir şekilde

fırçalanmış bulutların altında, arkasında ihtişamıyla göz kırpan dağı fonlayarak süzülüşüne dikkat kesilmiştik. O kuşlar sürü halinde kirlenmiş ve bulanıklaşmış gözlerimizden içeriye göç ediyordu sanki. Şimdi soralım kendimize tekrar? Hangisinin gerçeklerine tutunacağız? Kuşların mı? Gökyüzü ve bulutların mı? Dağların mı? Tüm bunları ayrı ayrı hikmetlendirebiliriz elbette. Tüm bunlardan kendimize anlamlar devşirebiliriz. Fakat yukarıdaki fotoğrafta oluşturduğu manzaranın bakışlarımıza haykırdığı kadar olur mu? Peki bize ne haykırmaktadır bu?

Hepimiz birbirimizden farklıyız. Farklı renklere sahibiz. Farklı dillerden konuşuruz. Farklı gerçeklerimiz vardır. Farklı ruh ve duygu dünyasıyla yol alırız. Vazgeçemediğimiz zaafılara sahibiz. Bizi biz yapan vasıflara ve tecrübelere sahibiz. Her birimizin gölgesi bile farklı uzunluklardadır. Böylesine farklılıkları üzerimizde taşımamıza rağmen aynı yolda bizi yoldaş kılan şey nedir? Bizler bir araya gelerek, birlik hassasiyetini temel alarak bir bütün oluşturabiliyorsak eğer, bu, teklik halimizde bizi birlik olmaktan alıkoyabilecek fazlalıklarımızdan kur-

tulabildiğimiz içindir. Gerçeklerimizin bir önemi yoktur. Yolculuk halinin ve bu yolculuk halindeki yorgunluğumuza tahammülümüzün bir önemi vardır. Tahammül yoldaşları bir arada tutan bağdır. Her birimizin taşımakta zorlandığı yükümüz vardır. Bu yüklerimizi de haml edecek yoldaşa ihtiyacımız vardır. Yoldaş yükümüze hamal olur. Biz taşıyamadığımız o yükten kurtulmanın hafifliğini yaşarken aynı zamanda yoldaşımızın da taşımakta zorlandığı yükü hamlederiz kendimize. Onun taşımakta zorlandığı yükün hamallığını yapacak güce her zaman sahibizdir. Ve bu gücü sadece bu minvalde kullanabiliriz. Birbirimize tahammül edemiyorsak birbirimizin yoldaşı da değildir. O nedenle birbirimizi yakından tanımanın en iyi koşullarından biridir birlikte yolculuğa çıkmak.

Her yeni yolculukta yoldaşlarımızla aramızdaki bağı kuvvetlendirme imkânı bulurken aynı zamanda karşılaştığımız yeni sürprizlerle düşünce ufkumuzu da berraklaştırma imkânı bulur ve bu minvalde bakışlarımızdaki keskinliği de artırmış oluruz. Karşılaştığımız her neyse onunla bir bütün olmanın, o şeyin

▲ Foto 3

▲ Foto 4

beklenilen eksik parçasının da biz olduğumuzun idrakini yaşarız. Sıradan bir kayanın üzerine oturmakla, yadımızda dağın sıcaklığına sarılarak sırtımızda biriken yüklerimizin gittikçe hafiflediğini hissediyoruz. Yükümüz hafifledikçe nefes almaya başlarız. Kendimizi aramaklar yolculuğunun bilinci alevlenir yeniden. Yükümüzü hafifleten nedir? Üzerine oturduğumuz o sıradan kaya, eteklerine yaslandığımız dağ, renkleriyle ve tüm canlılığıyla önümüze bir halı gibi serilen, bize hizmetini ilan eden vadi; tüm bunlar sorumlu gördükleri yüklerimizi paylaşırlar aralarında. Yükümüzü hafifletip sırtımızı sıvazlayıp yolculuğumuzun daha bitmediğini hatırlatarak uğurlarlar bizi. Orası sadece bir durak yeridir. Orada durmaya ısrar etmek oraya hapsolmek demektir.

▲ Foto 5

▲ Foto 6

Kendi ellerimizle inşa ettiğimiz zindanımıza hapsolmek demektir. Yolculukta devam asıldır. Devam etmeliyiz.

Yolculuğumuz devam ettikçe zamanın farklı evrelerine de yolculuk yaparız. Üzerinde yolculuk ettiğimiz yolun yeni olmadığını görürüz. Bu yolun ilk yolcusu olmadığını görürüz. Kimler yolculuk etti bu yollarda. Kimlerle yoldaş oldular? Neyin yolcusuydular? Hangi istikametinin yolcusuydular? Tüm bunların kalıntıları tökezletir bizi. Yolumuzda irili ufaklı bu kalıntılar ayağımıza takıldıkça hızımız düşer. Acele etme ey yolcu. Yürüyüşüne bulaşmış kibrini silkele üzerinden. Adımlarını ağırlaştır, yürüyüşünü vakurlaştır ki bakışlarına merhamet gelsin. Ayağına takılan bu kalıntılar geçmiş yolculukların hikâyesidir. Okumasını iyi bil ey yolcu. Okumasını bilen kendini de iyi okutacaktır kendisinden sonra gelen yolculara.

Yaptığımız her yeni yolculukta tüm bunları düşünerek ilerlerken aslında yazımın başında da vurguladığım o asıl meselenin, o kendi irademizle kendi zindanımıza kendimizi hapsedmenin farkındalığına sahip oluruz. Meseleyi tarifimizdeki zorluk ve çözüm yollarımızdaki kısırlık, yolculuk halimizin duraksadığına işarettir. Bir yerde

yolcuların ileride yaşayacakları ve birikmiş o dayanılmaz acı veren yüklerinden habersiz olacağımız gibi onlara tahammül dahi edemeyeceğiz. Böylesine bir çağı ciğerlerimize çekerken derdimizin tarafında ve çözümünde yaşadığımız zorluk ancak yolculuğun devamıyla aşılabacaktır. Kendimizi aramaklar yolculuğu, nefes aldığımız sürece devam edegelen bir yolculuktur. Bu yolculuğun ne zaman biteceğini bilemeyiz. Ancak nerede biteceğine, her gün şahidi olduğumuz ehli kuburdan ve her gün kulaklarımıza okunan selalardan aşınayız.

Bilincinde miyiz? Değil miyiz? O halde yeni bir yolculuğa çıkmanın tam vaktidir. Öyle uzunca ve etraflıca hazırlanmamıza lüzum yoktur.

▲ Foto 7

sabit kalmışızdır. Yolculuğumuzda bizi etkileyen ve duraksatan bir güzellikte duraksamış (Örn. 2. Fotoğraf) , onu yolculuğun nihayeti kabul etmenin yanılgısına düşmüş ve orada donuklaşmışızdır. Kendimizi kendi zindanımıza hapsedmişizdir. Oysa yolculuk devam etmektedir. O donuklaştığımız yerde duraksayan, dinlenen, orayla bütünleşip bereketini çıkararak yoluna devam eden

Kervanımız ne de olsa yolda düzülecektir.■

Bahar Çiçekleri Getir Bana

Mete Sungur

Alacakaranlıkta bir şehri uzaktan seyretmek

Gözlerin parıl parıl parlıyor

Şimdi seni eksiksiz görüyorum

Saçlar ve gözler

Karanlık ve ışık

Geçmiş, zamanın kolyesinde

Birer boncuk

Ve sen

Alacakaranlıktaki şehir kadar güzelsin

Kucak dolusu bahar çiçekleri getir bana, geçen senelerden kalmış olsun. Bildik yasmin, nergis, gül kokusu gibi...

Biliyorum çiçekler geçen baharlarda açtıkları gibi açmayacaklar. Çünkü hava şimdi çok soğuk ve ben üşüyorum.

Yorgunum, hakikaten yorgunum gecelerimi paylaşamayacak kadar.

Bir başka gönülde konaklayamazsın. Ellerin kırık, kalbin buruk.

Kuruyan pınardan damla yaş düşmez titreyen kalbin bağına. Ne kadar can atsan bile bir gül dahi atamazsın.

Ömür sınırlı, kelimeler kifayetsiz, düşler anlamsız bütün bunları kale misali bir yüreğe hapsedmek ve taşımak yorucu. Hissedileni ne kadar tarif edilmeye çalışılsa

da çabalar yetersiz, ne kadar tüketilmeye çalışılsa da boşuna. Sevinçler, mutluluklar,

sevgiler veya acılar, kederler gelip geçici olan insanın boynuna

yüklemek, yanı sınırlı ömrü olanın omuzlarına sınırsız

olanı yüklemek. Dar olan yüreğe sığdırmak sınırsız olanı.

Bu yüreğe dolan sevgiyi, neşeyi, aşkı tarifsiz acıyı, kederi, hasreti,

keşkeleri -yani sonsuzluğun dışı vurumunu- nasıl tarif edecek insan,

edebilecek mi? Yüreğindeki yangına nasıl bir serinlik vererek hafifletecek

de ateşi söndürecek. Kelimelerle anlatmak

mümkün olmayacak, tarif de edemeyecek büyük ve yüce bir anlam kazanarak dünyevi olanlar ister istemez geride bırakılacak.

Ulaşılmaya çalışıldandan dolayı mutluluk, kaybedildiğinde mutsuzluk veren, tarifi olmayan acılara gark olan mutsuzluk, acı, işkence düşündürtür insanı. Yüzü ayrılığa dönmüş insanın örselenen düş(ünce)leri...

Güneş tepede alev alev, kavurucu sessizlik ve sonra sessizlik yağmuru ateşin izini siler. Hiçbir şey eksiltmez yalnızlık azalmayan ve çoğalmayan şeyden. Sessizlik içinde susarak özlüyorum, beynimdeki kurşun gibi duran şey varlığı kanırta kanırta hissettirerek. Sessizlik göz yaşına duramayacak kadar kırılğan, rüzgârda uçuşan saçlar gibi.

Masumiyet, hayata tahakküm etmeye inat...

minnet etmeyen bir duruş.

Şimdi nelerde miyim? çok uzaklarda... belki

bir okyanusun dibinden belki bir

dağın zirvesindeyim...

belki de bir rüyada... ama güneş batana kadar yürüyeceğim.

İstersen şarkılar söyleyeceğim. Doğru zaman olmasa da her oyunu kazanıyorum

çünkü ben hep mağlubum...■

Eski Sanayi’de baba-oğul son ustalarıydı

Külekler, Sessizce Çekip Gittiler

Ahmet Sıvacı

Onlar, şu kaskatı dünyada hâlâ geçmişte yaşayan, geçmişte yaşatmaya çalışan, ahi kültürü, terbiyesi, kimliği ve kişiliği içindeki zanaat erbabıydılar.

Değişim rüzgârları önünde kuru bir yaprak gibi savrulsa-lar da, fırtınanın, kasırganın sesine kulaklarını kapatsalar da zaman onları dişli çarkında ezmeye devam etti. Teknoloji baş döndürücü bir hızla gelişirken değişime ayak uyduramadılar, uydurmak istemediler.

Onlar, asla geliştirmedikleri, modernize etmedikleri, küçücük, panjurlu, asma kilitli, tahta kapılı, küf kokan, her sabah “Ya! Allah! Bismillah, Ya! Huuuu!” ile açtıkları dükkânlarında ahi ciddiyetinde, usta disiplininde ter döküyorlardı alınlarından boncuk boncuk.

Avuçlarında çiçek çiçek açmıştı nasır.

Avuçlarında, helalinden rızıkları vardı, ayalın, gelinlik kızın, bıyıkları henüz terlemiş delikanlının. Dahası kıpır kıpır bereket dualarıyla ananın, babanın.

Onlar, dedelerinin giydikleri yemeni yapıyorlardı ve onlar gürgen ağacından beşik, sofa althğı, sac sobalar, kuzineler,

camii minarelerine takılan alem, Kayseri Sultan Sazlığı'ndan topladıkları berdi adı verilen uzun bitkilerle, şimdilerde yerini plastik kordonlara bırakmış, artık kimsenin bilmediği hasır, kimselerin bilmediği saz, sele sepet yapıyorlardı. Yüzüne bakılmayacağını bile bile. Tıpkı takunyaların ya da nalınların, fazla

gürültü yaptıklarından artık yüzlerine bakılmadığı gibi.

Ve onlar...

Fayton, nam-ı diğer yaylı, nam-ı diğer körüklü yapıyorlardı tek kişilik, tek başlarına. Tek başlarına bohçacılık yapan kadınlar vardı. Yine tek başlarına zanaatlarını yapan niyetçiler, çerçiler vardı.

Kalaylıyorlardı bakır kapları, kazanları, ibrikleri, tencereleri, devasa leğenleri ve Kayserilice ellanileri, bir güzel kumla yıkayıp, bir güzel nişadır ile temizleyip elini yüzünü.

Onlar, artık bugün yüzüne bakılma-yan, yalnızca gülüp geçilen mutfak ve ev eşyaları üretiyorlardı. Tahta beşikler, tahta kürekler, tahta yoğurt kapları, tah-tadan yapılabilen, kullanılabilen, modası geçmemiş, teknolojinin baş döndürücü hızına boyun eğmemiş ne varsa.

Ve işte bir küleğin zaman içerisinde öyküsü.

Ve işte son külekçi ustasının ekmeğin belasına çaresiz derdi. Tıpkı iş olsun, işi var desinler diye hazır bir bakır kazanı dükkânının önüne çıkartıp döven bakırcı ustası gibi. Tıpkı ocağını yakarak, daha önce kalayladığı bakır tenceresini, tavasını yine işi var desinler diye ısıtan, sürüp sürmeleyen kalaycı ustası gibi. Ve işte, bebeklerin dili olsaydı isyan edecekleri tahta beşikler yapan beşikçi ustasının, teknolojinin bebekler için hazırladığı harika ürünlerine dudak bükmesi gibi.

Sessizce hayatımızdan çıkıp gitti pekmezlerin, yoğurtların, dutların o eski, güzel kabı, “tahta kovası”.

Dede Korkut; “Elin yüzün yumadan, dokuz bazlamaş ilen bir külek yoğurt gözler doyunca tıka basa yer” diyerek küleği hikâyelerinde kullanmış zamanında. Yine eskilerden Evliya Çelebi'nin yazdığına göre de külek, tahtadan yapılmış, yüksekliği az, büyükçe bir kovadır. Esasen külek; bal, yoğurt, yağ, pekmez, süt gibi gıda maddelerini saklamaya ve taşımaya yarayan, kulplu veya kulpsuz derin bir mutfak aletidir. Çocukluk yıllarından da hatırlıyorum, yoğurtlar bakkallarda külekler içinde satılırdı.

Büyük boyda yapılan küleklerin çapları 50-55 cm kadar olurdu. Örneğin bu ebatta bir külekle köy yoğurtları şehirlere taşınırdı ya da mahalle çeşmelerinden evlere su getirilirdi. Yoğurt küleklerinin üzeri genellikle patiska ile kapatılır, etrafından da sicimle bağlanırdı. Bunun

üstü de sıracı otgillerden “sığır kuyruğu” dediğimiz büyük yapraklı calba bitkisi ile kaplanırdı. Bu arada şunu da söyle-mekte fayda var sanırım, tuz ve ekmek küleklerinin tercihen ceviz ağacından yapıldığını ve bu küleklerin en küçük boyda yapılan külekler olduğunu da duymuştum. Pekmez küleklerinin ise sultani söğüt, bir başka adıyla sarı söğüt ağacından yapıldığı bilgilerimin arasında.

Kayseri yoğurt pazarında eski dönem-lerde çokça rastladığımız, şimdilerde artık lüks evlerin bir köşesinde allanıp pullanıp nostaljik bağlamında teşhir edilen bu kaba saba ahşap taşıma kovaları bir daha o şatafatlı günlerine geri dönemeyecek. Kayseri'nin köy ve yakın ilçelerinden gelen küçük, birer kilogramlık yoğurt küleklerini işte bu pazarda görürdüm. Bu küleklerin dibinin sızdırmazlığını sağlamak için hamurdan yapılan bir tür macun kullanıldığını da bu arada belirtmekte fayda var sanırım.

Külekçilerin imal ettiği bu ahşap ya da tahtadan kaplar; yoğurt, süt, pekmez, yağ, ayran, su ya da benzeri sıvıların taşın-ması veya saklanması amacının dışında da kullanılırdı. Külek eski mutfaklarda nohut, bulgur, mercimek, fasulye gibi hububatın böceklenmeden ve küflen-meden saklanmasını da sağlardı. Yine o zamanlarda, daha doğrusu küleklerin

revaçta olduğu yıllarda Kayseri bağların-dan toplanan parmak büyüklüğündeki dutlar, bu ahşap kovalara konarak şehre getirilirdi. Eğribucak bağının oldukça ünlü dutlarının küleklerle taşınarak şehirde yaşayan hısım akrabalara ikram edildiğini biliyorum.

Bakkallar satın aldıkları yoğurtların satılana kadar ekşimemesi için satışı sunmadan önce yoğurt küleklerini baş aşağı çevirirlerdi. Bu sayede yoğurdun kısa zamanda ekşimesi önlenmiş olurdu; üstelik yeniden koyulaşması sağlanırdı. İşte calba dediğimiz bitki bu işlem sıra-sında bir nevi süzgeç görevini üstlenirdi.

Mahalle bakkallarından alınan külekler evde boşaltıldıktan sonra bakkala iade edilirdi. Bazı bakkalların müşterilerin ihmalleri yüzünden külek parası aldıkları, külek iade edildiğinde ödedikleri ücretin kendilerine iade edildiği de söz konusuydu.

Külekçilik, günümüzde kelimenin tam anlamıyla hayatımızdan kaybolan, yitip giden bir meslek oldu o kadar. Bildiğim kadarıyla yurdumuzun hiçbir köşesinde bu işi yapan usta kalmadı. Bu mesleği yaşatanlar varsa da onların yeterince kazanamadıkları, arz-talep nedeniyle kepenk kapattıkları bilinen bir şey. Kısacası çıkan neyse yakışan o oldu. Külek ustalarının Kayseri’de iş bıraktıklarını bilmeyen yok kuşkusuz. Ta ki Kayseri’de o ustanın varlığından haberim oluncaya kadar ben de aynı kanaatteydim diyebilirim.

Kayseri Eski Sanayi’de geleneksel el zanaatlarımızdan külek imalatı artık bitti. Ev yapımı yoğurtların sağlıklı bir şekilde taşındığı, korunduğu, ahşap malzemeden yapılan külekler teknolojik gelişmeler sonucu yerini plastik, metalik teneke ve de sağlıklı olmayan naylon malzemeden fabrikasyon olarak üretilen kovalara bıraktı. Bütün bu gelişmelere rağmen, sınırlı sayıda da olsa bilen tüketiciler sağlık, hijyen açısından küleklerden vaz geçmiyorlar. İşte Kayseri Eski Sanayi’de de talep az ve mevsimlik olmasına rağmen halen günaşırı külek yapan tek bir usta, daha doğrusu baba-oğul çalışan ustalar var. Onlardan başka da külek üreten esnaf yok desek doğrudur. Onlar da talep üzerine üretiliyorlar. Seri imalat artık söz konusu değil. Teknoloji onları da işsiz bıraktı.

Kayseri’nin yerlilerinden, Hacıklıç Mahallesi’nden Mehmet ve oğlu Murat Kuruşçu ustalar; bu geleneksel, tamamıyla bilek gücü, el emeği isteyen talebi; küçük ama gürken kokan, talaş kokan, söğüt kokan, her şeyden önce de alın teri, avuç nasırı, kol pazusu isteyen talepleri karşılıyorlar. Zanaatı sanata dönüştüren

bakırcı ustası Ömer Tüfekçi Usta bu son külekçi ustalarının iş yerlerine, ekmek teknelerine götürdü benî. Küçük ama büyük ahşap ürünlerin üretildiği bir dükkân. Dükkân içinde, gelişigüzel yerlerde duran, külek imalatında kullanılan ahşap külek parçaları, işçiliği bitmiş ya da yarım külekler, alet, edavat gibi şeyler bulunuyor. Dükkânın hemen önünde müşteri bekleyen bir ekmek tahtası, incelikle yapılmış ahşap bir kuş yuvası ve farklı ebatlarda yine ustalıkla üretilmiş külekler dikkat çekiyor.

Baba Mehmet Usta 1956 doğumlu. Yılların genellikle külek, sonra ahşap ürünler ustası. Kendileriyle sohbet etmek üzere gittiğimde baba Mehmet Usta’nın Yazı Bağları’ndaki bağına gittiğini oğlu Murat Usta’dan öğreniyorum.

Murat Usta yakışıklı, gencecik, uzun boylu, oldukça sempatik bir insan. Ayşe-gül ve Mustafa onun diğer kardeşleri. Sıradan bir Eski Sanayi esnafı değil. Endüstri Meslek Lisesi, Makine Model mezunu. 1998 yılında babasının yanında

işe başlıyor. Zaten kendi mesleği. Askere gidene kadar baba-oğul birlikte o yıllarda oldukça fazla olan külek talebini karşılamaya çalışıyorlar ve aynı zamanda diğer ahşap ürünlerden hamur tahtası, fırıncı küreği, kuş yuvası, ahşap kamelya gibi şeyler imal edip satışa sunuyorlar. İşte Murat Usta'nın ağzından hikâyesi:

— Asker dönüşü doğal olarak yine babamın yanında çalışmaya başladım. Zaten benim eğitimini aldığım asıl mesleğimdi ve onu daha fazla geliştirmek, daha fazla gelişen teknolojiye ayak uydurabilmek yeniliğe açık olarak hedefim oldu. Bu arada Servet Hanımefendi'yle hayatımı birleştirdim. Hatice Rümeyya ve Mustafa, gözbebeğim çocuklarımla isimleri.

Murat Usta benim için külek yapmaya başladığı sırada hem onunla konuşuyor hem de çalışmalarını görüntülüyordum.

— Külekler hangi ağaçtan üretiliyor?

— Söğüt ağacından üretiliyor. Salkım söğüt, sarı söğüt gibi adı olan ve bükülmeye elverişli söğüt ağacı kütüklerinden yapılıyor. Lifli, damarlı ve yumuşak olması işimizi kolaylaştırır. Bir diğer adı ile beyaz dut, siyah dut, sultani söğüt ve ceviz ağacından elde edilen kereste kullanılır. Dut ağacından yapılan yoğurt külekleri, içindeki yoğurdun daha uzun bir süre taze kalmasını sağlar. Oval şekil verilecek olan külek tahtaları merdaneden geçirilirken yalnızca kıvrılacak bölgeler geçirilir, düz kalacak yerler ise geçirilmez. İdeal bir külek elde edilmesi isteniyorsa, köylerden kütük halinde getirilen ağaç burada şerit testerede 7 milimetre kalınlığında levhalar halinde kesilir. Daha sonra kurumaya bırakılır. 1 hafta kurduğunda kalınlık 5 milimetreye kadar düşer. Ağaç yaşlıysa kalınlık düşmez, genç ise bu düşme gerçekleşir. Daha sonra gördüğümüz gibi şu sobada kaynar suyun içinde o söğüt levhalar tavllanır ve merdanede bükülerek kalıba konur. Hemen belirtelim, külek yapımında tahtalar kol gücü ile çevrilen, merdaneli, gövdesi ahşaptan yapılmış şu ilkel maki-neden geçirilerek kıvrık hale getirilir.

Kıvrık halde çıkan tahtalar çivilenerek kurumaya bırakılır. Kol gücü isteyen bu tahta kıvrırma makinesi kuyumcuların kullandığı hadde makinesinin kaba ve biraz daha büyükçe bir modeline benzer. Kıvrırma işlemi oldukça kuvvet isteyen bir iştir; ciddi anlamda kol gücü ister. Kuruma işlemi tamamlanan kıvrık haldeki tahtalar yanmış takunya çivisi ile örs üzerinde teker teker birleştirilir.

Isıtma işi bazı yerlerde ya da daha geniş atölyelerde yüzeyi geniş talaş mangallarının üzerinde gerçekleşir. Bu işlem sırasında ahşap iyice yumuşatılmış olur ve bu sayede külek yapılırken ahşabın kırılmadan eğilip bükülmeye hazır hale gelmesi sağlanır. Hızarlarda ince tahtalar haline getirilen malzemenin bir yüzü marangoz rendesi ile perdahlanır. Perdahlanan taraf küleğin dış yüzüne getirilir. Daha sonra bu tahtalar marangoz boyası ile boyanır. Boyama işleminde genellikle ceviz rengi tercih edilir. İki gün bekledikten sonra artık imalatla kullanılır hale gelir.

— Ölçüleri nedir bunların?

— 3 kiloluk için 16x64, 4 kiloluk için 20x64, 5 kiloluk için 24x64 olarak levhalar kesilir.

— Bir külek kaç parçadan oluşuyor?

— Bir küleğin parçalarını şöyle ifade edebiliriz:

GÖVDE: Buna çember de diyebiliriz, yani ana gövde. 5 kiloluk için 17,5 x 22,5 olarak kesilir. Hemen belirtiyim, suyu emme özelliğinden dolayı, birleştirme için çivi çakılmadan önce yanılmaması için ıslatma işlemi yapılır. Zaten bunların çivileri de özel, bakır çivilerdir. Uç kısmı kolay ezildiğinden zemin üzerine yayılır ve perçinlenmiş havası verir. Normal çivi, levhaları yaracağından, kalınlık ne kadar olursa olsun kesinlikle külek yapımında kullanılmaz.

ASABA: Çemberin ya da gövdenin alt ve üstüne geçirilen şeritlerdir. Çember üzerine takıldıktan sonra uçları “V” şeklinde kesilir. Bundan sonraki işlem ise her iki asabanın zımparalanmasıdır.

KULP: Görüldüğü gibi yine aynı sarı söğütten ince şerit halinde kesilmiş parçadır. Bu da takılmadan önce ıslatılır ve bükülür. Kulpu takarken perçin kullandığımızı da bu arada belirtiyim. Küçükler için 3x40, büyükler için ise 4x40 ebatlarında kesilirler.

— Kulpu nasıl takıyorsunuz? Çivi ile tespit etmiyorsunuz gördüğüm kadarıyla.

— Tabii ki. Öncelikle kulpu ve gövdeyi matkap ile deliyoruz. Daha sonra hareketli olmasına dikkat edilerek tespit ediliyor.

YANLIK: Yine şerit halindedir ve gövdeye çivilenir.

TABAN: En son takılan dairesel parçadır. Şu önemli noktayı belirtmekte fayda var: Ölçüleri aynı olsa da her külek yapımında taban ölçüleri de farklılıklar gösterir. Dolayısıyla değişime uğrayan küleklerin tabanı da farklı ölçülerde kesilir.

Şu örs özel mi?

— Evet. Biz Külekçi ustalarının bu işlem için özel bir örsü vardır. Küleğe çakılan çivilerin arkadan çıkan uçları bir iki çekiç hamlesi ile kıvrılarak bir çeşit perçin haline getirilir. Küleğe alt ve üst kasnakları geçirilir ve bu kasnaklar küleğe çakılmadan önce üdürgü ile delinir. Kullandığımız üdürgü; kol gücü ile sağa sola dönen, döndükçe de ucundaki sivri demir vasıtası ile delik açan ilkel bir matkaptır aslında

Kapaklı külekler de yapılıyor mu?

— İmal ettiğimiz küleklere bugüne kadar kapak yapmadık. Talep yoktu. Zaten yoğurt külekleri olduğu için ve de üstüne bez örtüldüğü için kapağa ihtiyaç duyulmuyor. Ama eskiden kapak da takan ustalar olduğunu duymuştum Kayseri’de. Şimdi ise bırakın kapaklı külek yapmayı, normal külek bile yapan kalmadı bizden başka.

— Halen yapıyorsanız, satışlar nasıl?

— Eskiden talep çok olurdu. Günde 10-15 tane yapardık. Özellikle süt toplama zamanlarında işimiz çok olurdu. Şimdi artık insanların tercihleri değişti. Bilmeseler de plastik, naylon, madeni eşyalardan yapılma kapları tercih edi-

yorlar. Son derece zararlı. Marketlerde plastik kutular içinde satılan yoğurtlar ne kadar sağlıklı olur ki. Üstelik evlerimizde yapılan anne yoğurdu bile değil. Alışkanlık ya da teknolojinin, konforun getirdiği rahatlıktan olmalı. Dolayısıyla bizim işimiz de bitmek üzere. Zaten şu koca Kayseri’de bizden başka külek yapan da kalmadı. Talep olmadığı için iş bıraktılar ya da değiştirdiler. Biz de artık külek değil ahşap içerikli farklı mutfak ve ev eşyaları yapıyoruz.

Garip ya da yanlış olan taraf ne biliyor musunuz?

— Nedir?

— Yoğurt imalatçıları müşterilerin külekleri geri getirmediklerinden şikâyetçiler. Bu biraz da bizi ilgilendiriyor.

— Nasıl yani?

— Müşteriler, artık nostalji konumuna gelen külekleri o kadar değersiz görüyor olmaları ki külekleri iade etmiyorlar. Ya kullandıktan sonra kaldırıp atıyorlar ki bu uzak bir ihtimal ya da kullanıyorlar. Kırıp yakıyorlarsa artık onu da bilmiyorum. Bilemiyorum zaman zaman ben böyle düşünüyorum, belki de yanlışyorum. Ama bir gerçek varsa o da artık imalatçı olarak inancımız, bir gün küleklerin tarih olacağı. Hatta şimdiden oldu bile.

Murat Usta... Gencecik, eğitimli, ileriye görebilen, yeniliğe açık ve baba mesleğinde farklılıklar yapabilecek bir insan. Kuşkusuz o da kabul ediyor ki değişim rüzgârları her yerde, her işte öylesine esiyor ki artık bir gün ürettikleri küleklerden biri veya birkaçı, dükkânlarında nostalji olarak raftaki yerini alacak. Onlar daha başka ahşap ürünler imal edecekler ekmeğin belasına.

Onların eserleri esnaf müzelerinde sergileniyor şimdilerde. İnsanlar gülüm-süyorlar ve bakıp geçiyorlar sadece.■

Kayseri Râşid Efendi Yazma Eserler Kütüphanesi'nin Tarihçesine Dair Üç Belge

Mehmet Karaarslan

Kütüphaneler medeniyetlerin dayanıp korunduğu ilim ve irfan kaleleri gibidir. Onlar sessiz, gösterişsiz fakat derinden tesir ederek insan topluluklarına istikamet verirler. Kütüphaneler asırlar hatta bin yıllar içinde meydana geldikleri, getirilebildikleri gibi tesirleri de yeryüzünde öylece uzun müddet devam eder.

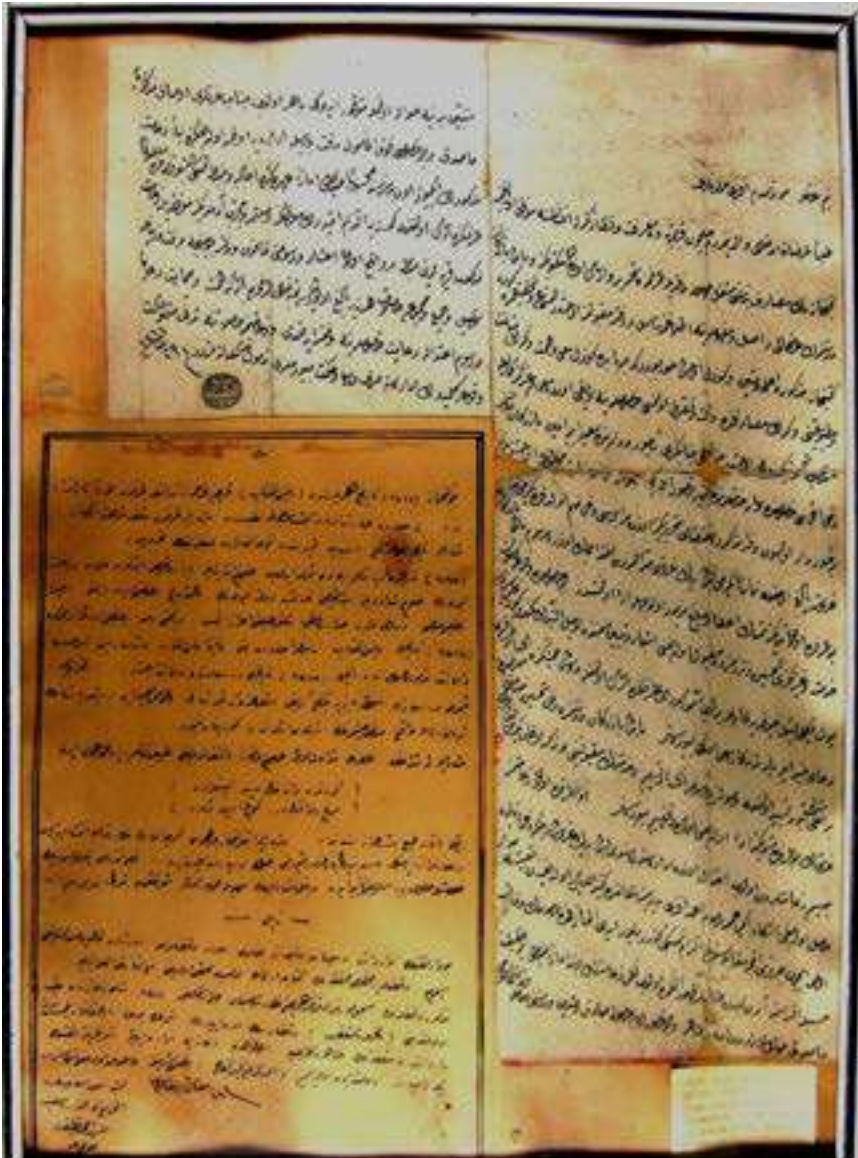
Râşid Efendi Kütüphanesi, içinde bulunan eserleriyle Osmanlılar devrinde Anadolu'da açılan kütüphanelerin en mühimlerinden birisidir. Burası sadece o devirde değil, tarihte de Kayseri'deki bilinen ilk müstakil kütüphane unvanına sahiptir.

Râşid Efendi Kütüphanesi'nin banisi, eserleri ve kütüphaneye dair vesikaların yayımlanmasına neden lüzum görüldüğü giriş kısmında ele alınacaktır.

Râşid Mehmed Efendi

Râşid Mehmed Efendi, Divan Kalemi kâtiplerindendir. Kayserili Cafer Fevzi Efendi'nin oğludur. Doğumu H. 1167/M. 1753-1754'tedir. H. 1188/M. 1774-1775'te Beylikçi Kesedarı, H. 1195/M. 1780-1781'de Divan-ı Hümayun Beylikçisi, H. Şevval 1198/M. Ağustos-Eylül 1784'te Sadrazam Mektupçusu olarak, H. 4 Receb 1199/M. 13 Mayıs 1785'te azledilerek, H. 8 Rebiyülevvel 1200/M. 9 Ocak 1786'da ikinci defa Beylikçi, H. 1202/M. 1787-1788'de Reisülküttab olup Ordu-yı Hümayun ile gittiyse de H. 13 Muharrem 1203/M. 14 Ekim 1788'de Reis Vekili olarak dönmekle, H. 1206/M. 1791-1792'de Ordu-yı Hümayun'un geri dönüşünde Çavuşbaşı, H. 19 Muharrem 1207/M. 6 Eylül 1792'de ikinci defa Reisülküttab olarak H. 23 Muharrem 1209/M. 20 Ağustos 1794'te azledildi. H. Şevval 1209/M. Nisan-Mayıs 1795'te Defter Emini, H. Şevval 1210/M. Nisan-Mayıs 1796'da Tersane Emini, H. 25 Safer 1212/M. 19 Ağustos 1797'de üçüncü defa Reisülküttab olup, 15 Ramazan 1212/M. 3 Mart 1798'de vefat etti. Bayezid'de defnedilmiştir. Zihni keskin, anlayışlı, kavrayışlı, ağırbaşlı, oturaklı, eli açık ve kalemi süratli idi.¹

¹ Mehmed Süreyyâ; *Sicill-i Osmânî*, C. II, S. 351'den sadeleştirilerek.

▲ Raşid Efendi'ye ait 1. mektup (1796 tarihli) ile Ahmed Nazif Efendi'nin yazısı (1902 tarihli)

Mehmed Râşid Efendi'nin Eserleri

Onun eserleri kısaca şöyle tanımlanabilir:

1. *Mehmed Râşid Efendi Lâyihası*: Mehmed Râşid Efendi devletin senelerdir yaşadığı buhranlardan kurtarılacak selâmet sahiline çıkarılması için zihnini yorarak fikirler üretmek suretiyle Sultan

III. Selim'e takdim ettiği lâyihasını kaleme almıştır.²

2. *Divânçe-i Râşid Efendi*: Osmanlı klâsik devrine ait kaside, gazel, tarih vs. türde manzumelerini derlediği değerli bir edebî eserdir. Eserin aslı yazma olup

2 Eserin transkripsiyonu ve sadeleştirilmiş metni için şuraya bakılabilir: Karaarslan, Mehmet; "Çavuşbaşı Kayserili Mehmed Râşid Efendi Lâyihası", *Düşünen Şehir*-Kayseri Büyükşehir Belediyesi, sayı 17, Kayseri, 2022.

merhum Ali Rıza Karabulut tarafından Latinize çalışması aslının kopyasıyla birlikte neşredilmiştir.³

3. *Râşid Efendi Kütüphanesi*: Reisülküt-tab Mehmed Râşid Efendi'nin Kayseri'de ilk müstakil kütüphane olmak üzere kendi adına yaptırarak ismini ebedileştirdiği âbide-eseridir. Günümüzde bu bina yazma eserler kütüphanesi olarak kullanılmaktadır. Kütüphanenin inşa kitabesi bulunmamaktadır. Kütüphanenin vakfiyesinde H. 7 Rebiülâhîr 1212 kaydı mevcuttur ki M. 29 Eylül 1797/R. 18 Eylül 1211 tarihine karşılık gelmektedir.

Râşid Efendi Kütüphanesi'ne Dair Vesikaların Ehemmiyeti

Adı geçen vesikalar Râşid Efendi Kütüphanesi'nin iç duvarında çerçevesi olarak muhafaza edilmektedir.

Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesi'nin tarihçesine ışık tutacak banisinin iki mektubu ile ilk Kayseri tarihçisi Ahmed Nazif Efendi'nin kütüphaneye dair yazısının transkripsiyonunu ilk defa olarak bu yazıyla sunmaya çalışacağız. Daha evvel merhum Ali Rıza Karabulut iki mektubun da *Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesi Târihçesi* adındaki eserinde aslının fotoğrafıyla birlikte transliterasyonunu neşretmişti.⁴ Ancak sahasındaki bu ilk çalışmada okunamayan bazı kelimelerin atlanmış olması ve mektupların siyah-be-yaz fotoğraflarının kitabın hacminin elverdiği nispette yayımlanmış bulunması sebebiyle üzerinde yeniden çalışılarak

3 *Divânçe*'nin tek yazma nüshası: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Taksim Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet Kitapları K. 539 numarda kayıtlıdır. Kayseri'deki Râşid Efendi Kütüphanesi'nin eski müdürü merhum Ali Rıza Karabulut bu nüshadan çalışarak eseri neşretmiştir:

Karabulut, Ali Rıza; *Divânçe-i Râşid Efendi-Râşid Efendi Kütüphanesi Târihçesi- Kayseri Müellifleri*, Mektebe Yayınları, Ankara, 2009.

Transkripsiyonlu metni ve değerlendirmesi de tarafımdan hazırlanmış ve neşredilmesini beklemektedir.

4 Karabulut, Ali Rıza; *Divânçe-i Râşid Efendi-Râşid Efendi Kütüphanesi Târihçesi- Kayseri Müellifleri*, Mektebe Yayınları, Ankara, 2009, s. 127-139.

sadece vesika olması bakımından değil, o devrin yazışma ve hat sanatını göstermesi dolayısıyla yazıların derginin tam sayfasında yayımlanmasının doğru olacağı düşünüldü.

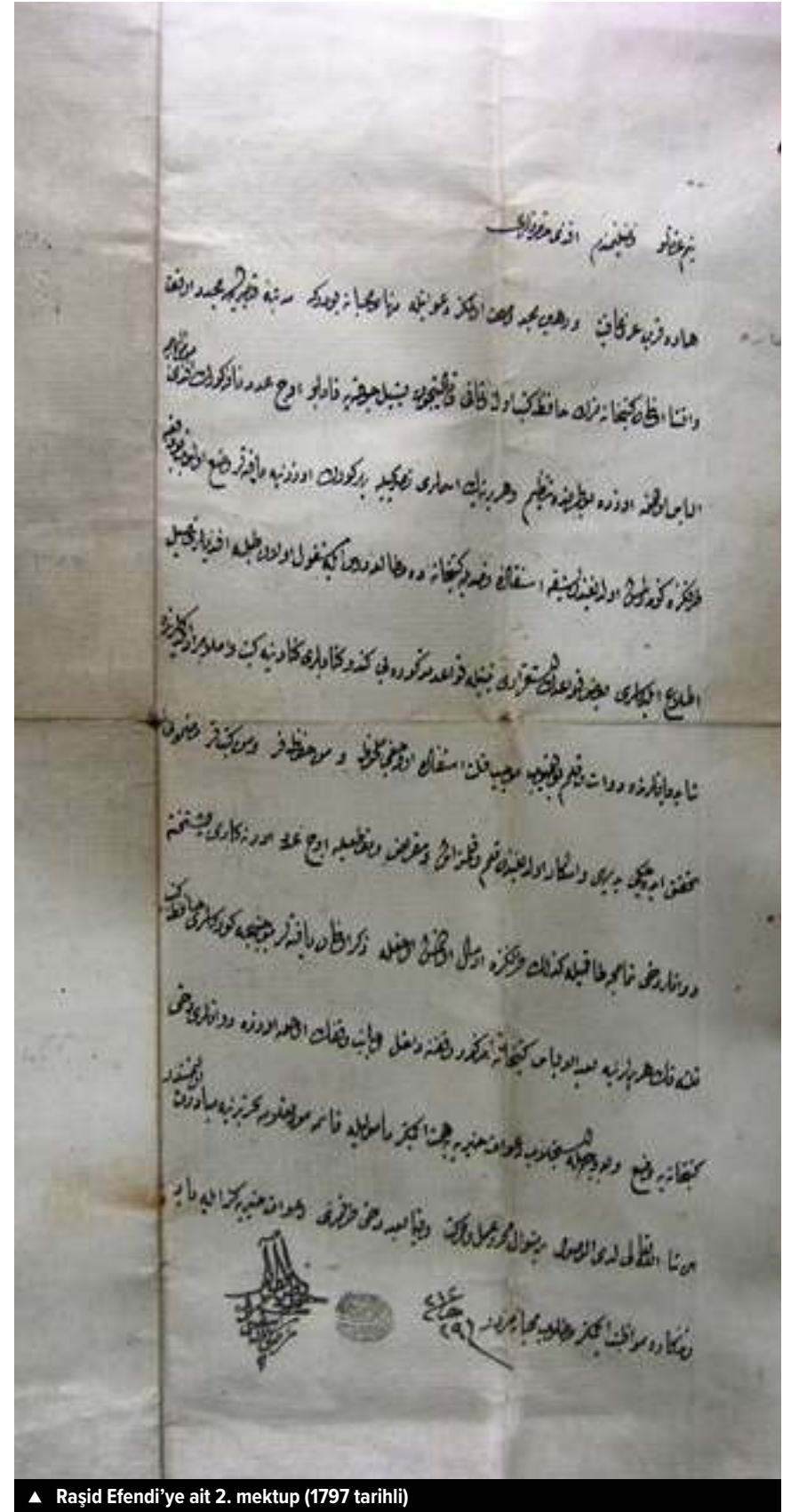
Böylelikle şehrimizin ilim ve irfan tarihine dair orijinal olan bu mühim vesikaları alâkadar olanlara takdim etmekle bahtıyarım.

I- MEHMET RÂŞİD EFENDİ'NİN KÜTÜPHANENİN İNŞASINA NEZARET EDEN AMCAŞI KOCA AĞA'YA GÖNDERDİĞİ İLK MEKTUBUN SURETİDİR

[vr. 1]

(1) Benim 'izzetlü meveddet-mendim Efendi Hâzretleri

(2) Taleben li-merzâtı'l-lâhi te'âlâ vâlideymimiz rûhiçün Kayseriyye'de ma'rifet ü nezâretiñizle inşâsına muvaffak olduğumuz (3) kütüb-haneniñ maşârif-i biñâsını müştamil memhûr defterile tarafımıza tahrîr ü irsâl olunan mektûbuñuz ve Baş Bâzergân (4) dostumuzuñ 'arz-ı hâlî vaşıl ve mefhûmlarına ittîlâ'mız şâmil ve defter maqbûlümüz olmuştur. İstimâ' vü tahkîkimize göre (5) kütüb-hane-i mezkûre a'lâ vü metîn ve güzel olmuş. Hâk budur ki bu bâbda güzel sa'y u himmet ve gerek metânet (6) ü matbû'iyyeti ve gerek maşârifinde dikkat ü taşarruf olunması huşûşlarına lâıyık üzere sa'y ü gayretiñiz kemâliyle (7) müstaşveb ü taşîn-gerdemiz olmuştur. Hâk Te'âlâ cenâbınızı me'cûr ve dâreynde sa'id eyleye âmîn. Bâzergân dostumuz (8) dahî akçesi huşûşunda ve sâ'ir hîdmetlerinde tecvîz-i kuşûr eylemediği ittîlâ'ımız olmuş be-gâyet mahzûz olmuştuzdur. (9) Ber-hûr-dâr olsun. Defter-i mezkûre muktezâ-yı tahrîriñiz üzere murâbahası dahî zamm olunduğda yigirmi beş biñ (10) gurûşa bâliğ olmağla temâmen yigirmi beş biñ gurûşu sarrafımızdan ahz etmek üzere mersûm Baş Bâzergân'ıñ (11) bu tarafda olan şerîkine temessük i'tâ ve meblağ-ı mezbûr ol vechile edâ olunmuştur. Bu huşûşda vukû'a gelen (12) hîdmet ü gayretiñizi taşîn ve nezdimizde maqbûl olduğımı iş'âr u tebyîn zımnında

▲ Raşid Efendi'ye ait 2. mektup (1797 tarihli)

li-eclî’t-teberrük kendü kürklerimizden (13) bol yeñli yeşil cûhaya kaplu bir sevb semmûr kürk tarafîñiza irsâl olunmağla düş-ı hamîyyetiñize iksâ ve tarafımızı (14) du‘â-yı hayr ile yâd u tezkâra sa‘y-i evfâ buyurasız. Baş Bâzergân dostumuza dañi taħsîn-i ħidmeti (15) ma‘rızında bir a‘lâ şemseli kâpûd tesyîr olunmağla vuşûlünde mersûme iksâ vü teslîm ve ħidmetiniñ maķbûliyyetini ve zıkr olunan yigirmi beş biñ (16) ġurûşuñ bu tarafda şerîkine edâ olundığını ifâde vü tefhîm buyurasız. Ol tarafda olan ze‘âmetimiz (17) cesîm ze‘âmetlerden olup i‘tidâl üzre idâresinden senevî beş biñ ġurûş ve belki dañi ziyâde (18) hâşıl olacağı âşîkâr iken ‘ammimiz merĥûm Aĥmed Efendi pederimiz maķâmında keşîrû’l-‘ıyâl olduğından te‘ayyüşüne medâr (19) olmak içün cüz’î aķçe muķâbelesinde iltizâm temessûkü gönderilür idi. El-ĥâletü hâzihî merĥûmuñ vefâtı (20) ĥasebiyle iltizâmına andan bundan tâlibler zuhûr etmekde olup lâkin ze‘âmetiñ bir sene emâneten zabtı ile ĥaķıķat-i (21) ĥâşılâtı bilinmek lâzîmeden idüġi zâhir ve maķşûdun ĥuşûlü şâdık u mütedeyyin ü dürüstî-i mu‘âmele ve râstî-i kelâmı [vr. 2] (1) mütebeyyin birine ĥavâle olunmağla mütevaķķıf idüġi bâhir olup Cenâb-ı ‘İzzetleri evşâf-ı mezkûreye (2) mâ-şadaķ ve bu ĥuşûş fevķa’l-me’mûl diķķat vechile idâreye evfaķ olduğınıza biñâ’en ze‘âmet-i (3) mezkûruñ iki yüz on bir senesine maĥsûben zabtı emâneten ‘uhdeñize ihâle ve zabtı temessûkü işbu kâ’imemize melfûfen (4) tarafîñiza irsâl olunmağla kimesneye iltizâm itmeyerek ma‘rifetiñiz ve mu‘temed ü mücerreb âdemleriñiz ma‘rifetleriyle ze‘âmet-i (5) mezkûre ķaryelerini zabtı ve vâķi‘ olan a‘şâr u rüsûmunu ķânûn u defter mûcibiñce vaķt ü zemânıyla (6) taĥşil ü cem‘ ve mecmû‘-ı ĥâşılât her neye bâliġ olur ise bi-menniĥi Te‘âlâ tarafımıza irsâle himmet ve ĥimâyet-i re‘âyâ (7) ve rüsûm-ı i‘tidâle ri‘âyet ĥuşûşlarına ve fukarâya te‘addî ve ze‘âmetimiz ĥâşılâtına tedennî mişîllü ĥâlet (8) vukû‘a gelmeyerek idâresine

şarf-ı vus‘-ı miknet buyurmaları me’mûl-i ĥâlişânemizdir. 29 Câ sene 1211⁵

[Mühr:] “Elťâf-ı Ĥudâ Yâver-i Hemķâr Meĥemmed Râşid”

II- MEĤEMMED RÂŞİD EFENDİ’NİÑ KÛTÛPHANENİÑ İNŞASINA NEZARET EDEN AMCASI KOCA AĞA’YA GÖN-DERDİĞİ İKİNCİ MEKTUBUN SURETİDİR

(1) Benim ‘izzetlü ve fażilet-mendim Efendi Ĥazretleri

(2) Ĥümâda ķarîn-i ‘izz ü ‘âfiyet ve rehîn-i mecd-i şıĥĥat olmañız da‘vâtıyla (i)ñĥâ-yı muĥibbâne budur ki Medîne-i Kayşeriyye’de müceddeden vaķf (3) u inşâ olunan kütüb-ĥanemiñiñ Ĥâfız-ı Kütüb-i Evvel ü Sâni vü Sâlis’içün yeşil cûhaya kaplu üç ‘aded nâfe kürk Efendi-i mûmâ-ileyhime (4) ilbâs olunmaķ bu tarafda tanzîm ve her biriniñ isimleri taşrîĥile beher kürk üzerine yâfteler vaż‘ olunup bu def’a (5) tarafîñiza gönderilmiş olduğından başka istifâde kaşdıyla kütüb-ĥanede mütâla‘a-i ders ile meşġûl olan talebe efendiler taĥşil-i (6) ittîlâ‘ eyledikleri ba’zı kavâ’idiñ istikrârı niyyetiyle kavâ’id-i mezkûreyi kendü kitâbları kenârına ketb ü imlâ murâd eylediklerinde (7) şâyed yanlarında devât u kalem bulunmayup mûcib-i ķillet-i istifâde olacağı melĥûz u maĥfûz ve “men ĥafıza ferre ve men ketebe ķarre”⁶ mażmûnu (8) taĥaķkuk ideceġi bedihî vü âşîkâr olduğından kalem ve kalem-tırâş ve mıķrâz ve mıķâtı’la üç ‘aded Edirne-kârî peş-taĥte (9) ve devâtlar dañi temâmca taķımıyla kezâlik tarafîñiza irsâl olunmuş olmağla zıkr olunan yâfteler mûcibince kürkleri Ĥâfız-ı Kütüb-i (10) Selâse’niñ her birlerine ba‘de’l-ilbâs kütüb-ĥane-i mezkûr vaķfına dâĥil ve cânib-i vaķfıñ olmaķ üzre devâtları dañi (11) kütüb-ĥaneyeye vaż‘ ve bu vechile isticlâb-ı da‘vât-ı ĥayriyyeye himmet itmeñiz me’mûliyle kâ’ime-i meveddet-‘allâme taĥrîrine mübâderet olunmuşdur. (12) İnşâ

5 H. 29 Cemâziyelevvel 1211/M. 30 Kasım 1796/R. 19 Teşrinisani 1210 Çarşamba.

6 Arapça sözün tercümesi: “Ezberleyen kaçtı, yazan sapıttı”dır.

Allâhu Te‘âlâ lede’l-vuşûl ber-minvâl-i muĥarrer ‘amel ü ĥareket ve fimâ-ba’d dañi tarafımızı da‘vât-ı ĥayriyyeñiz ile yâd (13) u tezkâra muvâzabet eylemeñiz maţlûb-ı muĥibbânemizdir. 29 Câ sene 1212⁷

[Mühr:] “Elťâf-ı Ĥudâ Yâver-i Hemķâr Meĥemmed Râşid”

[Arma:] “Ĥavâşşu’l- Ĥaş Re’îsü’l-Küttâb Meĥemmed Râşid”

III-AHMED NAZİF EFENDİ’NİÑ RÂŞİD EFENDİ VE KÛTÛPHANESİ İLE ALÂKADAR İLK MEKTUBUN BİTİŞİĞİNDEKİ YAZISI*

(1) Bu kütüb-ĥane (1211)⁹ târiĥ-i Hicrisinde (Re’îsü’l-Küttâb) Kayşeriyyeli Meĥemmed Râşid Efendi tarafından müceddeden biñâ ve inşâ (2) ve (...) cildden ‘ibâret olan kütüb-i mevcûde-i nefiseye müşârün-ileyh tarafından vaķf u ihdâ olunmuşdur. (3) Müşârün-ileyh Kayşeriyye Sancaġı’na tâbi‘ Isbıdın Ķaryesi’nden Koca Aġa-zâde Ca‘fer Beg’iñ maĥdûmudur. (4) (1167) târiĥinde ķarye-i mezkûrede tevellüd idüp ‘ulûm-ı ibtidâ’iyyeyi burada taĥşil itdikden sonra Dersa‘âdet’e (5) giderek ‘ulûm-ı tedâvüliyyeyi ba‘de’t-taĥşil ĥidmet-i devlete girerek bi’t-tedric Beglikci Kîse-dârlıġı âĥîren (6) Beglikci mansıbını ve daha sonra Şadâret-i ‘Uzmâ Mektûbculuġu’nu ihrâz itmiş ve ikinci def’a Beglikci oldukdan sonra (7) (1202) târiĥinde Re’îsü’l-Küttâb ve mu‘aĥĥaren Çâvuş Başı ve sâniyen Re’îsü’l-Küttâb ve Tersâne Emîni olmuş (8) ve emânet-i mezkûre ‘uhdesinde iken (1212) târiĥinde Dersa‘âdet’de vefât eylemiş rahmetu’l-lâhu ‘aleyh (9) Ķabri Dersa‘âdet’de Sultân Bâyezîd Câmî’-i Şerîfi ittîşâlindeki ķabristânıñ Balmumcular ile Reşid Paşa’nuñ (10) türbesi arasında vâķi‘ Mu‘atţal Çeşme’niñ şebekesi ortasında görünen ķabirdir. (11) Müşârün-ileyh Râşid Efendi ‘asrında mütedâvil evvelâ ‘ulûm

7 H. 29 Cemâziyelevvel 1212/M. 19 Kasım 1797/R. 8 Teşrinisani 1211 Pazar.

8 Bu yazının metni şu eserde de latinize haliyle biraz farkla mevcuttur: Ahmed Nazif Efendi; *Mîrat-ı Kayseriyye*, s. 16-17.

9 H. 1211/M. 1796-1797.

u fûnûn vâķıf olduğu tabî‘at-ı şî‘riyyeye dañi mâlik idi.

(12) (“Gerdeninde dâne-i ĥâl ü siyeh ġisûlara”)

(13) (“Murġ-ı dil üftâdedir ġûyâ esîr-i dâmdır”)¹⁰

(14) beyti âşâr-ı tab‘-ı şâ‘irânesindendir. Müşârün-ileyh işbu kütüb-ĥaneyi ‘amcası Koca Aġa’nuñ nezâretinde inşâ itdirmiş (15) ve maşârif-i inşâ’iyyesine Baş Bâzergâniyân’a şarfına tesviyesini ĥavâle ve sipâriş eylemiş idi. Temâmî-i inşâsı

10 Beytin nesre çevrilerek sadeleştirilmiş: “Gönül kuşu (onun) gerdanındaki dâneye (kurşuna) benzeyen benine ve uzun siyah saçlarına düşmüşdür. (Böylece gönül) sanki onun tuzağının esiri olmuştur.”

yigirmi beş biñ (16) ġurûşla ĥuşûl-pezir olduğını te’yîd iden ve bânî-i müşârün-ileyh mühriyle memhûr evvelâ şu mektûb teberrûken işbu mahalle vaż‘ olundu.

(17) Zeyl

(18) Bu Dârü’l-Kütüb’üñ vâridât ü mu‘ayyenâtı vaķfiyesini ĥavî muşaddaķ vaķf-nâmesi ortadan kaldırılmış olduğu (19) el-yevm vaķf-nâmeye maĥşûş maĥfazanıñ kitâblar arasında bulunmasıyla muĥaķķaķ olduğu ma‘a’t-te‘essüf anlaşıyor. (20) Mezkûr vaķf-nâmeniñ müseccel şûreti Evķâf-ı Ĥümâyûn Nezâret-i Celîlesi Cihât Kalemî’nce 1211 senesi defâtirinde muķâyyed (21) olacağına mebnî (bi’t-taĥarrî ve’t-ta’ķîb) vaķf-nâmesiniñ elde

idilerek şunuñ bunuñ eyâdî-i kitmânına geķmiş olan (22) vâridât u musaķķafâtınıñ zâhire ihrâcıyla el-ĥâleti hâzihî i‘âne ile idâre idâre idilen şu Ĥazinetü’l-Kütüb’üñ (23) yeñiden iĥyâsına delâlet iden olur ise (ed-dâllü ‘ale’l-ĥayri ke-fâ‘ilihî)¹¹ mażmûn-ı şerîfine mâ-şadaķ olacağı şübhesizdir.

(24) Sene 24 Ramazân-ı Şerif 1320¹² Ketebehu’l-‘Abdu’ż-Za‘if (25) el-Muĥtâc ilâ Raĥmetihî Rabbihi’l-Latîf (26) es-Seyyid Aĥmed Nazîf (27) ‘Afâ ‘anhum.■

11 Hadis-i Şerif’in meali: “*Hayra delalet eden (yol gösteren) o hayrı işleyen gibidir.*”

12 H. 24 Ramazan 1320/M. 25 Aralık 1902/R. 12 Kânunuevvel 1318 Perşembe.

Kütüphane Gerçeği

Mustafa Türkmen

Şehir Kültür Sanat dergisinin yayımlanan geçmiş sayılarının birçoğunda kütüphaneler ile ilgili yazılar kaleme alınmış, benim de 32. sayıda “İlginç Bir Kütüphane Hikâyesi” adlı bir makalem yayımlanmıştı. 33. sayıda Dursun Çiçek Bey’in; Kayseri Büyükşehir Belediyemizin 15 Ocak 2020 tarihinde açılışını yaptığı, Kayseri’nin merkezinde Merkez Bankası karşısında restorasyonu tamamlanan eski Meryem Ana Kilisesi’nin “Şehir Kütüphanesi” olarak açılması üzerine “Kayseri Kitap Yolculuğu” adında makalesi yayımlandı.

Bu makalenin içeriğinde bence 3 temel vurgu vardı: Kitap okumanın önemi (Şehir dergisinin buna katkısı), Şehir

Kütüphanesi’nin özellikleri ve sonuç olarak da Kitap-Kütüphane-Kültür ilişkisi.

35. sayıda Mehmet Karaarslan’ın “Raşit Efendi Kütüphanesi Tarihçesi” ve 47. sayıda Mustafa Işık’ın “Kayseri’nin Tarihî Kütüphaneleri” yazıları yayımlanarak Büyükşehir Belediyemizin kütüphanelere verdiği önem pekiştirildi. Ama yine de kitap ve özellikle kütüphane konusunda ekstra birtakım ilave bilgiler daha vardı ve bunların da siz okuyuculara ulaştırılması gerekiyordu. Bu nedenle bu makaleyi de yazma gereği duydum.

20 Şubat 2020 tarihinde Ankara’da Türkiye’nin en büyük kütüphanesi olan “Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi” de açıldı. Bu kütüphane daha önceki yazımda da belirttiğim gibi devletimizin büyüklüğünü ve ilme verdiği önemi göstermesi açısından çok önemli. Nitekim Cumhurbaşkanımız açılış konuşmasında: “Kütüphanemiz, daha inşa aşamasında yurtiçinden ve dışından 134 farklı dilde kitap akışı ile zenginleşmiş, çok farklı disiplinlerden 4 milyon adet basılı esere kavuşmuştur. Ayrıca, 120 milyon

makale ve rapor yanında, 550 bin e-kitapla gerçekten önemli bir seviyeye

ulaşmıştır. Divan-ı Lügatî’t-Türk, Kelile ve Dimne’den Kitab-ı Bahriye’ye, Evliya Çelebi Seyahatnamesi’nden 800 yıllık bir satranç kitabına kadar dinî ve akli ilimler alanında birçok yazma eser de göreceğiz. ... Bu kitap seferberliğini daha da genişletecek, en kısa sürede 5 milyonu da aşan bir hacme kavuşacağız. ... Avrupa’nın Orta Çağ karanlığına mahkûm olduğu yıllarda Bağdat, Kahire, Şam, Kurtuba, Buhara, Merv, Semerkand, Konya, Mardin, Erzurum gibi İslam şehirleri, medreseleri ve kütüphaneleri ile dünyaya ışık saçıyordu. 800’lü yılların başında kurulan Beytül Hikme’nin karşısına Darü’l Hikme inşa edilerek çıkılıyordu. Kaynağı Hind’den Eski Yunan’a kadar uzanan binlerce cilt eseri bu kütüphaneler muhafaza etmiş, sonraki nesillere ulaştırmıştır.” bilgilerini verdi.

Bu bilgiler çok önemli bilgiler; çünkü önceki makalemi okuyan bir arkadaş bana ulaşarak, yazında İslam kütüphane medeniyetinden bahsetmemişsin demişti. Cumhurbaşkanımızın açılış konuşmasında

aktardığı, uzmanlarınca hazırlanmış bu bilgiler tam da okuyucunun belirttiği bilgiler olması nedeniyle aynen yazma gereği duydum.

Kütüphane ve kitap aslında bir tutkudur. Her ne kadar günümüzde şartlar çok hızlı değişse de çağa uymak, değişime ayak uydurmak gerekli. İşte yeni açılan Millet Kütüphanesi de bu mantığa uygun yapıldı, basından elde ettiğimiz bilgilerden başka, bizzat görmüş olan birinin verdiği bilgiler daha etkili olur diye düşünüyorum. Bir dönem baro başkanlığı da yapan Fevzi Konaç “Millet Kütüphanesi” ziyareti sonrası “Hakkı Teslim Etmek ve Millet Kütüphanesi” başlıklı yazısında;

“İçeri girdik... Aman Ya Rabb’i, tüm detayların düşünüldüğü ve şaheser demeye yakışır bir eserin inşa edildiği

bir güzellik sizi karşılıyordu. Her attığı-mız adımda estetik bir kaygının izlerini taşıyan renkler, kalite ve tasarım sizi alıp götürüyor. İçimden bu proje bizim olabilir mi? diye geçirdim. Sonra, yok olamaz. Ya dünyadaki bir projenin taklidi ya da yabancı bir mimar çizmiştir algısı oluştu bende. Sanki biz bu projeyi yapamayız gibi bir aşağılık duygusu kapladı içimi. Yanıldığımı, gece eve döndüğümde inter-netten yaptığım araştırmada görmenin mutluluğunu size anlatamam. Külliye-nin mimarı Şefik Birkiye isminde bir mimar ve dünyaca ünlü projelere imza atmış.

Her katında ayrı bir güzelliğin inşa edildiği kütüphane, doğrusunu söylemek gerekirse muhteşemdi.

Kütüphanenin her bir bölümü sanki o şanlı tarihe vurgu yapmak ve yeniden dirilmenin sinyallerini vermek üzere

kurgulanmıştı. Yeniden Büyük Türkiye ve Yeni Bir Dünya tasavvuruna ulaşmanın, ilim ve teknolojiye ilerlemekten geçtiği, bunun merkezinde ise eğitim, kitap ve araştırmanın olduğu anlatılmaya çalışılmıştı. Millet Kütüphanesi modern zamanın tarihe mal olacak, geleceğe bırakılacak çok güzel bir mirası olarak şimdiden yerini almış diyebilirim. Ancak dikkatimi çeken bir hususu belirtmeden geçmek istemem. O da şu; lise gençliğinin ders çalışması ve üniversite hazırlıkları çerçevesinde test çözeceği bir mekân olmakla yetinilirse, bu muhteşem eserin hakkı verilmiş olmaz ve hatta israf olur kanaatindeyim.

Bu kütüphane ilim ve teknoloji üretme adına yeni bir dünyanın tasarlandığı, tarihe not düşecek projelerin üretildiği bir mekân olarak kullanılmalı diye düşünüyorum. Bu kütüphane ve külliye üzerinden negatif propaganda yapanların tam tersine ve hakkı teslim etmek adına, geleceğin Türkiye’sinin bilgi üzerinden şekillenmesi gerektiği kanaatiyle, bu güzel esere imza atan Cumhurbaşkanımıza teşekkürü bir borç biliyorum. Şunu da belirtiyim ki; bu kütüphane 95 senelik Cumhuriyet tarihimizde, bir Cumhurbaşkanı’nın talimatı ile inşa ettirilen ilk kütüphane olma özelliğini taşıyor.”

olduğunu belirtti. Bu duyguları okuyunca, bende de en kısa zamanda bu kütüphaneyi görme ve gezme hissi uyandı.

Ayrıca, İstanbul’da restore edilen Rami Kışlası’ndaki Rami Kütüphanesi de 2023 yılında hizmete girdi. 220 bin metrekare alanda kurulu kütüphane, 4200 kişi oturma ve 2,5 milyon adet kitap kapasitesine sahip olup 2023 yılı itibarıyla İstanbul’un en büyük kütüphanesidir.

Son olarak Kayserimizin meşhur İnönü Parkı olarak bilinen eski çevre yol üzerindeki parkın köşesine Haziran 2023’te çocuk kütüphanesi açılarak çok farklı bir kütüphane konseptine geçildi. Bu kütüphane eğlence ve eğitimi birleştiren bir eğitim yuvası olarak

Kayseri’imizde yerini aldı. Ekim ayında açılmak üzere çalışması devam eden bin kişilik Millet Bahçesi Kütüphanemizin de hizmete girmesi ile şehrimiz bir kütüphane şehri olacak.

Benim kitap okumalarımda dipnot kısmındaki Beyrut ve Kahire notu hep dikkatimi çekerti. Yaptığım araştırmada; Mısır ve Lübnan’ın, Ortadoğu’nun konumundan kaynaklı tarihi bir merkez olma durumunun olduğunu gördüm. Nitekim tarihin ilk halk kütüphanesi olarak bilinen Mısır’daki İskenderiye Kütüphanesi MÖ 297 yılında yaptırılmış, ancak daha sonra istilalar sırasında yıkılmış. İskenderiye Kütüphanesi, tarihin en büyük ve en önemli kütüphanesi olarak bilinir. Kütüphanede bazı kaynaklara göre 900 bin civarında el yazması kitap bulunuyordu ve İskenderiye dönemin en önemli kültür merkeziydi. Matematik bilgini Öklid, mekanik bilimci Arşimet, tıp bilimci Herofilos, gökbilimciler Eratosthenes ve Batlamyus gibi isimler bu kütüphanede çalıştılar. Yaklaşık 150 bin cilt el yazması eser ve geniş bir çalışan kadrosuna sahipti kütüphane. Eserler papirüslere yazılarak rulo şeklinde saklanırdı. Yunan, Akdeniz, Ortadoğu, İran gibi medeniyetlere ait el yazması eserlerin Yunanca çeviri ve kopyaları burada hazırlanıyor, kütüphane aynı zamanda yayınevi görevi de görüyordu.

İskenderiye Kütüphanesi’ndeki tüm kitaplar hamamlara dağıtılarak yaktırdıldı ve böylece insanlık tarihinin bu eşsiz bilim ve kültür hazinesi sonsuza kadar yok oldu. İnsan eliyle yok edilmiş ilk olmayan ve son olmayacak bir kütüphane olarak tarihe geçmiştir. Yakılan kütüphanenin bulunduğu yere 2002’de yeni İskenderiye Kütüphanesi yapıldı. Eski kütüphaneye benzer büyüklükte inşa edilse de, bilimin ve bilginin dünyaya yayılımına hizmet eden bu kültürel miras, yok olan el yazmaları nedeniyle maalesef hiçbir zaman eski İskenderiye Kütüphanesi’nin yerini alamayacak. Kütüphanede halen 240 bin kitap bulunuyor. Bu rakam 5 yıla kadar

8 milyona çıkacak. Dünyanın en büyük okuma salonuna sahip kütüphane binası, Akdeniz’e nazır bir güneş diski şeklinde tasarlandı. Norveç şirketi Snohetta’nın inşa ettiği binanın cam ve beton çatısı güneşin doğuşunu simgeliyor.

Lübnan Amerikan Üniversitesi içinde bulunan kütüphanede ise bir milyon 200 bin kadar basılı ve elektronik ortamda kitap bulunuyor. Periyodik olarak değişik dönemleri içeren koleksiyona da sahip. 10 bin periyodik dönemden bahsediyoruz burada. Arapça 3500 periyodik dönem var. 10 bin nadir kitap bulunuyor. Ayrıca Ortadoğu, Avrupa ve Kuzey Afrika’yı gösteren 50 bin kadar da fotoğraf var. El yazmaları ile de dikkat çeken kütüphanede Türkçe yazmalar da var. Çoğunluğu Arapça olmak üzere kütüphanede bin 400 el yazması var. Bunların 27’si Osmanlı Türkçesi, 7’si Farsça, birkaçı Süryanice ve İngilizce. Bunlar arasında bazı haritalar ve Osmanlı zamanında yıllık olayların toplandığı salnameler de bulunuyor. Kütüphanedeki kitapların büyük bir kısmı dijital ortama aktarılmış durumda.

Lübnan’ın Biaklin beldesindeki eski Osmanlı sarayı içerisindeki kütüphane ise 140 bin kitap ve 300 bin gazete ve dergi benzeri eserle ülkenin en büyük kütüphanesi olarak hizmet veriyor. Başkent Beyrut’un güneybatısındaki Lübnan Dağı’nın Şuf bölgesinde yer alan Biaklin’de 1897 yılında dönemin Lübnan Emiri Mustafa Arslan adına Osmanlı Padişahı II. Abdülhamit’in emriyle inşa edilen iki katlı saray, ziyaretçilerini girişindeki Osmanlı armasıyla karşıyor. Bu bilgiler yazarların neden dipnot olarak bu kütüphaneleri kaynak gösterdiğini kısmi olarak açıklıyor.

Malumunuz son zamanlarda sanal âlem ve sanal gezi çok yaygınlaştı. Dijital çağda ve bilgi çağında yaşıyoruz. Kütüphaneler de bu çağa uygun yapılanmak zorunda. İnternette her türlü bilgiye ulaşmak çok kolay. O halde yapılması gereken, doğru bilgiyi okuyucuya ulaştırmaktır. Bununla ilgili; başta devletimiz olmak üzere tüm sivil toplum örgütleri ve üniversitelerimiz, DİB ve tabii ki kütüphanelerin bağlı olduğu kurumlar

Kütüphane mekânları eğlenceli, konforlu, göze, kulağa ve ruha seslenecek estetik donanımlara sahip olmalıdır. Kütüphane eğlendirir, dinlendirir, bilgilendirir. Kütüphane içinde dinlenme alanları, zekâ oyunları için oyun alanları, etkinlik ve atölye alanları planlanmalıdır. Hayırseverlerin, bağışçı yurttaşların, ticari tüzel

üzerine düşeni yapmalıdır. Kütüphaneler ve kütüphanecilik hakkında kütüphaneler birliğinin tespitlerini de güzel olması nedeni ile aşağıda aynen paylaşıyorum:

“Kütüphanecilik bir bilim dalıdır. Dünyada ve ülkemizde kütüphaneci yetiştiren bağımsız üniversiteler, fakülteler bulunmaktadır. Ülkemizde bu alanda 12’den fazla üniversitede okuyan bine yakın lisans öğrencisi, yüze yakın yüksek lisans, doktora öğrencisi vardır. Kütüphanecilik = Bilgi ve Belge Yönetimi bölümlerinde onlarca akademisyen, öğrenci yetiştirmektedir.

Kütüphanenin mutlaka bir politikası olmalıdır. Bu politikada hizmet vereceği gruplar; çocuk, genç, yetişkin veya akademik kütüphane, okul kütüphanesi, araştırma kütüphanesi, halk kütüphanesi, üniversite kütüphanesi, sanat kütüphanesi, şiir kütüphanesi, edebiyat kütüphanesi vb. gibi belirlenmiş bir hizmet alanı, uzmanlık alanı olmalıdır.

Kütüphane binaları ulaşılabilir, sıcak ve soğuktan etkilenmeyecek, havadar,

ışık alan, ses yalıtımına sahip, ergonomik, estetik ve mimari yapılar olmalıdır.

kişiliklerin, sivil toplum kuruluşlarının

kütüphane kurma çabaları değerli, önemli ve takdire değerdir.

Kütüphane hizmeti kamu hizmetidir. Merkezi yönetim ve yerel yönetimlerin yukarıdaki ilkeler ve standartlar ışığında sürdürülebilir kütüphaneler açmaları ve bu hizmeti devam ettirmeleri ilgili bakanlıkların birincil görevleridir. Kütüphane yurttaşların hakkıdır. Çocukların hakkıdır. Üniversite kütüphaneleri YÖK’e Başbakanlık’a bağlı; okul kütüphaneleri ilgili şube müdürlükleri üzerinden Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı; halk ve çocuk kütüphaneleri Kütüphaneler ve Yayınlar

Kütüphanesinin yapılış aşamalarını anlatan yazımızın ikincisi. Ama ilginçlikler bitmedi. Makalem yayımlandıktan sonra Katharine Branning isimli Amerikalı bir seyyahın, “Bir Çay Daha Lütfen” isimli, Türkiye’ye yazdığı mektuplarını kapsayan kitabını okudum. Türkleri ve Türkiye’yi yabancı birinin 30 yıllık izlenimleri ile anlatan bu 28 mektubu okuyunca yazarın tespitlerine hayran kaldım ve değerlerimiz hakkında ne kadar az bilgimiz olduğunu anladım. Bu seyyah (gezgin), seramik ve cam işlemeciliği üzerine araştırmalar yaparken özellikle Selçuklu

belediyelerine bağlıdır. Bu kurumların halka kütüphane ve bilgi hizmeti sunma sorumluluklarını yerine getirmeleri gerekir. Eksik hizmetlerin bildirilmesi, talep edilmesi, denetlenmesi yurttaşların ve STK’lerin özveriyle gerçekleştirmelidir.”

Ş i m d i b u

Genel Müdürlüğü üzerinden Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlıdır. Bunların dışında kalan yerel yönetim kütüphaneleri ilgili büyükşehir belediyelerine ve ilçe

durumda başlığımıza gelelim, neymiş bu kütüphane gerçeği;

Bu makalemiz “İlginç Bir Kütüphane Hikâyesi” isimli Muhsin İlyas Subaşı

eserlerine ve Türkiye’ye hayran kalıyor. Fakat “Kitaba saygı insanlığa saygıdır” isimli 15. mektupta yazarın ülkemizin farklı şehirlerindeki kütüphanelerinden ve Kayseri’imizden de Cami-i Kebir’deki Raşit Efendi Kütüphanesinden verdiği bilgiler çok güzel. Ayrıca bu hanımefendi, aslen kütüphaneciymiş ve halen New York’taki Fransız Kültür Merkezi Kütüphanesi’nin başkan yardımcısıymış. Asıl ilginç olan ise 2012 yılında yazılan bu kitapta, 25. mektubunu, “İlginç Bir Kütüphane Hikâyesi” isimli makalemizi yazmamıza sebep olan ve kütüphanemize adını verdiğimiz Muhsin İlyas Subaşı’na ithafen yazmasıdır. Demek ki kütüphaneye isim doğru verilmiş.■

Kayseri Güveci

HAZIRLANIŞI

Patlıcanları alacalı soyup parmak parmak doğrayıp tuzlu suda 20 dakika bekletin.

Bir güveç içine koyduğunuz etlerin üzerine tereyağı ve zeytinyağını ilave edin.

Suyunu çeken etlere salçaları ilave ederek kavurun.

Doğranmış soğan, patlıcan, biber ve domatesleri üzerine ekleyin. Sarımsakları bütün olarak ilave edin.

Tuzu ve suyu ilave edip kapağını kapatın.

Kısık ateşte 1,5 saat pişirin.

10 dakika dinlendirdikten sonra servis edin.

Arzu ederseniz etleri kavurup tüm malzemeyi koyunca, 180 derece fırında 1,5 saat pişirerek de hazırlayabilirsiniz.■

Malzemeler

7 adet patlıcan

400 gr doğranmış koyun eti

4 yemek kaşığı tereyağı

1/2 çay bardağı zeytinyağı

1 çay bardağı sıcak su

7 adet sivri biber

3 adet domates

3 adet kuru soğan

2 baş sarımsak

1 tatlı kaşığı domates salçası

1 çorba kaşığı biber salçası

1 çay kaşığı şeker

1 çay kaşığı karabiber

2 çay kaşığı tuz

Afiyet olsun...

KAYSERİ GASTRONOMİ GÜNLERİ TAM NOT ALDI

Kayseri Büyükşehir Belediyesi; Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi'nde 3 gün boyunca birbirinden önemli ve özel etkinliklerin gerçekleştirildiği, Türkiye'nin dört bir yanından katılımcıların olduğu Gastronomi Günleri'nde hem ünlü şeflerden hem de vatandaşlardan tam not aldı.

Büyükşehir Belediyesi, Başkan Dr. Memduh Büyükkılıç'ın özel önem verdiği gastronomi dalında, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Kreatif Şehirler Ağı Ulusal Listesi'nde yer alan Kayseri'de özel bir çalışmaya imza attı. Kayseri mutfağının tüm dünyaya tanıtılması için çalışmalar yapan Büyükşehir Belediyesi, Kayseri Gastronomi Günleri ile tüm dikkatleri üzerine çekti.

Türkiye'nin dört bir yanından katılımcıların olduğu Gastronomi Günleri'ne vatandaşlar yoğun ilgi gösterirken etkinlik ünlü şeflerden tam not aldı.

3 gün süren Gastronomi Günleri kapsamında ünlü şefler, yerel işletmeciler, kadın kooperatifleri, akademisyenler, yöresel lezzetler, tanıtımlar, ikramlar, paneller, söyleşiler, atölyeler, tiyatrolar, çocuk etkinlikleri, yarışmalar, gastros-howlar, sportif etkinlikler ve sürpriz konuklar Kayserililerle buluştu.

3 gün boyunca 50 yerel işletme, 30 kadın kooperatifi, 10 dernek ve üniversite kulübü, 3 farklı ilçe belediyesi ve 3 farklı kurumun yer

aldığı 100 stant ile birbirinden özel etkinlikler yapıldı.

Programda, ayrıca Türkiye Cumhuriyeti'nin 100'üncü yılına özel 1 ton Kayseri mantısı dağıtımı da yapıldı.

TÜRKİYE'NİN DÖRT BİR YANINDAN GASTRONOMİ DERNEKLERİ KATILDI

Samsun, Niğde, Sivas, Çankırı, Denizli, Şanlıurfa, Gaziantep ve Mardin gibi Türkiye'nin farklı illerinden gelen dernekler tarafından atölyeler de gerçekleştirildi. Sivas Araştırmacı Aşçılar ve Gastronomi Derneği Peskutan Çorba Atölyesi, Karadeniz Aşçılar ve Turizm Birliği Derneği Muhlama Atölyesi, Çankırı Profesyonel Aşçılar Derneği Yumurta Tatlısı Atölyesi, Denizli Butik Pastacılar ve Girişimci Kadınlar Derneği Yöresel Tarhana Çorbası Atölyesi, Niğde Gastronomi ve Mutfak Sanatları Derneği Helveter Atölyesi, Şanlıurfa Profesyonel Aşçılar Derneği Çiğ Köfte Atölyesi, Mezopotamya Anadolu Gastronomi Derneği Yöresel Mardin Mücendra Pilavı Atölyesi ve Gaziantep Aşçılar Derneği de Ekşili Ufak Köfte Atölyesi gerçekleştirdi.

BİRBİRİNDEN RENKLİ YARIŞMALAR DÜZENLENDİ

Yarışma alanında birbirinden renkli görüntülere sahne olan yemek yarışmaları da düzenlenen Gastronomi Günleri'nde Liseler Arası Bireysel ve Ekip Kayseri Mutfağı Ana Yemek Yarışmaları, Ev Hanımları Yöresel Yemek Yarışması, Üniversiteler

Arası Bireysel ve Ekip "Kayseri Mutfağı Ana Yemek" Yarışmaları ve Sucuk Ekmek Yeme Yarışması'nda yarışmacılar hünerlerini sergiledi. Yarışma alanında ayrıca kuzu şov, pastırma doğrama şovu ve Down Sendromlu Özel Şefler Yemek Sunumları ile pastırmalı yumurta, sucuklu yumurta sunumu yapıldı.

PANEL VE SEMPOZYUMLARDA GASTRONOMİ MASAYA YATIRILDI

Gastronomi dalında UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Kreatif Şehirler Ağı Ulusal Listesi'nde yer alan Kayseri'deki Gastronomi Günleri programı kapsamında alanında uzman isimlerin ve akademisyenlerin konuk olduğu panel ve sempozyumlarda "gastronomi" konusu masaya yatırıldı. Dr. Mustafa Ülker moderatörlüğünde Kemal Koçak, Sinan Yavuz, Hülya Tiritioğlu, Funda Cenik, Yunus Emre Özdemir, Ümit Yiğit'in konuk olduğu "Yerel Mutfaklarda Yenilikçi Yaklaşımlar" konulu panel gerçekleştirildi.

Gastronomi alanında sürdürülebilirlik, yiyecek-içecek işletmelerinde yerel markalaşma, Gastronomide Tanıtım ve Medyanın Rolü ve Gastronomi eğitimi gibi farklı oturumlarda Kayseri Gastronomi Sempozyumu düzenlendi. Prof. Dr. Mehmet Oğuzhan İlban moderatörlüğünde, Prof. Dr. Ebru Tarcan İçigen, Prof. Dr. İbrahim Giritlioğlu, Doç. Dr. Ozan Güler, Doç. Dr. Ali

Solunoğlu panelde konuşmalar gerçekleştirdi.

SÖYLEŞİLERLE KAYSERİ MUTFAĞINA KATKI SAĞLANDI

Söyleşilerde ise gastronomi şefleri ve çok özel konularla Kayseri mutfağına katkıda bulunuldu. Bu kapsamda, "Sağlıklı Beslenmeyi İmkânsız Kılan Diyet Anlayışını Yok Etmeye Geliyoruz" konulu Rabia Özasan söyleşi, "Coğrafi İşaretli Ürünümüz Yamula Patlıcanı" konulu Doğa Çitçi'nin söyleşi ve atölyesi, "Kayseri Yerel Mutfağının Pazarlanması" konulu Murat Bozok söyleşi, Cüneyt Asan ve Harun Reşit Dönmez söyleşi, Fatma Nur Uçar'ın Kayseri Mantısı atölyesi, "Kayseri'den Tüm Dünyaya Gastronomi Açılımı" konulu Eyüp Kemal Sevinç söyleşi ve Yağlama Atölyesi, Zahide Beydilli'nin Kedi Bacağı atölyesi, "Küresel Dünyada Türk Mutfağı" konulu Rafet İnce söyleşi ve Türk Kahveli Tepsi Mantısı Atölyesi, "Kayseri Mutfağının Tanıtımında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar" konulu Hazer Amani söyleşi ve Pöç Burger Atölyesi, "Glütensiz Kayseri Mutfağının Çölyak Hastaları ile Buluşması" konulu Süleyman Engin söyleşi, "Kayseri Gastronomisinde Sağlıklı Yaşam" konulu Ender Saraç söyleşi, "Kayseri Mutfağının Uluslararası Anlamda Markalaşması" konulu Sefa Okyay Kılıç söyleşi ile Aside ve Kedi Bacağı Atölyesi gerçekleştirildi.■

kültürden..

KÜLTÜR SANAT GÜNCEİ

Sonbaharla birlikte hayatımızda mevsime özel bir hareketlilik başladı. Okulların ve üniversitelerin açılmasıyla birlikte, kültür sanat hayatı da ayrı bir canlılık kazandı.

Büyükşehir Belediyesi düzenli olarak sürdürdüğü etkinliklerine ilave olarak sonbaharın bu özelliğine uygun etkinlikleri de takvimine ekleyerek heyecanlı bir şekilde çalışmalarına devam ediyor. Bu kapsamda geleneksel hale gelen hikâye ve şiir yarışmalarının duyurusunun yapıldığını, katılım sürecinin tamamlanıp değerlendirme kısmına geçildiğini de hatırlatmamız gerekiyor. Olağanüstü bir etki olmazsa önümüzdeki sayıda bu yarışmaların sonuçlarını da sizlerle paylaşacağız. Yeni ve kapsamlı kültürel faaliyetler devam ediyor. Gün geçmiyor ki şehrimizde yeni kütüphaneler açılmasın. KAYMEK, Bilim Merkezi, konservatuvar ve diğer tüm birimler üzerlerine aldıkları görevleri yerine getiriyor. Sergiler, toplantılar, konserler düzenleniyor, ileri tarihteki yeni etkinlikler için çalışmalar tüm hızıyla devam ediyor.

Büyükşehir Belediyesinin sürekli hale getirdiği nitelikli etkinliklerden biri de şüphesiz Şehir Akademi dersleri. Şehir Akademi de Ekim ayıyla birlikte Güz Dönemi derslerine başladı. BÜSAM Şehir Akademi 2023 Güz Dönemi'nde cumartesi günleri Gençlik Okumaları seminer dizisi ile takipçilerine kapılarını araladı.

Her hafta cumartesi günleri konusunda uzman isimlerin katıldığı seminerlerde, gençlerimizin bugünü ve geleceği açısından önemli konular ele alınıyor. Çarşamba akşamları Dursun Çiçek'in düzenlediği Mekân Okumaları, cuma akşamları YusuF Verli tarafından düzenlenen Şehir Okumaları, cumartesi ve pazar günleri İsmail Doğu'nun sunduğu Sinemasal: Film Okumaları, cumartesi akşamları Doç. Dr. Aylin Vonca Gençoğlu tarafından düzenlenen Gündelik Hayat Okumaları ve Pazar günleri Mustafa İbakorkmaz'ın sunduğu Şiir ve Medeniyet Atölyesi 12 hafta sürecek bir yolculuğa çıktılar. BÜSAM'ın düzenlediği Şehir Akademi seminerleri de Gençlik teması ile şehrimizin gençlerine ufuk oluşturma adına bir gelenek haline gelme yolunda ilerliyor. Necdet Subaşı'ndan Kemal Sayar'a, Ahmet Dağ'dan Savaş Ş. Barkçin'e Türkiye'nin entelektüelleri bu vesileye şehrimize geliyor.

Şehir Kültür Sanat dergisi de şüphe yok ki tüm bu çalışmalarını okurlarıyla paylaşmanın yanı sıra bizzat kendisi de kültürel bir çaba, bir hafıza oluşturma yolunda kendine mahsus bir etkinlik olarak düşünülebilir. Diğer tüm etkinliklerde olduğu gibi, dergimiz de içeriğindeki emek de ancak okuruyla buluştuğunda anlamlı hale geliyor. Bir sonraki sayıda buluşmak ümidiyle...

REKORLAR ŞEHİRİ KAYSERİ'DE 6'NCI KİTAP FUARI KAPILARINI AÇTI

Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen 6'ncı Kayseri Kitap Fuarı Açılış Töreni; Kayseri Valisi Gökmen Çiçek, Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, milletvekilleri, Kayseri protokolü ile yazar, şair ve düşünürlerin katılımlarıyla gerçekleşti. Kayseri Büyükşehir Belediyesi, okutan ve okuyan şehir Kayseri'de her yıl bir önceki ziyaretçi sayısının rekorunu kıran ve alanında örnek gösterilen Kayseri Kitap Fuarı'nın 6'ncısına ev sahipliği yaptı.

Bu kapsamda Başkan Büyükkılıç önderliğinde Büyükşehir Belediyesi, Kayseri Kitap Fuarı'nın kapılarını altıncı kez kitapseverlere açtı.

Kadın Kooperatiflerinin Standında Gözleme Pişirdi

Dr. Memduh Büyükkılıç, Dünya Ticaret Merkezi Fuar Alanı'nda mehteran takımının marşları ve öğrencilerin sıcak, samimi ilgisiyle karşılandı. Dünya Ticaret Merkezi girişinde stant kuran kadın kooperatiflerini de ziyaret eden Başkan Büyükkılıç, gözleme pişirmeyi de ihmal etmedi.

Açılışa Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç'ın yanı sıra Kayseri Valisi Gökmen Çiçek, AK Parti Kayseri Milletvekilleri Ayşe Böhürler, Şaban Çopuroğlu, S. Bayar Özsoy, AK Parti Kayseri İl Başkanı Fatih Üzümlü, AK Parti Kayseri Kadın Kolları Başkanı Emine Timuçin, İl Emniyet Müdürü Kamil Karabörk, ilçe belediye başkanları, Kayseri İl Kültür ve Turizm Müdürü Şükrü Dursun, Kayseri İl Milli Eğitim Müdürü Bahameddin Karaköse, rektörler ile şair, yazar ve kitapseverler katıldı.

Saygı duruşunda bulunulması, İstiklal Marşı'nın okunması ve tanıtım filminin izlenmesiyle başlayan fuarda Tarkan Köylü'nün Kum Sanatı Gösterisi ilgiyle izlendi.

Başkan Büyükkılıç, yaptığı konuşmada "Gerçekten bizim için önemli ve anlamlı bir gündür. Teşrif eden herkese ayrı ayrı minnet duyuyor, teşekkür ediyorum. Bizi yalnız bırakmayan milletvekillerimize ayrıca teşekkür ediyorum. Sayın Vali'mizle birlikte organize ettiğimiz böyle anlamlı, keyif veren bir ortamı oluşturan, bu çalışmayı hayata geçiren Sun Fuarcılığa teşekkür ediyorum" dedi.

1 Milyon Ziyaretçi Hedefleniyor

Büyükkılıç, 1 milyon ziyaretçi hedeflediklerini belirterek "Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Daire Başkanlığı ekibine, kitap ve yayınevlerimize, yazarlarımıza, en önemlisi her biri geleceğimiz olan sevgili gençlerimize

de teşekkür ediyoruz. Geçen sene 900 binin üzerinde bir potansiyele hizmet ettik. Bu sene inşallah hedefimiz 1 milyonu geçeceğimize inanıyorum" diyerek her türlü desteği vermeye devam edeceklerini söyledi.

"İri Olacağız, Diri Olacağız"

Orta Doğu'da yaşananları değerlendiren Başkan Büyükkılıç, şunları söyledi:

"Savaşın kazananı olmaz, bunun farkındayız. Bize yakışan Sayın Cumhurbaşkanımızın anlayışında olduğu gibi insanlar arasında barışı, 1967 temelindeki Kudüs başkentli Filistin devleti gerçeğini göz ardı etmeden çözüm üretmektir. İri olacağız, diri olacağız, hep beraber bir olacağız. Kitap fuarındayız ama içimizi yakıyor, ölenlere Allah'tan rahmet diliyoruz. Geleceğimiz olan sevgili gençlerimizin daha eğitilmiş, daha donanımlı olması için ne gerekiyorsa, hayırseverler şehri Kayseri'mizde yapılan çalışmaları tüm insanlığın hizmetine açacağız, hep beraber el ele, gönül gönüle diyeceğiz."

Kayseri Valisi Gökmen Çiçek de ilim şehri, irfan şehri olan Kayseri'de, tarihte böyle anılan bir şehirde böylesine büyük çaplı ve coşku dolu bir kitap fuarı düzenlenmiş olmasını çok önemseydiğini ifade ederek "Geçen sene 935 bin kişi ziyaret etti. Aslında bu gelecek için birazcık ümit verici bir durum gibi geliyor bana. Çünkü bir konser bir eğlence organizasyonuna binlerce kişi gelirken kitap ile ilgili programlara ne kadar kişi gelir diye düşündüğünüz bir anda, geçen sene 935 bin kişi gelmesi, şu an dışarıya baktığımda yüzlerce gencimizi görmem, bütün ilçelerden kaymakamlarımıza özellikle bu fuarda olmak için talepte bulunmaları, kaymakamlarımızın yüzlerce öğrenci getirmek istemeleri ve öğrencilerin bu anlamda baskı yapması beni çok mutlu etti." diye konuştu.

Gençlere bol bol kitap okuma tavsiyesinde bulunan AK Parti Kayseri Milletvekili Ayşe Böhürler ise kitap fuarının, kitap okumanın çok önemli olduğunun altını çizerek şunları söyledi:

"Elbette İslam'ın ilk emri 'oku', bilgi güçtür diyoruz. Bilgi sahibi olmak istiyorsak illa kitapları okumamız gerekiyor. Bugün kitabın formatı dijitale kayıyor, ancak bu da derinlikli düşünceyi engelleyen bir şey. Derinlikli düşünce iyi kitap okumaktan geçiyor. Okumanın ve öğrenmenin yaşı yok. Önce büyükler okuyacak ki çocuklar da ondan sonra okuyacak. Kayseri'mizin ilim, irfan şehri olduğuna inanan birisiyim. Kayseri bir merkezdir. Bu kültürün, bu geleneğin gençlerde yaşaması, devam etmesi için daha çok okumaya teşvik etmek gerekiyor."

"Kayseri Gerçekten Nirengi Noktasıdır"

Konuşmasında Kayseri Kitap Fuarlarının tamamına katıldığını belirten ve Kayseri'nin tarihi ile ilgili bilgiler aktaran Yazar Mehmet Ali Bulut da "Ben hemen hemen bütün fuarlarınıza katıldım. Kayseri'nin hiçbir fuarını ihmal etmedim. Kayseri gerçekten nirengi noktasıdır. 6 bin yıllık bir şehirdir. 6 bin yıldır Anadolu'nun Anadolu kalmasına sebep olan bu şehirdir. Her uygarlığın yükseliş ve çöküş zamanları vardır, biz de uykuya geçmiştik, şimdi yeniden uyanıyoruz ve bu uyanışın en güzel halini burada görüyoruz, insanıyla, yöneticisiyle. Kayseri'yi ayakta tuttuğumuzda Anadolu ayağa kalkacaktır. O yüzden bu fuarı hazırlayanları tebrik ediyorum" ifadelerini kullandı.

"İnşallah Kayseri Nobel'e Gidecek Yolun Başlangıcı Olur"

Kitap fuarı açılışına katılan dünyaca ünlü beyin cerrahı Prof. Dr. İsmail Hakkı Aydın ise konuşmasının başında katılımcılara, "Seyyid Burhaneddin'in duasını almış olan pek muhterem Kayserililer" diye seslenerek, Kayseri'ye birkaç kez gelip konferanslar verdiğini dile getirdi. Dünyada pek çok bilim kurum ve kuruluşunu gezip gördüğünü ifade eden Prof.

Dr. Aydın, dünyanın çok büyük ülkelerinde bile Kayseri'deki gibi bir laboratuvar ile enstitülerin birbirine bağlı olarak bulunmadığını ifade ederek Erciyes Üniversitesi'ndeki Gen-Kök Merkezini, nanoteknoloji ve ilaç araştırma enstitülerini örnek gösterdi ve hayırseverlerin de bu altyapıda emeği olduğunu sözlerine ekledi. Aydın, Kur'an-ı Kerim'deki okumak ve yazmak konusunda surelerden örnekler vererek, "İnşallah Kayseri Nobel'e gidecek yolun başlangıcı olur" dedi ve sözlerini Kayseri'den Nobel ödülü alan bilim adamları çıkması temennisinde bulunarak bitirdi.

Bakan Özhaseki ve Başkan Büyükkılıç, Kayseri'de 6'ncı Kitap Fuarı'nı Ziyaret Etti

Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç bu yıl 6'ncısı düzenlenen Kayseri Kitap Fuarı'nı, memleketi Kayseri'ye çeşitli programlara katılmak için gelen Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Mehmet Özhaseki ile birlikte gezdi. Bakan Özhaseki'ye ve Başkan Büyükkılıç'a Kayseri Milletvekili Şaban Çopuroğlu, AK Parti İl Başkanı Fatih Üzümlü, Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri Hüseyin Beyhan da eşlik etti. Dünya Ticaret Merkezi Fuar Alanı'nda öğrencilerin sıcak, samimi ilgisiyle karşılaşan Bakan Özhaseki ve Başkan Büyükkılıç, öğrencilerle sohbet ederek indirim kartı dağıttı.

Bakan Özhaseki: "Kayseri'de Kitaba ve Eğitime Yapılan Bu Yatırımları Gördükçe Müthiş Mutluluk Duyuyoruz"

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Mehmet Özhaseki, Kayseri'de son zamanlarda kitaba ve eğitime birçok yatırım yapıldığını ve bunun için çok mutlu olduklarını kaydederek kitap fuarında emeği geçen herkesi tebrik etti.

Bakan Özhaseki ve Başkan Büyükkılıç, Dursun Ali Erzincanlı'nın Söyleşisine de Katıldı

Bakan Özhaseki ve Başkan Büyükkılıç, Kitap Fuarı ziyareti bittikten sonra Dursun Ali Erzincanlı'nın söyleşisine de katıldı. Erzincanlı, okuduğu şiir ve naatlar ile izleyicilere duygu dolu anlar yaşattı.

Öte yandan Dünya Ticaret Merkezi Fuar Alanı'nda öğrencilerle ve vatandaşlarla bir araya gelen Bakan Özhaseki ve Başkan Büyükkılıç, Dünya Ticaret Merkezi girişinde stant kuran kadın kooperatiflerini de ziyaret ederek hatıra fotoğrafı çekti.

Kayseri'de 6'ncı Kitap Fuarı Rüzgârı

Büyükşehir Belediyesinin Dünya Ticaret Merkezi'nde altıncısına ev sahipliği yaptığı Kayseri Kitap Fuarı, kitapseverler tarafından yoğun ilgi gördü. Okurlarıyla buluşan yazarlar Kayseri Kitap Fuarı'nın her zamanki gibi çok iyi organize edildiğini ifade ederken vatandaşlar kitap fuarından çok memnun kaldıklarını, birçok yazar ve kitapla buluştukları için mutlu olduklarını kaydetti. 385 yayınevi, 504 yazar ve 3 milyonu aşkın kitap ile Kayseri Kitap Fuarı dolu dolu geçen 10 gün boyunca kitapseverlerle buluştu. Her gün onlarca farklı yazarın imza günleri ve söyleşi düzenlediği fuar 7'den 70'e kitap dostlarının beğenisiyle karşılaştı.

"Kayseri Büyükşehir Belediyesinin Bu Hizmeti Çok Güzel"

Tarih öğretmeni olan Oktay Fakioğlu ise "Kayseri Büyükşehir Belediyesinin bu hizmeti çok güzel. Teşekkür ediyoruz. İnsanımızın okumaya ihtiyacı var. Sizler de buna vesile oluyorsunuz. Yürekten teşekkür ediyorum. Yürek dolusu sevgiler. Çok faydalı olduğuna inanıyoruz. Öğrencilerimiz gelecek, vatandaşlarımız gelecek, kitapla buluşacaklar. Türkiye böyle büyüyecek" dedi.

Kayseri'de böyle bir fuar çok güzel diyen Nilüfer Yücel, Kayseri Kitap Fuarı'nın atmosferinin çok güzel olduğunu kaydetti. Seda Nur Polat ise "Kitap Fuarı çok güzel. Nurullah Genç ile bir araya geldik. Kitaplarını imzalattık. Çok mutluyuz" ifadelerini kullandı. Gülümser Karaoğlu ise şöyle konuştu: "Bu sene altıncısı düzenlenen kitap fuarına bizler de Kayseri Kadın Kooperatifleri olarak katıldık. Kitap fuarı dolu dolu geçiyor. Birçok yazarımız burada. Bu sene de geçen sene olduğu gibi çok kabalalık. Çok memnunuz. Bu kitap fuarıyla birlikte Büyükşehir Belediyesi stantlarımızı açmamız için imkân sundu. Biz de 22 kooperatif olarak burada stantlarımızı açtık. Büyükşehir Belediyesine, Kayseri Valiliğine bu anlamda çok teşekkür ediyoruz."

Ünlü Yazarlardan Büyükşehirin 6'ncı Kayseri Kitap Fuarı'na Övgü

13 Ekim'de kapılarını kitap kurtlarına açan 6'ncı Kayseri Kitap Fuarı, 385 yayınevi, 504 yazar ve 3 milyonu aşkın kitap ile 7'den 70'e kitapseverleri Dünya Ticaret Merkezi'nde ağırladı.

Başkan Dr. Memduh Büyükkılıç'ın özel önem verdiği alanlardan olan Kayseri Kitap Fuarı, her yıl bir önceki yılın ziyaretçi rekorunu kırarak Türkiye'ye örnek olmaya devam ediyor.

Her gün sevilen farklı yazarları kitapseverlerle bir araya getiren 6'ncı Kayseri Kitap Fuarı Şair Serdar Tuncer ve Televizyon Sunucusu Yazar Bekir Develi'yi ağırladı.

Sevenleri ile söyleşi ve imza günü gerçekleştiren Tuncer ve Develi, Kayserililerden yoğun ilgi gören kitap fuarından övgüyle söz ederek, organizasyonda emeği geçenlere teşekkür ettiler.

Bekir Develi, kitap fuarını tıklım tıklım dolduran Kayserililere teşekkür ederek, "Bu organizasyonu gerçekleştiren, bu güzel ortamı hazırlayanlara teşekkür ediyorum. Asıl teşekkürü hak edenler burayı tika basa dolduran insanlar. Düşünün buraya elmaştan, mercandan binalar yapsanız ama hiç ziyaretçiniz olmasa hiçbir kıymeti harbiyesi yok. Bu tür kültüre ve sanata, kitaba, edebiyata bu ilgiyi değerli kılan buraya gelen insanlar. Hem organize edenlere hem de burayı tıklım tıklım dolduran bütün Kayserililere yürekten teşekkür ediyorum" diye konuştu.

Kayseri kitap fuarına ilginin yoğun olduğuna da değinen Develi, "İnşallah

seneye buraya sığmazsınız da daha büyük yerler yapmak zorunda kalırsınız. Türkiye'nin çeşitli yerlerinde kitap fuarlarına katılıyorum, sadece Kayseri'ye özel değil gittiğimiz her yerde ilgi var. Kayseri'de bu kalabalığı bekliyordum. Burası ne kadar kalabalık olursa ülkenin geleceğinden umudumuz o kadar artıyor" dedi.

"Bu Hizmetler Çok Kıymetli"

Şair Serdar Tuncer ise bu hizmetlerin çok kıymetli olduğunun altını çizerek "Erenler ve erenlere gönül verenler, Kayseri'nin kitaba gönül veren güzel insanlarını muhabbetle, hürmetle selamlıyorum. Yine yakışan bir kitap fuarı, yine Kayserilinin coşkusu, muhabbeti. 2053'e, 2071'e giden yollarda ayak izlerini kitapla, fikirle, muhabbetle, bilgiyle yoğurduğumuz insanlar yapacak. O inşalarla gideceğiz oraya. Bu hizmetler bu manada çok kıymetli. Emek verenlere teşekkür ediyorum, teşekkür edenlere şükranla" ifadelerini kullandı.

Büyükşehir Belediyesinin düzenlediği 6'ncı Kayseri Kitap Fuarı çeşitli yazar, düşünür ve şairlerin söyleşi programları ile 22 Ekim'e kadar ziyaretçilerini ağırladı.

Kapaklıkaya: "Büyükşehir Belediyesi, İnsanın Kurumuş Ruhunu Kitapla Suluyor"

Eğitimci-yazar Alişan Kapaklıkaya, Büyükşehir Belediyesinin yaptığı bu etkinliğin çok önemli olduğunu, adeta kurumuş insan ruhlarını kitapla suladıklarını kaydederek "Kitap fuarları toprağa yağan yağmur gibi. Büyükşehir Belediyesi yapmış olduğu bu etkinlik ile insanın kurumuş ruhunu kitapla suluyor. Ruhlara kitapla ekilen bilgiler yarın huzur, neşe, başarı ve mutluluk olarak yeşerecektir. Katkısı olan, emeği geçen herkese teşekkür ediyorum" şeklinde konuştu.

Tazeoğlu: "Kayseri Kitap Fuarı Her Zamanki Gibi Çok Görkemli"

Kayserili okurlarıyla buluştukları için çok mutlu olduğunu ifade eden Kahraman Tazeoğlu, "Kayseri Kitap Fuarı her zamanki gibi çok görkemli. Harika, kalabalık. Okuyan Kayseri, okuyan Kayserililer... Burada olmak benim için çok güzel" dedi.

"Depremzedelere Yaptıkları Yardımlar İçin de Çok Çok Teşekkür Ediyorum"

Bir de burada olmanın daha farklı bir anlamı olduğunu dile getiren Tazeoğlu, yaklaşık 7 aydır deprem bölgesinde insanlara yardım ettiklerini ifade ederek "Orada başka şehirlerden belediyeler bizim insanlara dağıtmamız için yardımlar yolluyor. Onların başında da Kayseri Büyükşehir Belediyesi geliyor. Bu vesileyle de Büyükşehir Belediyesine depremzedelere yaptıkları yardımlar için çok çok teşekkür ediyorum" diye konuştu.

Genç: "Türkiye'de İz Bırakan Kitap Fuarlarından Bir Tanesidir Kayseri"

Yazar Nurullah Genç ise "Kayseri Büyükşehir Belediyesi kitap fuarı organizasyonu hemen hemen her yıl programlarımız uyarınca katıldığımız bir organizasyon. Bir defa bile buradan ayrılırken ya tüh şöyle olsaydı demedim. Türkiye'de iz bırakan kitap fuarlarından bir tanesidir Kayseri. Kayseri'yi şu açıdan da çok seviyorum. Gelişimiz, gidişimiz zor olmuyor. Burada her şey detaylı bir şekilde düşünüldüğü için sıkıntı olmuyor. 2 saattir kitap imzalıyorum. Kardeşlerimiz burada sırada kuyrukta bekliyorlar. İlme, irfana her faaliyet mukaddestir. Emeği geçenlere teşekkür ediyorum" diye konuştu.

TARİHİNE SAHİP ÇIKAN BÜYÜKŞEHİR'İN 2 PROJE, 8 UYGULAMASINA "BÜYÜK" ÖDÜL

Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Tarihi Kentler Birliği'nin (TKB) düzenlediği "Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma Proje ve Uygulamalarını Özendirme Yarışması"nda tarihe sahip çıkan 2 proje ve 8 farklı uygulaması ile Tarihi Kentler Birliği'nin en büyük ödülü olan Metin Sözen Koruma Büyük Ödülü'ne layık görüldü.

Adeta açık hava müzesi niteliği taşıyan, 6 bin yıllık tarihi ile medeniyetler şehri olan Kayseri'de tarihi değerlere büyük önem veren Başkan Dr. Memduh Büyükkılıç liderliğindeki Kayseri Büyükşehir Belediyesi, tarihe ve turizme yaptığı yatırımların meyvesini ödülleriyle alıyor.

Yarışmada Büyükşehir Belediyesinin Ağırnas Çevreş Değirmeni ve Aziz Georgios Kilisesi projeleri ile Abdurrahman Gazi Türbesi, Seyyid Burhanettin Mezarlığı Türbe Buluntusu, Basın Müzesi, Kültepe Kaniş Karum Ziyaretçi Merkezi Müzesi, Soğanlı Ören Yeri Çevre Düzenlemesi, Soğanlı Ören Yeri Tahtalı Kilise, Tavukçu Mahallesi Tarihi Mahalle Fırını, Tavukçu Mahallesi Konutlar uygulaması olmak üzere 2 proje, 8 farklı uygulaması Metin Sözen Koruma Büyük Ödülü'nü kazandırdı.

Turizm Rotasının Durakları Arasında

Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kent Tarihi ve Tanıtımı Daire Başkanlığı'nın yıllardır emek vererek oluşturduğu kültür ve turizm öncelikli kalkınma

modeline altlık teşkil eden, bölge ölçeğinde yapılan planlamalarla belirlendiği 5 farklı turizm rotasının durakları arasında yer alan bu çalışmalar Kayseri’yi turizmin merkezi yaparken kente ödül de getirmiş oldu.

Büyükşehir Belediyesi, Metin Sözen Koruma Büyük Ödülü’ne layık görülen birbirinden önemli çalışmalar ile 6 bin yıllık tarihi geçmiş ile endüstri ve ticaretin merkezi olan Kayseri’yi tüm dünyanın tanıdığı kültür merkezi haline getirecek.

Kayseri’yi bir “açık hava müzesi” şeklinde niteleyen ve Kayseri’nin tarihine ayrı biz özen gösteren Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, tarihi dokuya sahip çıkarak proje ve faaliyetlerine devam edecek.

BAŞKAN BÜYÜKKILIÇ: “BÜYÜK ÖDÜL, KAYSERİ İÇİN ONUR BELGESİDİR”

TMMOB Mimarlar Odası Kayseri Şubesi tarafından, Büyükşehir Belediyesi ev sahipliğinde 5-7 Ekim tarihlerinde yapılması planlanan II. Kayseri Mimarlık Festivali’nin Açılış Töreni, Mimar Sinan Parkı içerisinde bulunan Gevher Nesibe Dârüşşifâsı’nda gerçekleşti.

Saygı duruşunda bulunulması ve İstiklal Marşı’nın okunmasıyla başlayan programda konuşan Başkan Büyükkılıç, “Kadim medeniyetler şehri Kayseri’de böyle bir eserin içerisinde festival tadında yapılan bu çalışmadan dolayı odamızın emeklerinden ve katkılarından dolayı teşekkür ediyorum” dedi.

“Mimar Sinan, Gururumuz, Onurumuz”

Kayseri’nin Mimar Sinan’ın şehri olduğunu vurgulayan Büyükkılıç, “Mimar Sinan gururumuz, onurumuz, bir asırlık ömrüne 375 eseri sığdırmış olan Ağırnaslı hemşehrimizdir. Bu anlayış içerisinde planlı bir şehirdesiniz. Belediyecilik bağlamında kendisinden olumlu söz ettiren şehirdesiniz. 4 üniversitesi olan, 5’inci olarak Sağlık Bilimleri alanında Tıp Fakültesi olan şehirdesiniz” diye konuştu.

Başkan Büyükkılıç, gençleri desteklediklerinin altını çizerek “Gençlerimizi yüreklendiriyor, üzerimize düşeni yapma yönünde irade gösteriyor, gençlerimizi destekliyoruz. Ayrıca, 6 Şubat depremleri sonrasında yeni bir hayat, yeni bir anlayış içerisinde yerel yöneticiler olarak üzerimize düşeni yapma mantığı içerisinde çalışmalarımızı yapıyoruz” ifadelerini kullandı.

“Mimar Sinan Kent Müzesi’nin Yapımı Hızla Devam Ediyor”

Açılış için gün sayan Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi içerisinde Mimar Sinan Kent Müzesi’nin yapımının hızla devam ettiğini belirten Büyükkılıç, “Kayseri Mimarlar Odası ile birlikte yaptığımız yarışma sonucu çıkan ürünü hayata geçiriyoruz. Bunu da çok önemseyeceğimizi belirtiyoruz” şeklinde konuştu.

Başkan Büyükkılıç, Tarihî Kentler Birliği’nin (TKB) düzenlediği “Tarihî ve Kültürel Miras Koruma Proje ve Uygulamalarını Özendirme Yarışması”nda Büyükşehir Belediyesinin tarihe sahip çıkan 2 proje ve 8 farklı uygulaması ile Tarihî Kentler Birliği’nin en büyük ödülü olan Metin Sözen Koruma Büyük Ödülü’ne layık görüldüklerini hatırlattı.

Kayseri Valisi Gökmen Çiçek ise programda olmaktan dolayı mutluluk duyduğunu ifade ederek “Mimar Sinan’ın memleketinde, Mimar Sinan Parkı’nda böyle bir tarihi binanın içerisinde olması ile de açılışın ayrıca

beni çok mutlu ettiğini belirtmek isterim. Özellikle mimarlıkla ilgili çalışmalara şehrimizde ciddi bir önem verildiğini memnuniyetle görüyorum.” diye konuştu.

TMMOB Mimarlar Odası Kayseri Şubesi Başkanı Murtaza Er de festivalin ikincisini düzenlemenin mutluluğunu yaşadıklarını anlattı.

BÜYÜKŞEHİR KÜTÜPHANELERİNDEN 9 AYDA 1 MİLYON 689 BİN KİŞİYE HİZMET

Dr. Memduh Büyükkılıç başkanlığındaki Kayseri Büyükşehir Belediyesi, kadim kenti kütüphaneler şehri yapma yönünde yeni kütüphaneleri hayata geçirirken, 2023 yılının geride kalan 9 ayında Büyükşehir’in toplamda 169 bini aşkın basılı eserle hizmet veren 11 kütüphanesinden 1 milyon 689 bin 725 kitapsever faydalandı. Modern sistemlere sahip, nezih ortamları ile hizmet veren Büyükşehir kütüphanelerinden 164 bin 23 kitap ödünç alındı.

Toplam 4 Bin 450 Kişi Kapasiteli 11 Kütüphane

2023 yılında 450 kişi kapasiteli Halit Özkaya Kütüphanesi ve 250 kişi kapasiteli Fuat Attaroğlu Çocuk Kütüphanesi ve Müzik Okulu’nu hizmete açan Büyükşehir Belediyesi kütüphanelerinin toplam kapasitesini 4 bin 450’ye çıkarırken kitapseverlerin yoğun ilgisi ile kütüphanelerin üye sayısı da 298 bin 650 kişiye ulaştı.

2023 Yılında Dev Bir Kütüphane Daha Hizmete Giriyor

Kayseri’yi kütüphaneler şehri yapma yönünde çalışmalarını hız kesmeden sürdüren Büyükşehir Belediyesi, 2023 yılında şehre kazandırdığı kütüphanelere bir yenisini daha ekliyor.

Çalışmalarında son aşamaya geline 1 milyon 260 bin metrekarelik Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi içerisine yapılan 5 bin 500 metrekarelik devasa halk kütüphanesinin yakın zamanda millet bahçesinin açılışı ile hizmete girmesi planlanıyor.

Tam Donanımlı Kütüphanelerle Zengin İçerikli Hizmet

Haftanın yedi günü kütüphanelerde kitapseverlere çay ve çorba ikramında bulunan Büyükşehir Belediyesi, ayrıca ücretsiz internet ve bilgisayar hizmeti veren bilgisayar odalarının yanı sıra kütüphaneye üye olan herkese ücretsiz fotokopi imkânı da sunuyor.

Büyükşehir Belediyesi, Başkan Büyükkılıç’ın talimatları doğrultusunda modern kütüphaneler inşa ederken teknolojinin imkânlarından da faydalanarak akademik kütüphanelerde olduğu gibi katalog tarama sistemi ve kütüphane otomasyon sistemini de kütüphane sistemine entegre bir şekilde kullanıyor.

Kütüphane üyeliği bulunan kitapseverler 15 günlüğüne 1 adet kitap ödünç alabilirken bu sürede bitmeyen kitaplara 2 kez 10 günlüğüne uzatma yapabiliyor. Büyükşehir Belediyesi, yaşayan kütüphaneler oluştururken kütüphanelerinde kültürel faaliyetlere, etkinlik ve konferans salonlarına da yer veriyor. Büyükşehir kütüphanelerinde haftanın her günü çocuk etkinlikleri düzenlenerek çocukların masal, sinema, oyun, müzik, resim gibi atölyelerde keyifli saatler geçirmeleri planlanıyor.

BÜYÜKKILIÇ’IN KAYSERİ’YE KAZANDIRDIĞI İKİ ÖNEMLİ ESER İLE KİTAP SAYISI 195’E YÜKSELDİ

Kentte 11’inci kütüphanesini açarak okurlara kitapla buluşacağı ortamı sağlayan, öte yandan kitap fuarları ile yazın dünyasına yeni eklenen kitaplar ve yazarları ile Kayserililer arasında köprü kuran Başkan Büyükkılıç, ayrıca Büyükşehir Belediyesinin kültür yayınlarına da şehri anlatan yeni eserler ile katkıda bulunmayı tüm hızıyla sürdürüyor.

Bu kapsamda Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç yönetimindeki Büyükşehir Belediyesi, kadim kent Kayseri’nin özelliklerini anlatan Kayseri Ansiklopedisi’nin 6’ncı cildi ile Kayseri Yeraltı Yapıları Envanteri Projesi’nin 6’ncı ara raporunu Büyükşehir Kültür Yayınları envanterine kazandırdı.

Büyükkılıç’ın Büyükhşehire 46’ncı Eseri

Göreve geldiği günden bu güne kadar belediyecilik faaliyetinin yanında kenti tanıtmaya ve anlatmaya özen gösteren Başkan Büyükkılıç, yaklaşık 5 yıllık icraat döneminde, her yıl özenle hazırlanan kitaplardan oluşan ortalama 10 önemli eseri insanlığa kazandırdı. En son eklediği 44 eser ile yazın dünyasına katkı sunan Büyükkılıç, Kayseri Ansiklopedisi’nin 6’ncı cildi ve Kayseri Yeraltı Yapıları Envanteri Projesi’nin 6’ncı ara raporu ile katkısını 46’ya çıkardı.

Büyükşehir Kültür Yayınları 195 Esere Ulaştı

Başkan Büyükkılıç’ın da ekleme yapması ile Kayseri Büyükşehir Belediyesinin kültür hazinesi, 195 esere ulaştı. Tarihten turizme, gastronomiden coğrafi eserlere, edebiyattan kültüre kadar şehre dair hemen her konuda hazırlanmış 200’e yakın kültür yayını, gerek basılı gerekse e-kitap şeklinde okurların hizmetine sunuluyor.

Yeni Eserlerde Kayseri’nin Dokusu ve Kimliği Anlatılıyor

Büyükşehir Belediyesinin kültür yayınları envanterine eklenen Kayseri Ansiklopedisi’nin 6’ncı cildi ile Kayseri Yeraltı Yapıları Envanteri Projesi’nin 6’ncı ara raporu, kadim şehrin dokusu ve kimliğine yönelik önemli bilgi ve belgeleri içeriyor.

27 Aralık 2013 tarihinde başlatılan “Kayseri Yeraltı Yapıları Envanteri Projesi” kapsamında Kayseri Büyükşehir Belediyesi, OBRUK Mağara Araştırma Grubu ve ÇEKÜL Vakfı ile birlikte, üçlü bir protokole bağlı olarak yürütülen çalışma kapsamı; Kayseri’de bulunan tüm yeraltı

yapılarını araştırmayı, ölçüp haritalamayı, fotoğraflayarak belgelemeyi içeriyordu. Sekiz yıldır sürmekte olan “Kayseri Yeraltı Yapıları Envanteri Projesi” bugün geldiği noktada; ilk defa araştırılıp ölçülen ve haritalanıp raporlanan 39 yeraltı şehri, 47 kaya kilisesi, 3 yeraltı su yapısı, 10 maden ocağı ve 6 kaya yerleşimi ile değil Türkiye’nin, dünyanın en büyük yeraltı yapıları araştırma projelerinden biri olarak saygın bir yere sahip oldu.

Kayseri Ansiklopedisi’nin “S-Z” harflerini içeren 6’ncı cildi ise Kayseri Valiliği Fotoğraf Arşivi, İçişleri Bakanlığı Arşivi, TBMM Kütüphanesi, TTK Arşivi, Milli Kütüphane, KAYTAM Arşivi, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Arşivi, Genelkurmay ATASE Başkanlığı Kütüphane ve Arşivi ile İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi gibi köklü, önemli kurumlardan derlenen bilgiler ve aralarında onlarca bilim insanı ile araştırmacı yazarın da bulunduğu dev yazar kadrosu sayesinde Kayseri’nin adeta sözlüğü hükmünde hazırlandı.

BAKAN ÖZHASEKİ VE BAŞKAN BÜYÜKKILIÇ, NEVİN AKYURT’U ANMA PROGRAMINA KATILDI

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Mehmet Özhasseki ile birlikte Kayseri’nin müstesna vakıf insanı olan Nevin Akyurt’un Vefa ve Anma Gecesi’ne katıldı. Başkan Büyükkılıç, “Nevin hanım kimilerinin annesi, kimilerinin ablasıydı ama kimsesizlerin kimsesiydi” dedi. Talas Belediyesi ve Cihannüma Derneği Kayseri Şubesi iş birliği ile Erciyes Üniversitesi Sabancı Kültür Merkezi’nde düzenlenen program Kur’an-ı Kerim tilavetiyle başladı. Programa Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Mehmet Özhasseki, AK Parti Kayseri milletvekilleri Ayşe Böhürler ve Şaban Çopuroğlu, Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Talas Belediye Başkanı Mustafa Yalçın, Cihannüma Derneği Kayseri İl Başkanı İzzet Serkuş, Nevin Akyurt’un ailesi ve vatandaşlar katıldı.

Başkan Büyükkılıç, “Nevin Hanım Kimilerinin Annesi, Kimilerinin Ablasıydı Ama Kimsesizlerin Kimsesiydi”

Başkan Büyükkılıç, programda yaptığı konuşmada Akyurt’un nasıl bir hayırsever olduğunu ifade ederek, “kimsesizlerin kimsesiydi” dedi. Büyükkılıç, şöyle konuştu: “Hakikaten çok duygulandım ve etkilendim. Ön plana çıktığı durumlar vardır. Onu yakinen tanıyanlar vardır. Ben de

hem milletvekilliği döneminde hem de il başkanlığım döneminde en çok da Melikgazi Belediye Başkanlığımın ilk döneminde Nevin Hanım'ı gerçekten yakından tanıma fırsatı elde ettim. Nevin Hanım tabii ki yav-rularımızın öğretmeniydi. Nevin Hanım kimilerinin annesi, kimilerinin ablasıydı ama kimsesizlerin kimsesiydi. Rahmet diliyorum. İnşallah bizler de onun felsefesine ve anlayışına layık oluruz. Ailesini tebrik ediyorum. Ailesine sağlıklı, hayırlı ve uzun ömürler diliyorum.” Programda konu-şan Bakan Özhaseki de Nevin Akyurt ile yaşadığı bazı anıları paylaşarak Akyurt'u hep hayır işlerinde gördüklerini ifade etti. Dernek Kayseri Temsilcisi İzzet Serkuş ise programda emeği geçen herkese teşekkür etti. Programda Kayseri’de hayırseverliğiyle iz bırakan Akyurt’un hayatının anlatıldığı sinevizyon gösterimi de yapıldı.

GENÇ DOSTU BAŞKAN’DAN ÖĞRENCİLERE ÜCRETSİZ KAYNAK KİTAP

Öğrenci dostu Başkan Dr. Memduh Büyükkılıç, Kayseri Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren Kayseri Mesleki Eğitim ve Kültür A.Ş. (KAYMEK) Gençlik Merkezleri tarafından “Başkan, Genç-lerle Buluşuyor” sloganıyla düzenlenen ücretsiz Kaynak Kitap Dağıtım Töreni’nde gençlerle buluştu.

KAYMEK Gençlik Merkezleri Kaynak Kitap Dağıtım Töreni’ne, AK Parti Genel Başkan Yardımcısı, Trabzon Milletvekili Mustafa Şen, Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, AK Parti Kayseri İl Başkanı Fatih Üzümlü, Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı, KAYMEK Yönetim Kurulu Başkanı Serdar Öztürk ve daire başkanları katıldı.

Kadir Has Kültür ve Sanat Merkezi’nde gerçekleşen program, saygı duruşunda bulunulması ve İstiklal Marşı’nın okunmasıyla başladı.

“Teknofest Gençliği Olarak Kayseri’imizin Gururusunuz”

Gençlerin büyük alkışları ve sevgi gösterileriyle sahneye çağrılan Başkan Büyükkılıç, “Her birinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum. Sevgili gençler, gerçekten muhteşemsiniz, sizler bizim geleceğimiz olarak, ülkemizi aydınlatacak Teknofest gençliği olarak Kayseri’imizin gururusunuz” dedi.

Kayseri’nin genç dostu bir şehir olduğuna dikkat çeken Büyükkılıç, “Sayın Cumhurbaşkanımızın elinden iki defa genç dostu ödülü almış bir şehir olarak gençlerimize daha duyarlı, onlara sahip çıkacak anlayış içerisinde yetiştirme ve şehrimizi gençlerle kültürel, sosyal, sportif, turizm gibi konularla buluşturma bağlamında yaptığımız çalışmalar

takip ediyorsunuz” diye konuştu.

Başkan Büyükkılıç, Kayseri’nin Orta Anadolu’nun cazibe merkezi olduğuna dikkat çekerek şunları söyledi:

“5 üniversitesi, 75 bin üniversite öğrencisi, 350 bin ortaöğrenim öğrencisi olan, Orta Anadolu’nun cazibe merkezi, eğitim ve eğitimcinin dostu bir şehir olarak sizlere layık olmaya çalışıyoruz. Bizleri sevip güvenen anne ve babalarınıza, sizlere eğitim öğretim hizmeti veren öğretmenlerimize ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Kayseri makarr-ı ulema diye bilinir, Davud El Kayseri ile başlayan, Osmanlı’nın eğitim politikasını üreten, o döne-min en önemli eğitimcisi, Kayseri’mizin gururudur. Bu süreci yönetme bağlamında da Kayseri hep eğitimin, eğitimcinin yanında yer almıştır. Helalinden kazanıp harcayan hayırsever büyüklerimizin eğitimi önemseyen bir anlayış içerisinde üniversitelerimizi, okullarımızı, dinî tesislerimizi, sağlık merkezlerimizi belediyelerimizle koordinasyon içerisinde hayata geçirmiş olmaları önem arz etmektedir.”

Büyükkılıç, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Mehmet Özhaseki’nin belediye başkanlığı döneminde başlattığı süreçte, başta Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve yol arkadaşları olarak, bir ekip anlayışında, dayanışma içerisinde, bu şehrin Anadolu’nun nirengi, yani merkez noktası olması için çalışmaları sürdürdüklerini ifade etti.

Kayseri Kitap Fuarı’nın bu sene de ziyaretçi rekoru kırmayı hedeflediğini belirten Başkan Büyükkılıç, “Cuma günü açtığımız kitap fuarımızı takip ediyorsunuz, 504 yazarıyla, 385 yayıneviyle, 3 milyon kitap çeşidiyle, geçen sene 935 bin civarında ziyaretçisiyle rekorlar kıran Kayseri’mizdeki bu kitap fuarımız bu sene de inşallah 1 milyon ziyaretçi beklemekte ve kendi rekorlarımızı kırarak bu sayıya ulaşacağımıza inanmaktayız” şeklinde konuştu.

Gençlere hitap eden Büyükkılıç, “Eğitimin, eğitimcinin dostu olarak fedakârca sizlere imkânlar ve kaynaklar sunuyoruz. Sizleri çok seviyoruz, sizlere layık olmaya çalışıyoruz. İnşallah aydınlık bir gelecek hepimizi bekliyor diyor, bu güzel organizasyonda emeği geçen mesai arkadaşlarıma teşekkür ediyor, her birinizin alnından öpüyorum” dedi.

“Sayın Başkanım Hiç Durmayın, Yola Devam Edin”

AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Mustafa Şen de “Öğrendim ki başkanınız şöyle çalışıyormuş. Bir öğrenci gelecek, Belediyeye diyecek; ‘Benim şuna ihtiyacım var’ ve eli boş dönecek. Bu mümkün değil. Bunu öğrendiğime çok mutlu oldum. Sayın Başkanım hiç durmayın, yola devam edin inşallah. Bu gençlere her türlü desteği verelim, onlar ülkemizin hem bugünü hem de geleceğidir. Devletimizin, ülkemizin, milletimizin hem bugünü hem yarını olan gençlerimizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum” diye konuştu.

AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Şen, gençlere nasihatlerde de bulunarak başarının sırlarını anlattı.

KAYMEK’ten Boğaziçi Üniversitesi’ne Bir Başarı Hikâyesi

Daha sonra Başkan Büyükkılıç da söz alarak, KAYMEK bünyesinde Kayseri Büyükşehir Belediyesinin yetiştirdiği gençlerden birisi olan Ali Erkan Sarı’nın eşit ağırlıkta 551’inci olduğunu, Boğaziçi Üniversitesi iktisat bölümünü kazandığını belirterek “Talas’taki gençlik merkezimizin yetiştirdiği nadide öğrencilerimizden birisidir. 8 öğrencimiz üst düzey fakültelerde yer aldı, birisi de Boğaziçi’ne gitti. Demek ki Boğaziçi’ne gitmek zor değil, yeter ki prensip sahibi olun” şeklinde konuştu.

Konuşmaların ardından Büyükkılıç tarafından Şen’e çiçek takdimi edildi.

Gençler, ellerindeki Türk Bayrakları ile kırmızı beyaz görsel şölen oluş-tururken, program kapsamında, sembolik olarak 10 öğrenciye YKS ve LGS kaynak kitaplarının dağıtımı töreni gerçekleştirildi.

BÜYÜKŞEHİR’DEN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNE “KÜLTÜR YOLU” GEZİSİ

Yerel yönetim hizmetlerinin yanı sıra birçok medeniyete ev sahipliği yapmış kadim kent Kayseri’nin sahip olduğu tarihi ve kültürel miras ile hayranlık uyandıran eşsiz güzelliklerini tanıtmaya gayret gösteren Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Dr. Memduh Büyükkılıç başkanlığında, kentin tanıtımına hız kesmeden devam ediyor. Bu kapsamda, Büyükşehir Belediyesi ve Kayseri Üniversitesi iş birliği ile, Kayseri Üniversitesi’nde öğrenim gören ve kente yeni gelen üniversite öğrencilerine şehri tanı-tmak için kültür yolu gezisi düzenledi. Büyükşehir Belediyesinin Kültür Yolu’nda gerçekleştirdiği rehber eşliğindeki gezide öğrencilere kentin tarihi eserleri tanıtılırken, Türkiye’nin incisi Erciyes Kayak Merkezi’nde teleferik gezisi de yapıldı.

Öğrenci Dostu Başkan Büyükkılıç’a Teşekkür

Kayseri’yi öğrenci şehir olarak niteleyen ve verdiği destekler için Büyükşehir Belediyesi ve Başkan Dr. Memduh Büyükkılıç’a teşekkür eden Kayseri Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kurtuluş Karamustafa, gezi öncesi yaptığı konuşmada, “Kayseri Büyükşehir Belediyemizin destekleri ile kültür şehri, tabiat şehri, gastronomi şehri Kayseri’mizi öğrencilerimize gezdirdik. Kış turizmi açısından Erciyes Dağı önemli bir değer. Kayseri şehri, öğrenci şehridir. Bize verdikleri destekler için Büyükşehir Belediyemize, sayın başkanımıza çok teşekkür ediyoruz” dedi. Prof. Dr. Karamustafa, öğren-cilerin Kayseri Kültür Yolu’nu gezeceklerini; kültürün, tarihin, turizmin merkezi, kadim kent Kayseri’yi tanıyacaklarını söyledi.

KAYSERİ DEVLET TİYATROSU, KENDİ KADRO VE SAHNE SİYİRCİSİ İLE BULUŞUYOR

Başkan Büyükkılıç’ın Ankara’da yaptığı çalışmalar sonucunda hayata geçirilen Kayseri Devlet Tiyatrosu kendi yerleşik kadrosu ve sahnesiyle seyircisiyle buluşuyor.

Bu kapsamda Kayseri İl Kültür ve Turizm Müdürü Şükrü Dursun, Kayseri Devlet Tiyatrosu Müdürü Kıymet Betül Gökçer ve Yardımcısı Oğulcan Okan Tural, Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç’a nezaket ziyaretinde bulundular.

Başkanlık makamında sıcak ve samimi bir ortamda gerçekleşen ziyarette, kültür ve sanat alanında kentte gerçekleştirilen ve planlanan çalışmalar hakkında bilgi alışverişinde bulunuldu. Kayseri Devlet Tiyatrosu’nun açılış davetiyesini Başkan Büyükkılıç’a takdim eden heyet, Büyükkılıç’a bu alandaki desteklerinden ve hizmetlerinden dolayı teşekkür ettiler.

Başkan Büyükkılıç, “Perşembe günü artık kendi yerleşik kadrosu ve yerleşik sahnesiyle Kayseri Devlet Tiyatrosu seyircisiyle buluşuyor. Kendi tiyatro sanatçısı kadrosu ile açılacak olan Kayseri Devlet Tiyatrosu şehrimize hayırlı olsun” diye konuştu.

Kayseri Devlet Tiyatrosu, 19 Ekim’de William Shakespeare’in yazdığı, Can Yücel’in çevirdiği, Kıymet Betül Gökçer’in yönettiği 2 perdelik Bahar

Noktası oyunu ile sahne aldı.

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR, ULU ÇINARLARI UNUTMADI

Büyükşehir Belediyesi tarafından Dünya Yaşlılar Günü etkinlikleri kapsamında Kayseri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Tiyatro Salonu’nda gerçekleşen programa Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı Serdar Öztürk, Kayseri İl Kültür ve Turizm Müdürü Şükrü Dursun, Sosyal Hizmetler Daire Başkanı Mehmet Ali Karcioğlu ile ulu çınarlar ve aileleri katıldı.

Yaşlılar, Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç’a Mustafa Kumlu Ulu Çınarlar Yaşlı Yaşam ve Dayanışma Merkezinde verdiği destek ve imkânlardan dolayı teşekkür ettiler.

Konuşmaların ardından ilk olarak ulu çınarlar tarafından tiyatro gösterisi düzenlendi. Yaşlıların tiyatro performansı salondaki misafirleri duygu-landırırken oyun büyük beğeni aldı.

Tiyatro oyununun ardından Orkestra Şefi Namık Kemal Bilgin yönetiminde Mustafa Kumlu Ulu Çınarlar Yaşlı Yaşam ve Dayanışma Merkezindeki yaşlı vatandaşların oluşturduğu “Ulu Çınarlar Korosu” muhteşem bir konser verdi. Kayseri türkülerinin yanı sıra Türk Halk Müziği eserlerini seslendiren ve dinleyenlerden tam not alan koro, sık sık salondaki kalabalık tarafından alkışlandı.

BÜYÜKŞEHİR, BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE MAKALELERE DESTEK OLUYOR

Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Kapadokya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi’nde “Kayseri Büyükşehir Belediyesi Uluçınarlar Yaşlı Yaşam ve Dayanışma Merkezinden Hizmet Alan Yaşlıların Sağlık Durumları ve Organ Bağışına Yönelik Tutumları” başlıklı çalışma için merkezde araş-tırma yapılmasına imkân tanıdı.

Hizmetin Her Türü Büyükşehir’de

Hizmetin her türü ile çalışmalarını sürdüren ve tüm kurum, kuruluşları ile vatandaşlara hizmet etmek ve şehre katkı sağlamak için gayret gösteren Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç yönetimindeki Büyükşehir Belediyesi, hayata geçirdiği hizmetlerle kimi zaman bilimsel araştırma ve makalelere konu olurken kimi zaman da araştırmacı akademisyenlerin de taleplerini geri çevirmeyerek bünyesindeki kurum ve kuruluşlar aracılığı ile destek oluyor. Bu doğrultuda, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı bünyesinde hizmet veren Mustafa Kumlu Ulu Çınarlar Yaşlı Yaşam ve Dayanışma Merkezinde araştırma yapılmasına izin verilirken, gerçekleştirilen araştırma sonuçları da Kapadokya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi’ne konu olarak bilime ve vatandaşlara katkı sağladı.

Araştırma Sonucunda Yaşlı Yaşam Merkezlerinin Artırılmasının Faydalı Olacağı Belirtili

Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. İskender Gün ile Erciyes Üniversitesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı Öğretim Görevlisi Uzman Diyetisyen Elif Alp tarafından yapılan araştırmada, yaşlı yaşam merkezlerinin sayısının artırılmasının bireylerin sosyalleşmesine katkı sağlayacağı sonucuna da ulaşıldı.

BÜYÜKŞEHİR VE HAYIRSEVER İŞBİRLİĞİ İLE KAYSERİ’YE YENİ BİLİM VE SANAT MERKEZİ

Üstün zekâlı çocuklar için Kayseri’ye bir bilim merkezi daha kazandırıldı. Hayırsever ile belediye işbirliğinin en güzel örneklerinden birisi olan Murat Kantarcı Bilim ve Sanat Merkezinin donanımı Milli Eğitim tarafından, kontrol şefliği ve çevre düzenlemesi de iş birliği ile Büyükşehir Belediyesi tarafından hayata geçirildi.

Melikgazi ilçesi Gültepe Mahallesi’nde hizmet veren Murat Kantarcı Bilim ve Sanat Merkezinin resmî açılış törenine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Mehmet Özhaseki, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakan Yardımcısı Refik Tuzcuoğlu, Kayseri Valisi Gökmen Çiçek, AK Parti Kayseri Milletvekilleri Ayşe Böhürler, Şaban Çopuroğlu ve S. Bayar Özsoy, Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, AK Parti Kayseri İl Başkanı Fatih Üzümlü, ilçe belediye başkanları, hayırsever iş insanı Murat Kantarcı ve ailesi, hayırsever iş insanları ve bürokratlar

ile il protokolü katıldı.

Saygı duruşunda bulunulması ve İstiklal Marşı’nın okunmasıyla başlayan törende konuşan Başkan Büyükkılıç, “Sayın Bakanımızın talimatlarıyla burayı sizlerle paylaştım, tahsis etmiştik. Hakikaten yakıştı, değerli bakanımıza ve süreci yöneten değerli dostumuza da teşekkür ediyorum” dedi.

“Kayseri, Eğitimde Ön Plana Çıkmaya Başladı”

Kayseri’nin eğitimde ön plana çıkmaya başladığına dikkat çeken Başkan Büyükkılıç, “5 üniversitesi ile gündemde yer almaya başladı. 350 bin ortaöğrenim öğrencisi ile geleceğimiz olarak gönlümüzü aydınlatmaya başladı. Bu anlamda şehrimize yakışan konumu, görüntüsü ve donanımıyla yüz akımız olan böyle bir eseri hayata geçirenleri tebrik, teşekkür ediyorum. Hayırlı, uğurlu olsun” ifadelerini kullandı.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Mehmet Özhaseki ise hayırseverliğin önemine vurgu yaparak “Eğitime yapılan yardım bambaşkadır. Bundan sonra da eğitim alanında yatırım yapmaya devam edeceğiz. Değerli hayırseverlerimiz Murat Ağabey’i, eşleri Süheyla Hanımefendi’yi tebrik ediyorum. Cenab-ı Allah hayırlı, uzun ömürler versin diye dua ediyorum” şeklinde konuştu.

AK Parti Kayseri Milletvekili Ayşe Böhürler de Kayseri’ye her geldiklerinde bir hayırseverin yaptırdığı eserin açılışına katıldıklarını ifade ederek emeği geçenlere teşekkür ederken, Kayseri Valisi Gökmen Çiçek ise Kayseri’nin hayırseverlerin yaptığı okullarla çok büyük çağ atladığını vurgulayarak kentteki eğitimin kalitesinin hayırseverler sayesinde olduğunu belirtti.

Hayırsever Kantarcı’dan Başkan Büyükkılıç’a Teşekkür

Başkan Büyükkılıç’a desteklerinden dolayı teşekkür eden hayırsever iş insanı Murat Kantarcı da “Büyükşehir Belediye Başkanına çok teşekkür etmek istiyorum. Bu yerin tahsis edilmesinde birçok yerin üzerinde durduk ama burası çok önemliydi. Burada okuyan çocuklar, diğer okullarda okul ihtiyaçlarını gördükten sonra akşam veya hafta sonları ders görecekti. İmkânı olan veya olmayanlar için de merkezi yerde olması önemliydi, teşekkür ediyorum” diye konuştu.

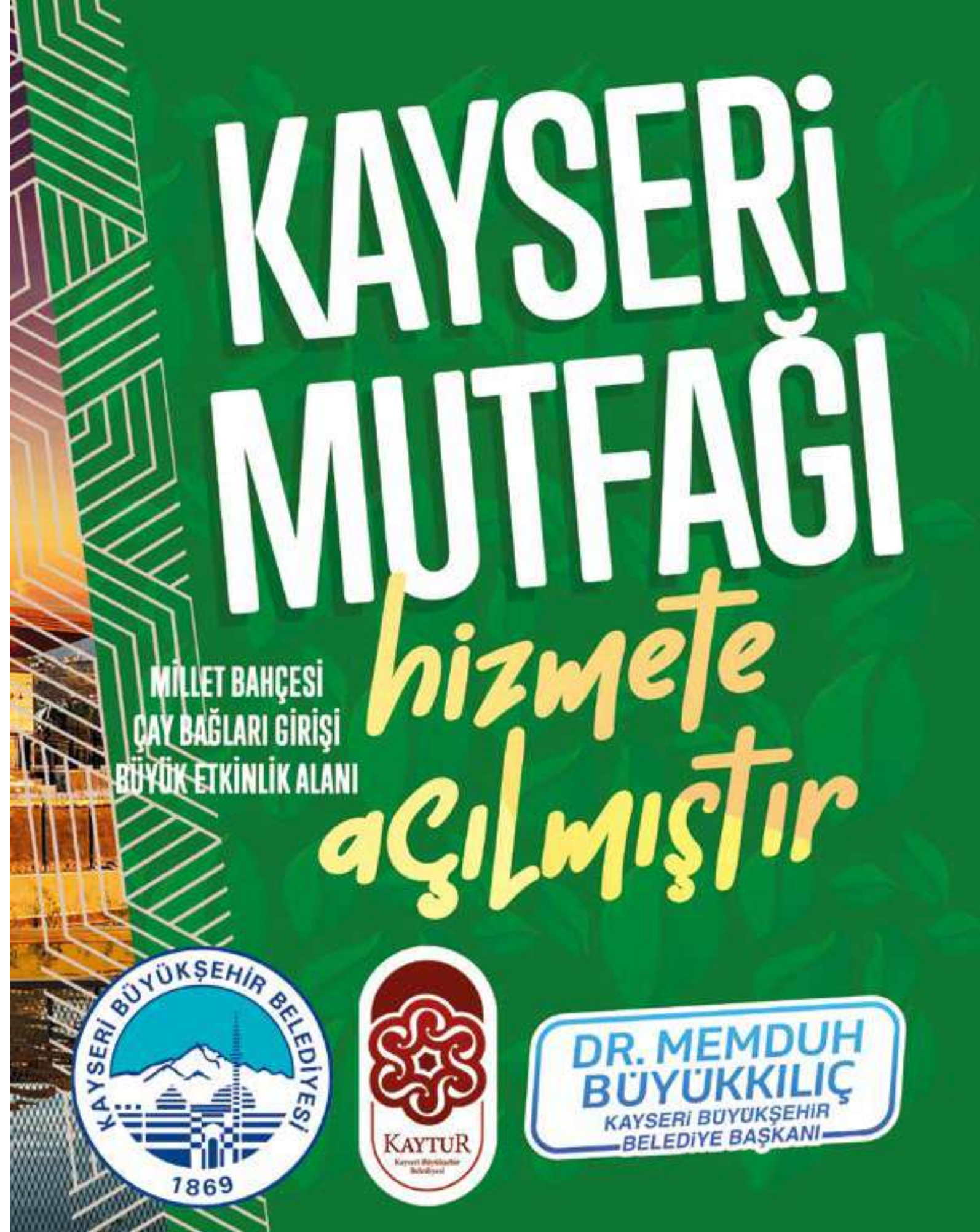
Süheyla Kantarcı Aile Sağlığı Merkezi ve Sağlıklı Hayat Merkezi de Açıldı

Ayrıca Murat Kantarcı Bilim ve Sanat Merkezi ile birlikte Melikgazi Belediyesi ve hayırsever iş birliği ile hayata geçirilen Süheyla Kantarcı Aile Sağlığı Merkezi ve Sağlıklı Hayat Merkezinin de açılış protokolün video konferans ile katılımıyla yapıldı.

Melikgazi Belediye Başkanı Mustafa Palancıoğlu, Süheyla Kantarcı Aile Sağlığı Merkezi hakkında bilgiler vererek hayırseverlere ve Büyükşehir Belediyesine teşekkür etti.

Merkezde 6 hekim, 1 adet laboratuvar, tıbbi müdahale odası, aşı-bebek izlem odası, gebe takip odası ve poliklinikler yer alırken Sağlıklı Hayat Merkezinde ise diyetisyen, psikolog, fizyoterapist ve uygulama salonu, KETEM (kanser tarama) cihazı mamografi, gebe bilgilendirme odaları, sigara bıraktırma odası ve eğitim salonu (30 kişilik) bölümleri yer alıyor.

Konuşmaların ardından plaket takdimi gerçekleştirilirken protokolün katılımıyla dualar eşliğinde kurdele kesimi yapıldıktan sonra iki ayrı merkezin açılışı yapıldı.

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KÜLTÜR YAYINLARI
KAYSERİ ANSİKLOPEDİSİ CİLT VI
OKURLARIYLA BULUŞTU...

